

Læring, Kunst og museumsnetværk, kompetenceudvikling og læringsteorier (Æstetisk Læring)

Afsluttende rapport

Slots- og Kulturstyrelsen

Sagsnummer MUE40.2014-0046

Dato 29. september 2017

(Beretning i kort form samt regnskab er sendt til styrelsen, oktober 2017)

Rapporten er udarbejdet af

Anette L. Karlsen, museumsinspektør Ribe Kunstmuseum

Mette Truberg, formidlingsinspektør, Sorø Kunstmuseum

Pernille Sommerfelt, museumsformidler, Frederiksbergmuseerne

Gertrud With, museumsinspektør og projektleder, Frederiksbergmuseerne

Indholdsfortegnelse

1. Præsentation af projektet og ideerne bag.....4
2. Kendetegn ved æstetiske læringsprocesser ifølge hjerneforsker Kjeld Fredens...5
3. Beløbsbeskrivelse i kort form og med evaluerende betragtninger..... 6
Undervisningsforløbene samt evalueringen af dem efter GLO metoden er vedlagt som bilag 1-3)

Undervisningsforløb -

Sorø Kunstmuseum	6
Farver, mønstre og materialer.....	6
Kunsten som social agent.....	8
Samtidskunst.....	9
Frederiksbergmuseerne	11
Billedanalyse og portrættering.....	11
Portrætkunst.....	13
Rum og arkitektur.....	15
Ribe Kunstmuseum	18
Draperi og natur.....	18
Natur og iagttagelse.....	20
Form og iagttagelse.....	21

4. Partnerskaber	23
5. National vidensdeling	23
Sparringsworkshop i Sorø.....	23
Artiklen <i>Når museer, kunstskoler og folkeskoler samarbejder om æstetiske læringsforløb</i> af Gry E. Nielsen.....	34
Udstilling af elevernes arbejder på Frederiksberg billedskole.....	40
Andet	
6. Konklusion	40

Bilag

1. Sorø Kunstmuseums undervisningsforløb.....	42
Evaluering efter GLO metoden	
2. Frederiksborgmuseernes undervisningsforløb.....	83
Evaluering efter GLO metoden	
3. Ribe Kunstmuseums undervisningsforløb.....	111
Evaluering efter GLO metoden	

1. Præsentation af projektet og ideerne bag

Læring, Kunst og museumsnetværk, kompetence - udvikling og læringsteorier i daglig tale Æstetisk Læring er et samarbejdsprojekt mellem folkeskoler, billedskoler og kunstmuseer forskellige steder i Danmark nærmere bestemt Ribe, Sorø og Frederiksberg. Projektet er et pilotprojekt som har modtaget statslig støtte af Slots- og Kulturstyrelsen og kommunal støtte fra henholdsvis Esbjerg- og Frederiksberg Kommune. Projektet skal ses i forlængelse af den nye skolereforms ideer om alternative læringsrum, også kaldet den åbne skole.

I projektperioden er folkeskolens billedkunstlærere, kulturskolernes undervisere/kunstnere og museernes fagfolk blevet sat sammen i et forsøg på at bibringe en kvalificering af læringsprocessen, hvilket skal ses i forlængelse af folkeskolens overordnede målsætning om at vise respekt for professionel viden og praksis. I relation hertil vægter bekendtgørelsen for billedkunst, herunder valgfag, også vigtigheden af, at eleverne, gennem undervisning kommer til at se sig selv som deltagere og med skabere af kultur og derudover opnår kendskab til kunstens og mediekulturens billedformer.

Formålet med projektet har været at give rammer og mulighed for udvikling af billedskoleforløb på mindre museer uden egne værksteder gennem samarbejde med billedskoler. Målgruppen har som udgangspunkt været tilvalgsfagselever i udskolingen. Dette er dog ikke ført helt konsekvent igennem da vi undervejs i projektet har inddraget lidt yngre børn i form af elever fra 5. og 6. klassetrin.

Projektet har også haft til hensigt at inddrage slutbrugerne elever, såvel som lærere i projektets udviklingsfase, for at sikre relevans og kvalitet. Formålet med det tætte brugersamarbejde har været at styrke etableringen af netværk på tværs af de enkelte kommuner og sikre lokal forankring og relevans for slutbrugerne.

Projektet har lænet sig om af hjerneforsker Kjeld Fredens syn på æstetiske læringsprocesser og deres betydning for børn indlæring.

Projektet har bestået af fire forskellige faser: opstart, udvikling, forankring, projektafslutning og evaluering.

Opstart. I projektets indledende fase, efteråret 2015, skabte vi de indledende kontakter til skoler og kulturforvaltningerne i de tre respektive kommuner med henblik på etablering af formaliserede partnerskaber.

Udvikling: Udvikling og realisering af de forskellige læringsforløb i henholdsvis Ribe, Sorø og på Frederiksberg fandt sted forår og efterår 2016.

Forankring: Skabelse og forankring af netværksforum lokalt og nationalt.

Projektafslutning og evaluering: Projektets afsluttedes og blev evalueret henover foråret og sommeren 2017.

Samarbejdet mellem folkeskoler, billedskoler og kunstmuseerne i Ribe, Sorø og Frederiksberg er blevet tilrettelagt og udført på forskellig måde, hvilket vil fremgå af forløbsbeskrivelserne og evalueringerne i afsnit 3 samt i bilagene 1-3.

2. Kendetegn ved æstetiske læringsprocesser ifølge hjerneforsker Kjeld Fredens.

Hjerneforsker Kjeld Fredens har i forskellige publikationer fokuseret på, hvilke kontekster børnenes kognitive og personlige sociale udvikling foregår i. Han ser udviklingen af hjernen, som et resultat af de stimuli disse forskellige kontekster skaber for børnene. Her tænker han ikke udelukkende på de biologisk betingende stimuli, men også på andre typer af stimuli. Han slår fast, at der er forskel på, hvordan piger og drenges hjerner fungerer, men at der samtidigt intet videnskabeligt belæg er for at sige, at de to køn lærer forskelligt.

I læringsprocessen er det ifølge Fredens både kroppen og hjernen, der bliver aktiveret, da det er en præmis der kun kan udføres i et samspil mellem disse således, at hjernen integrerer kroppen i perceptionsprocessen. Samtidig mener han, at det er vigtigt at have en positiv livsindstilling og opleve lystbetingede processer for derved at fremme positive kognitive skemaer frem for negative. Barnet får herved mulighed for at udvikle sin arbejdshukommelse og for derigennem at lære. Denne perception og udvikling er noget af det, som børnene kan udvikle gennem deltagelse i æstetiske læringsprocesser.

Forskellige former for hukommelse

Kjeld Fredens operer med tre former for hukommelse og dermed tre måder at lære på henholdsvis den semantiske med vægt på kendsgerninger, den procedural med vægt på handling og den episodiske med vægt på oplevelse.

Den semantiske hukommelse – det langsomme system

Den semantiske hukommelse fordrer en analytisk, eksplicit, seriel, kontrolleret tilgang til stoffet. Eleven er struktureret, analyserende og fokuseret, har tendens til at forberede sig for meget, lærer sig at forebygge fejl og ønsker sikkerhed og stabilitet. Elever der lærer på denne måde skal have tid og have gennemgået de enkelte dele af et pensum.

Den procedurale hukommelse – det hurtige system

Den procedurale hukommelse har elever som lærer i løbet af den proces de gennemgår. De går lige til opgaven og lærer af deres fejl. De har ikke behov for at føle sig på sikker grund. Elever der lærer på denne måde har brug for at man sætter rammerne for den opgave de skal løse, at man gør den enkel, men samtidig tilstrækkelig kompleks. Eleven vil helst løse opgaven selv uden indblanding fra læreren.

Den episodiske hukommelse – helhedsmennesket

Den episodiske hukommelse fordrer et mere divergent syn med behov for at tænke i helheder. Det er ofte den stille elev, eller elever der er kunstneriske, receptive og ideskabende. Disse elever har brug for at der skabes undervisning med fokus på sammenhænge og helheder gerne formidlet i billedlig form.

Hvordan lærer børn bedst

Kjeld Fredens er af den opfattelse at børn fyldes med for meget faglig viden, som de ikke kan bruge til noget. Han mener ikke at skolen af i dag lærer børnene at tænke selv. Børn lærer ifølge Fredens optimalt både i skolen og i hjemmet, hvis man udfordrer dem til at reflekterer over tingene og derved give dem den indre motivation og dermed glæden ved at løse en given opgave. Når man smiler øger man blodtilførslen til hjernens hukommelsesområde med 30% og derfor lærer glade børn bedst. Ros er derimod ikke hensigtsmæssigt. Mere givtigt er det at spørge ind til børnenes projekter så de tvinges til at reflekterer over hvorfor resultatet blev som det blev.

3. Beløbsbeskrivelser i kort form med evaluerende betragtninger. (De enkelte forløb samt evalueringsskemaerne efter GLO metoden er vedlagt som bilag 1-3)

Sorø Kunstmuseum

Sorø Kunstmuseums arrangerede i samarbejde med Sorø billedskole og folkeskole tre forskellige undervisningsforløb med titlerne (1) Farver, mønstre og materialer, (2) Kunsten som social agent og (3) samtidskunst.

Farver, mønstre og materialer

Fag: Billedkunst, håndværk og design

Klassetrin: 4.-9 klasse

Omfang: 1-3 forberedende lektioner på skolen, 1-3 timers forløb på museet, 1-2 lektioner til efterbearbejdning.

Beløbsbeskrivelse

Formålet med dette undervisningsforløb var at få eleverne til at fokusere på kunstens formelle side dvs. værkernes farver, former, mønstre og materialer. De skulle dermed undersøge hvilken betydning farver har i et kunstværk og se på hvordan mønstre opstår. Hvilken betydning har valget af materialer som f.eks. et gulvtæppe eller fliser af forskellig slags.

For at kunne undersøge ovenstående spørgsmål blev eleverne i forbindelse med værkstedsbesøg stillet en række øvelser som til sidst mandede ud i en idé til et udkast til et produkt såsom et møbel, eller et forslag til en udsmykning af f.eks. et rum på skolen eller en plads eller gavl i byrummet.

Øvelse 1

Eleverne fik præsenteret og skulle derefter selv arbejde med farvelæren og farvecirklen herunder primære, sekundære og tertiære farver, komplementærkontraster m.m.

Øvelse 2

Eleverne arbejder dernæst med blyant og forskellige former for underlag. En af øvelserne gik ud på at arbejde med blindtegning dvs. at tegne uden at kigge på papiret.

Øvelse 3

I denne øvelse skulle eleverne "sample" mønstre fra forskellige værker for at få inspiration til at se på værkerne på en ny og anderledes måde.

I værkstedet arbejdede børnene koncentreret og der kom flere fine og reflekterende bud på udsmykninger af specifikke steder på skolen. Et af dem var en udsmykning af skolens studievejledning, hvor udsmykningens midte skulle bestå af en hånd, som skulle signalere en såkaldt "håndsretning".

Evaluerende betragtninger

Sammenfattende kan det konkluderes at elevernes forberedelse forud for undervisningsforløbene ikke var tilstrækkeligt, hvilket sandsynligvis skyldtes at aftalen med skolen blev etableret for sent. Eleverne var således ikke blevet introduceret til farvelæren på forhånd og de havde heller ikke nået at tænke over, hvilken udsmykning de ville lave i værkstedet. Billedkunstlæreren besluttede, at nogle af eleverne skulle arbejde med dekoreringsen af en stol i et særligt fokus på design og denne opgave fungerede fint i sammenhængen.

Kunsten som social agent

Fag: Billedkunst, dansk, samfundsfag

Klassetrin: 7. – 10 klasse

Omfang: 3-4 lektioner

Beløbsbeskrivelse

Kunsten taler et særligt sprog og dette sprog har undertiden potentialet til at optræde som "social agent"; dvs. at gribe ind i og skabe forandring i samfundet. Dette forløb fokuserede på, hvordan kunsten gennem tiden har kæmpet for forskellige sager, gjort opmærksom på kriser og sat problemer til debat. I forløbet var såvel det "opbyggelige" som det "nedbrydelige" gennemgående tråde. Eleverne skulle selv arbejde kreativt med at udtrykke en sag og et budskab visuelt.

Øvelse 1

Hvis du var kunstner i dag, hvad vil du kæmpe for at forandre, hvad er din sag? Brainstorm om hvilke sager man kan tage op i kunsten.

Omvisning på museet. Dialog med eleverne om hvad billederne handler om.

Øvelse 2

Skitsering af konstruktion og dekonstruktion i værket. Eleverne fik udpeget en helt specifik synsvinkel på skulpturen – i gulvhøjde, så de kunne komme på niveau med selve værket. Ud fra denne vinkel skulle de lave deres skitser. De sad i grupper, men skitserer individuelt.

Skitserne skulle metodemæssig tegnes "konstruktivt" eller "dekonstruktivt" således at der kun tegnes hhv. opadgående og nedadgående streger.

I værkstedsdelen fik hver gruppe elever til opgave at lave en collage, der både i form og indhold udtrykker en bestemt sag og et bestemt standpunkt. To temaer blev udstukket på forhånd: Krig- position for, krig- position imod, Klima- position for og Klima- position imod.

Evaluerende betragtninger

Generelt var "kunsten som social agent" det mest helstøbte af de tre undervisningsforløb på Sorø Kunstmuseum. Både lærer og elever var meget positive. Introduktionen til opgaven bl.a. med billedeksempler på skærmen, som viste hvordan forskellige kunstnere arbejdede med forskellige standpunkter i forhold til at udtrykke deres budskaber i relation til "Klima" og "krig" fungerede godt. I øvelse 1 virkede det godt at få elevernes egne refleksioner frem omkring vigtige samfundsrelaterede emner, som de synes man skal kæmpe for. I øvelse 2 viste det sig at ordene "konstruktion" og "dekonstruktion" brugt i forbindelse med skitse-øvelsen i relation til "at bygge" og "bryde ned" var svære for eleverne at forstå. I forbindelse med værkstedsdelen havde eleverne desuden vanskeligt ved at forstå de tildelte temaer og positioner, f.eks. hvad vil det præcist sige at få Tema: "klima position for".

Samtidskunst

Fag: Billedkunst, dansk, samfundsfag

Klassetrin: 7.-9. klasse

Omfang: 3-5 lektioner

Beløbsbeskrivelse

Samtidskunsten er skabt i, forholder sig til og går i dialog med vores samtid. I forløbet fokuserer vi på samtidskunstens mange udtryksformer: video, lyd, fotografi, installation o.a. Vi undersøger, hvordan nye betydninger opstår, når kunsten inddrager nye medier og materialer, og hvordan dette bryder med tidligere tiders kunstformer og opfattelse af kunst. Med dette afsæt arbejder eleverne kreativt evt. i et værkstedsbesøg, med at omsætte et ældre værk fra samlingen til en ny udtryksform.

Øvelse 1

Efter en omvisning i museet skal eleverne udføre øvelse 1 som handler om lydens udtryk og er en lytte og associationsøvelse. Værket tog udgangspunkt i er Martin Erik Andersens værk "3 hjørner alle lige veje leder hjem" 2006. I denne sammenhæng bidrog den ikke særligt til en åbning af værket og den er efterfølgende taget ud af programmet.

Øvelse 2

I denne øvelse skulle eleverne omsætte en udtryksform (lyd) til en anden (billede/visualisering) fungerede som en god optakt til øvelsen i værkstedet, der var den modsatte proces: fra ældre maleri (visuelt) til nyt udtryk: Lydkunst

Øvelse 3

Denne øvelse går ud på en registrering af medier og materialer (lydløst). Eleverne får frataget deres høresans ved at blive udstyret med ørepropper og skal opleve hvad det betyder for deres oplevelse af kunst. Øvelsen havde til hensigt at fokusere på værkernes formelle karakter og den formelle analyse som danner baggrund for fortolkning og vurdering. Hvad ser de? – forud for en vurdering: Hvad synes de om det? Almindeligvis springer eleverne til en hurtig vurdering af værket – er det godt eller dårligt? Grimt eller pænt lavet? Øvelsen i registrering handler om at gå gennem den nøje observation for derigennem at opdage idéer bag fx sammensætning af hverdagsmaterialer, betydningsdannelser etc. Både elever og lærer gav i evalueringen udtryk for, at dette var særdeles effektivt og effektivt. En for dem meget ny måde at gå til kunsten, som gav den enkelte mulighed for at fordybe sig i værkerne.

Mindre godt fungerede differentieringen mellem medier og materialer, som skabte forvirring. Hvornår taler vi om mediet og hvornår er det et materiale? Sondringen i sig selv er måske ikke afgørende, hvor en ren enten medie eller materialeregistrering er mere hensigtsmæssig. Opsamlingen i forrummet til udstillingen frem for ved værkerne er heller ikke så hensigtsmæssig, idet man kommer til at tale om noget, som måske ikke alle har set. Fremadrettet vil der derfor opsamles ved de pågældende værker, som der tales om.

Øvelse 4

Øvelse 4 som var en forøvelse til værkstedsdelen virkede rigtig godt. At sætte ord på billedets stemning var første skridt på vejen til at finde den ”grundstemning”, som lydværket skulle tage udgangspunkt i.

I værkstedet var eleverne generelt meget optagede af at finde på lyde ud fra de materialer, som var i lydskufferten og der blev eksperimenteret i stor stil. Et enkelt hold gik helt døde i opgaven, hvilket primært skyldtes en enkelt elev, der generelt satte en dæmper på hele gruppen. I forhold til opførelsen af værker ville det være en fordel, fremadrettet, at arbejde med forstærkning af de analoge lyde (mikrofon), da de sarte lyde drukner lidt i det fulde lydbillede.

Evaluerende betragtninger

Det er tydeligt, at det tætte samarbejdet med billedkunstner, Tina Elf i udviklingen af uv-forløbene har været særdeles frugtbar. Elf kan med sin baggrund som billedkunstner bibringe aspekter i tilgangen til kunsten, som var markant anderledes end museumsformidlerens. Kombinationen af indspark fra både museumsformidler og kunstner har givet en dynamisk udviklingsproces, der har flyttet forløbene i en mere billedkunstnær fagpraksis end museet har mulighed for at udvikle egenhændigt. Det har givet nye aspekter til de muligheder, som ligger lige for på museet og som faglærerne i billedkunst, på både Sorø Privatskole og Sorø Borgerskole, har anerkendt som særdeles relevante i forhold til deres undervisning i billedkunst.

Frederiksborgmuseerne

Frederiksborgmuseerne arrangerede i samarbejde med Frederiksborg billedskole og tre lokale folkeskoler tre forskellige undervisningsforløb med titlerne, (1) Billedanalyse og portrættering (2) Portrætkunst og (3) Rum og arkitektur.

Billedanalyse og portrættering.

Fag: dansk.

Klassetrin: 6 klasse.

Omfang: 15 lektioner fordelt på 2 uger.

Forløbsbeskrivelse:

I danskfaget indgår billedanalyse på flere klassetrin. I dette forløb skærpes elevernes evne til at se og bruge begreber og virkemidler såsom komposition, farvesammensætning, lys og skygge, symmetri og asymmetri, planer, linjer, perspektiv, symbolik og budskab i billeder gennem egen produktion af portrætter.

Forløbet var opdelt i fire faser.

1. Introduktion til billedanalyse hjemme på skolen gennem forskellige virkemidler inden for billedkunsten. I denne indledende fase introduceredes klassen til begreber og virkemidler såsom komposition, farvesammensætning, lys og skygge, symmetri og asymmetri, planer, linjer, perspektiv m.m. Eleverne skulle afslutningsvis tænke over hvordan de ville arbejde med deres portræt med udgangspunkt i ovenstående elementer.
2. Introduktion til portrætgenren gennem besøg på Storm P. Museet og Bakkehusmuseet. På begge museer blev eleverne præsenteret for forskellige typer portrætter, herunder karikaturtegninger, ekspressionistiske malerier, romantiske malerier og tegninger samt litterære tekster. På Storm P. Museet skulle eleverne arbejde med analyseopgaver i grupper, og på Bakkehuset skulle de sammenligne kendetegnene i et tekstligt portræt med dem i et kunstnerisk.
3. Selvstændigt arbejde med formgivning på Billedskolen

På billedskolen skulle eleverne arbejde kreativt med det todimensionelle portræt gennem maleri, tegning eller collage. Billedskolelæreren præsenterede de materialetyper, som eleverne kunne vælge at arbejde med og lagde derefter i en skitseøvelse ud med en gennemgang af ansigtets generelle proportioner. Derefter skulle eleverne arbejde selvstændigt med portrætopgaven ud fra deres forberedelse.
4. Elevpræsentation og opsamling på forløbet

Eleverne arbejdede herefter i grupper på to og to med at forberede en præsentation af deres portræt. Selve fremlæggelsen foregik foran deres værker.

Evaluerende betragtninger:

Tilbagemeldinger fra eleverne:

To klasser fra årgangen var igennem forløbet i den samme periode. Alle elever undtaget én fik færdiggjort, fremlagt og udstillet deres portræt, og de var generelt meget tilfredse og stolte over deres produkter. De havde syntes, at forløbet var "sjovere end normale ting", og at det var sjovt at male og tegne. Mange af eleverne havde en god interaktion med billedskolelæreren i værkstedsdelen og fik arbejdet med deres individuelle kreative udtryk. De ville gerne have haft mere undervisning i tegneteknikker. I evalueringen lagde mange elever vægt på, at det var sjovt at lave noget andet end det, man plejer. Udmeldingen skal dog nok mere forstås som en kritik af deres almindelige skoledag og et tegn på skoletræthed. Nogle mente, at der i forløbet var alt for mange "skoleagtige ting", med henvisning til de spørgeskemaer, som de fik udleveret undervejs, omkring ide og udformning af deres portræt også som forberedelse til præsentationen. Det "skoleagtige" kunne man godt finde måder at bløde op, eksempelvis med CL-øvelser eller ved at variere undervisningsmetoderne.

Der var generel tilfredshed med strukturen, med at komme ud og derefter arbejde på værksted. Nogle gav udtryk for at de på Storm P. Museet havde fået en masse ny viden, mens andre syntes, det var kedeligt. På Bakkehusmuseet var det overvejende kedeligt.

Strukturelle og organisatoriske udfordringer:

Kommunikationen mellem parter var svær. Vi nåede kun at have et enkelt møde inden forløbet, hvor alle var til stede, og det måtte ligge i en mellemtime på skolen. Dette skyldtes sandsynligvis lærernes store arbejdspress med mange møder både indenfor og udenfor undervisningens tid. Det var under ingen omstændigheder manglende velvilje fra lærernes side.

Evaluering af undervisningsdesignet:

Nogle elever havde svært ved at vælge en person at portrættere, hvilket der ikke i undervisningsdesignet var taget højde for eller for den sags skyld indlagt tid til. Processen med at vælge en person kunne man godt arbejde aktivt med i klassen, for eksempel ved at lave nogle små øvelser omkring genkendelighed. Enkelte elever havde følt sig begrænset af opgaven, hvor de skulle vælge en person (offentligt eller privat kendt, levende eller afdød, som vækker afsky eller beundring). De ville hellere udtrykke sig helt frit fra fantasien og skabe deres egen fiktive karakter. Dette blev ikke imødekommet, da det ikke ville svare overens med den disciplin, som vi gerne ville øve dem i, nemlig at træffe nogle begrundede valg i forhold til at fremstille en person i et bestemt lys. Såfremt karakteren er fiktiv, vil der ikke være noget at holde karaktertrækkene op imod. Der vil ikke være noget, som er trukket i baggrunden.

Det var ikke hensigtsmæssigt, at der ikke samstemmedes mellem den indledende indføring i billedanalyse hjemme på skolen og forløb på museet og billedskole. Hvis man skal sikre sig, at der er en rød tråd i forløbet, og at man både teoretiske og praktisk spiller på de samme tråde, skal forløbet udvikles i samarbejde, eller de eksterne undervisere skal inviteres hjem på skolen.

Portrætkunst

Klassetrin: 10 klasse

Fag: Billedkunst som valgfag og linjefag

Omfang:

Beløbsbeskrivelse:

Portrætkunsten er en alsidig genre, som på samme tid giver mulighed for at trække på anknytninger til kunsthistorien, reflektere over samtidsfortolkninger og arbejde med personlig identifikation og intentionalitet i udtrykket.

Ved at beskæftige sig kreativt med portrættet kan man arbejde direkte med at omsætte indtryk til udtryk. Processen kan sætte gang i en refleksionsproces, hvor man på samme tid kan blive mere bevidst om sin måde at opfatte verden på og om midlerne til at udtrykke en bestemt opfattelse. Kunstens kommunikative egenskaber bliver tydelige, og eleverne erfarer, hvordan man kan arbejde med forskellige strategier for udsigelse.

Forløbet var et billedkunstnerisk forløb, hvor eleverne skulle arbejde selvstændigt med produktion af egne portrætter. Som introduktion til emnet begyndte forløbet med et besøg på Bakkehusmuseet, hvor eleverne blev præsenteret for forskellige typer portrætter, dels i museets udstilling og dels i en visuel præsentation af forskellige kunsthistoriske genrer indenfor portrætkunsten. Desuden fik de enkelte tegneøvelser, der lærte dem om ansigtets proportioner, og de øvedes i at se og gengive fysiske karaktertræk hos hinanden.

Som afsæt for det kreative arbejde skulle eleverne finde motivation ved at tage udgangspunkt i deres egne inspirationskilder, dvs. de skulle hver for sig finde ud af, hvem de kunne tænke sig at portrættere. Valget var frit, men det skulle være en nulevende eller afdød person. Undervejs i forløbet skulle eleverne skrive logbog, som dokumenterede deres arbejde og deres refleksioner omkring processen. Afslutningsvis skulle eleverne finde en titel og udforme en kort værkbeskrivelse til deres portræt, som blev fremvist på en udstilling.

Evaluerende betragtninger:

Dette forløb blev gennemført med en 10. klasse, der havde billedkunst som valgfag og linjefag. Klassen bestod derfor af elever med en grundlæggende interesse i faget, og mange af dem havde i forvejen kunstneriske evner og færdigheder. Flere af eleverne havde dog også valgt 10. klasse af personlige årsager, enten fordi de havde brug for endnu et år til at vælge ungdomsuddannelse, eller fordi det var sårbare elever, der havde brug for trygge rammer og en mindre klassestørrelse.

Samarbejdet mellem lærer, billedskolelærer og museumsundervisere fungerede godt, og der var stor opmærksomhed både på elevernes faglige og sociale læring. Værkstedsarbejdet foregik hjemme på skolen, hvor klassen havde et stort faglokale at arbejde i, og hvor de følte sig godt hjemme.

Tilbagemeldinger fra eleverne:

Eleverne i denne klasse var gode til at komme med tilbagemeldinger på undervisningen både undervejs og efter endt forløb. Det skyldes sikkert både elevernes alder og modenhed og deres for kendskab til faget. En del af eleverne havde modstand til logbogsskrivningen og i det hele taget på skriftligt arbejde. De ønskede i stedet mere gruppearbejde eksempelvis ved, at man i grupper lavede forskellige forstudier til et portræt. De var dog glade for at arbejde individuelt med den store opgave, men havde ønsket at der blev givet mere feedback fra klassekammeraterne undervejs. Dette var ellers noget, som skete helt uformelt under det kreative arbejde, men eleverne ønskede at det blev sat i system, sådan at man hver især havde en sparringsgruppe at rådføre sig med og få tilbagemeldinger fra. Der var et antal elever, som stort set var fraværende under hele forløbet, og som ikke har fået en stemme i evalueringen.

Tilbagemeldinger fra læreren:

Det lykkedes at skabe en god vekselvirkning mellem praksis og refleksion. De fleste elever fik arbejdet med at forfine værkets udtryk og vælge en bestemt retning med en bevidsthed om intentionen i deres værk. Læreren udtrykte, at flere elever i dette forløb havde gjort deres bedste indtil nu. Lærerne kunne dog ønske, at hans elever havde turdet slippe sig endnu mere fri og udfordre sig selv endnu mere. Dette kunne eksempelvis imødekommes ved at stille krav om, at eleverne skulle arbejde med farvemaling på helt store lærreder. Som det var tilfældet ved dette forløb, så gentog læreren efterfølgende, at udstillingen var vigtig for elevernes motivation og for deres oplevelse af, at skolen ikke kun er en forberedelse, men at man skaber noget, der har en anvendelse og en ægte værdi udenfor skolen. Autenticiteten er vigtig på mange planer. Det autentiske møde med en billedkunstner var også et punkt, som læreren fremhævede som centralt for elevernes læring. Det samme gjaldt for elevernes møde med den autentiske kunst ude på museerne.

Læreren kunne ønske sig en større vekselvirkning mellem at være skabende og tilegne sig ny teknisk og faglig viden og inspiration, ved eksempelvis flere små kunstteoretiske oplæg eller besøg på museet.

Strukturelle og organisatoriske udfordringer:

I dette tilfælde var der tildelt ekstra timer til læreren, efter forudgående aftale med skoleledelsen. Dette havde betydning for samarbejdet og den gensidige læring mellem de forskellige undervisere. Det forhold, at undervisningen foregik hjemme på skolen, gjorde det muligt for underviserne at stikke hovederne sammen efter hver endt mødegang, hvilket betød at der var mulighed for at justere undervejs og drøfte forskellige både pædagogiske og faglige spørgsmål.

Evaluering af undervisningsdesignet:

Forløbet kan blive bedre ved at følge nogle af de forslag til ændringer, som er kommet fra både elever og lærer. I særlig grad forslaget om at starte med noget gruppearbejde og organisere en løbende sparring eleverne imellem.

Rum og arkitektur

Fag: Håndværk og design

Klassetrin: 7. klasse

Omfang: Fire dages projekt, hvor alle timer inddrages. I alt 24 lektioner. Det kan med fordel afvikles som et temaforløb over en uge.

Beløbsbeskrivelse

Med fire dages fordybelse i emnet rum og arkitektur skulle eleverne opleve og sanse rum og arkitektur i lokalmiljøet, hente viden og inspiration i oplæg om udvalgte historiske stilretninger og udfolde sig kreativt og innovativt ved at skabe en egen model af et hus med assistance og vejledning fra en billedkunstner. Forløbet sigter mod at øge elevernes forståelse for sammenhænge mellem form, æstetik og funktion i arkitekturen. De skal spørge sig selv, hvordan forskellige rums kvaliteter og udformninger kan påvirke den individuelle og sociale adfærd.

I den indledende oplevelsesfase skulle eleverne gennem øvelser gøre sig bevidste om deres individuelle sansninger. Gennem øvelser i skitsetegning og arbejdstegning fik eleverne til opgave at designe et hus til nogen, som herefter skulle udformes i en model af pap. Deskriptive tegninger og planlægning af arbejdet indgik som forudsætning for samarbejdsprocessen.

Ved konsekvent at tænke i anvendelse og modtagergrupper øget forståelsen for, hvordan organiseringen og udformningen af rum kan påvirke menneskers sociale adfærd.

Evaluerende betragtninger:

Tilbagemeldinger fra eleverne:

I den efterfølgende evaluering med eleverne var tilbagemeldingerne overordnet positive. De havde været særligt glade for det kreative arbejde på Billedskolen og flere elever mente, at de godt kunne have sprunget nogle af de indledende præsentationer og øvelser over for at gå direkte til opgaven. De tilstedeværende lærere var dog ikke helt enige i dette synspunkt, men mente, at eleverne skulle have en forhåndsindsigt for at have noget materiale at arbejde med.

Eleverne var glade for opgaven og syntes om at arbejde med materialet pap. Hvis de havde haft mere tid, ville de have et nyt projekt om indretning eller mad eller andet, der har med arkitektur, livsmåder og kulturskabelse af gøre. Flere elever påpegede, at de havde lært at tænke ud af boksen og bruge deres fantasi.

Tilbagemeldinger fra lærerne:

I den separate evaluering med lærerne blev der givet udtryk for, at forløbet gerne måtte afkortes til tre dage i stedet for fire. Dette synspunkt skal dog sammenholdes med deres oplevelse af, at deres eget forbrug af forberedelsestimer til forløbet havde været for stort. Se kommende afsnit.

De var glædelig overraskede over, at forløbet ikke havde givet nogen sociale problemer, hvilket de lidt havde frygtet på grund af elevsammensætningen i klassen, hvor der er syv inklusionselever. Tvært imod havde samarbejdet eleverne imellem fungeret godt, og alle grupper havde fremstillet nogle flotte og gennemarbejdede elevprodukter. Der havde været en faglig stolthed også hos de elever, som ellers ikke plejede at fremvise faglig styrke.

I planlægningsfasen udtrykte lærerne tilfredshed over, at der i undervisningsplanen var et bredt repertoire i aktiviteter, stor variation af tilgange til emnet også med hensyn til læringsstile.

De påpegede efterfølgende ét sted i forløbet, hvor elevernes motivation og interesse havde været fraværende, nemlig under de to teoretiske oplæg, hvor der ikke var indtænkt aktivering af eleverne undervejs. De to oplæg kunne derfor med fordel omarbejdes til et samlet forberedelsesmateriale, som eleverne kunne arbejde med hjemme i klassen.

Evaluerende af undervisningsdesignet:

Modeller af huse viser hovedsageligt bygningers arkitektur set udefra. Imens elevopgaven var rettet mod produktion af en model, blev eleverne de tre besøgssteder på ekskursionsdagen introduceret til rum og

arkitektur set indefra forskellige bygninger. Der er derfor en uoverensstemmelse mellem det, som eleverne bliver præsenteret for, og det, som de skal arbejde med praktisk. På ekskursionsdagen skal der derfor indgå oplevelser med bygninger udefra. Dog så kan man sige, at forløbets gennemgående fokus på bygningers funktion - praktisk, socialt eller kulturelt – overskrider skellet mellem indre og ydre fremtoning og struktur. Dette gælder også for opgavebeskrivelsen, som gik ud på at designe en model tiltænkt nogle særlige (reelle eller fiktive) modtagere, med en særlig funktion for øje.

Ribe Kunstmuseum

På Ribe Kunstmuseum blev der i samarbejde med Esbjerg Kulturskole og Vadehavsskolen afholdt 3 læringsforløb: *Draperi og natur*, *Natur og iagttagelse* og *Form og lagttagelse*. Alle tre undervisningsforløb blev afholdt i forbindelse med udstillingen GIPS & GULD. Dansk guldalder på Ribe Kunstmuseum

Draperi og natur

Fag: Billedkunst, dansk, historie og samfundsfag

Klassetrin: 7.-9 klasse

Omfang:

Beløbsbeskrivelse:

Læringsforløbet tog udgangspunkt i dansk guldalder med fokus på tegningen, skitsen og/eller studiet, hvilke alle var vigtige for kunsten i 1800-tallets begyndelse. Både teori og praksis blev vægtet i en række aktiviteter; dels gennem (kunst)historiefortælling, billede/skulptur) analyse, fortolkning og diskussion, dels gennem med kreative øvelser med blyant og vokspastel på papir. Omdrejningspunktet for forløbet var nøgleordene *drapering og natur*, idet disse var centrale faktorer i guldalderens formlære i malerens såvel som i billedhuggerens arbejde, når det angik *landskabs- og portrætkunst*.¹

Læringsforløbet foregik i museets udstillingssale såvel som arbejdsrum på Ribe Kunstmuseum. En vigtig ambition i forløbet var at aktivere elevernes sansapparater og gøre dem bevidste om, hvad det vil sige *at se* på kunst. Ved at beskrive og analysere skulpturer og malerier fra museets samling blev elevernes iagttagelsesevne og oplevelse af kunst skærpet. Her lærte de, at nogle kunstværker *er dét*, de viser: At de forsøger at fastholde virkeligheden og/eller en sandhed om, hvordan virkeligheden er. Her kan den mindste detalje indeholde vigtige informationer foruden at være en del af en større mening.

¹ Se uddybende forløbsbeskrivelse (bilag).

Evaluerende betragtninger

Elevernes møde med museumsinspektøren og billedkunstneren/formidleren var givtigt: De mødte to typer fagligheder, som havde en anderledes tilgang til billedkunst, sammenlignet med deres billedkunstlærer. Der var fra begyndelsen en god stemning i udstillingsale og arbejdsrum, hvilken indbød til fordybelse og koncentration foruden interesse og aktiv deltagelse fra spørgelystne elever. Dette var givtigt og særligt billedkunstlæreren bemærkede, at den samme fordybelse og ro ofte ikke er at finde i lokalerne på Vadehavsskolen.

Sceneskiftet (fra skole til kunstmuseum) syntes ny og spændende for eleverne: På Ribe Kunstmuseum oplevede de, hvordan man i et andet, åbent og frit rum kan mødes på nye og/eller anderledes måder, sammenlignet med skolens rum. På kunstmuseet var styringen af tanker, idéer og følelser op til den enkelte elev; her havde ingen "eksperthatte" på og her var der ingen rigtige eller forkerte svar, resultater eller gøremål. Der var en selvstændighed, spontanitet og umiddelbarhed knyttet til ens sansning og der var plads til individuelle processer samt refleksioner over kunst og æstetik.

Alle samarbejdspersoner påpegede, at eleverne var særligt optagede af at iagttage skulpturerne og afstøbningerne. Det var en oplevelse at se så mange og at de var samlet ét sted, konstaterede billedkunstlærerne². Derfor kan det være en helt særlig oplevelse at se på/stå foran originale kunstværker.

Museumsinspektøren og billedkunstneren/formidleren tog eleverne (og deres tanker og idéer) seriøst og hjalp dem med at holde fast i det umiddelbare i de teoretiske såvel som kunstneriske aktiviteter, hvor det handlede om guldalderens tradition for at arbejde med blyant og vokspastel i flere farver. Mange elever havde øje for detaljen, men på forskellig vis, hvilket de frie såvel som planlagte øvelser beviste. Det var givtigt i den videre udvikling af læringsforløbet.

² På udstillingen GIPS & GULD – Dansk kunst i 1800-tallet havde Ribe Kunstmuseum samlet et større antal af gipsskulpturer i deres udstillingssal. Disse skulpturer er normalt på magasin, idet de er skrøbelige og fordi museet ikke har plads til at udstille dem alle permanent. Skulpturer vil i fremtiden kunne bruges ved afbildning. Nogle skulpturer er forblevet i museets permanente samling, hvorved man således kan arbejde ud fra disse i fremtidige læringsforløb.

Natur og iagttagelse

Fag: Billedkunst & dansk

Klassetrin: 7 - 9 klasse

Omfang:

Beløbsbeskrivelse:

Læringsforløbet tog udgangspunkt i dansk guldalder med fokus på maleriet tegningen, skitsen og/eller studiet, hvilke alle var vigtige for kunsten i 1800-tallets begyndelse. Både teori og praksis blev vægtet i en række aktiviteter; dels gennem (kunst)historiefortælling, (billede)analyse, fortolkning og diskussion, dels med forskellige kreative øvelser med akvarel på papir.

Omdrejningspunktet for forløbet var nøgleordene *natur* og *iagttagelse*, idet disse var centrale faktorer i guldalderens form- og farvelære i malerens arbejde, når det angik motiverne *landskabs-* og *portrætkunst*.³

Læringsforløbene foregik i såvel museet udstillingssale som i arbejdsrum på Ribe Kunstmuseum.

En vigtig ambition i forløbet var at få rettet elevernes opmærksomhed mod deres oplevelser af og tanker om kunst foruden at gøre dem bevidste om, hvad det vil se *at se på* eller *iagttagelse* kunst.

Ved at foretage analyser og reflektere over begrebet *æstetik*, erfarede eleverne, at når man "arbejder" med kunst handler det om at bruge sine sanser og sin krop foruden at være bevidst om sine tanker og idéer – altså, man skal møde kunsten med sit sansesystem. Ligeledes blev eleverne opmærksomme på, at kunst kan opleves forskelligt alt efter, hvordan man angriber den, samt hvorfra og i hvilken tid, det sker i. Kunst kan nemlig have en helt særlig funktion og/eller betydning, både for den enkelte og for masserne.

Evaluerende betragtninger

Under læringsforløbet var det vigtigt for museumsinspektøren at understrege over for eleverne, at kunsten "*siger det, som sproget ikke kan*" og at man i kunstens verden taler om at "*forstå verden på en æstetisk måde*". Det blev dels gjort med billedanalyser og (kunsthistorie)fortælling, dels under et kort foredrag, hvor begrebet *æstetik* blev fremlagt og diskuteret. Begrebet var ukendt for størstedelen af eleverne. Til trods for, at *æstetik* til tider være svært at forklare, vakte det

³ Se uddybende forløbsbeskrivelse (bilag).

forundring hos mange elever. Flere tog det til sig og reflekterede på et højt plan over forskellige handlinger og situationer, hvor man kan tale om *æstetik*. Det var til stor glæde for alle samarbejdspersoner, der ofte kan have berøringsangst for at introducere og bruge "svære" ord/begreber aktivt i læringsøjemed.

På det kreative plan var det givtigt afprøve forskellige tegne- og maleteknikker og opøve nye færdigheder i form af at arbejde med drapering. For formidlere og billedkunstlærere var det interessant at bevidne elevernes forskellige måder at iagttage og håndtere draperingerne på; nogle fangede straks måden at overføre det sete til tegning, andre havde fornemmelse for lys- og skyggeforhold. Desuden havde mange elever et godt øje for detaljer, der ved brug af akvarel ikke ses så tydeligt – det gør til gengæld den overordnede komposition, som nogle elever også fandt spændende at arbejde mere indgående med.

Form og iagttagelse

Fag: 8 klasse

Klassetrin: 7.-9 klasse

Omfang:

Beløbsbeskrivelse:

Læringsforløbet tog udgangspunkt i dansk guldalder med fokus på tegning, skulptur og afstøbning, hvilke alle var vigtige for kunsten i 1800-tallets begyndelse. I læringsforløbet blev både teori og praksis vægtet i en række aktiviteter; dels gennem (kunst)historiefortælling, (billede/skulptur) analyse, fortolkning og diskussion, dels med kreative øvelser med ler og gips. Omdrejningspunktet for forløbet var nøgleordene *form* og *iagttagelse*, idet disse var centrale faktorer i guldalderens formlære, der knyttede sig til billedhuggerens arbejde med skulpturen og/eller afstøbningen.⁴ Forløbet blev afviklet på Ribe Kunstmuseum og på Kulturskolen.

⁴ Se uddybende forløbsbeskrivelse (bilag).

En vigtig ambition i forløbet var at gøre eleverne bevidste om skulpturelle udtryk – særligt dem, der knytter sig til *kroppen* eller som sætter fokus på *kropslighed*. Sådanne udtryk kan i guldalderkunsten være i fokus som f.eks. en detalje eller fikspunkt i en større komposition. Også her erfarede eleverne, at man skal iagttage kunstværker nøje, fordi selv den mindste detalje kan være vigtig for helheden – både oplevelsen såvel som forståelsen af et værk eller en periodes/generations måde at tænke på.

Evaluerende betragtninger

Elevernes møde med formidleren/billedkunstneren i værkstedet på Kulturskolen var givtigt: for mange var denne type faglighed inspirerende at lytte til og arbejde sammen med. I værkstedet blev der i fællesskab lagt vægt på idérigthed, selvstændighed og frie tanker, hvilke knyttede sig til, hvordan elevernes egne kunstværker skulle udformes og skabes. Det var dog også lidt udfordrende for mange; det var næsten *for* åbent et kunstnerisk rum og flere elever gav udtryk for, at det var svært at arbejde frit, når man var vant til at arbejde ud fra klare regel-/norm-/tankesæt. Men der var en god stemning i værkstedet og flere elever overskred deres egne grænser – med smil og grin. Mange var nysgerrige på, hvad andre havde fundet på at foretage afstøbninger af, hvordan de arbejdede med leret og i selve processen med den flydende gipsmasse.

Sceneskiftet (fra skole til kunstmuseum og kulturskole) var sjovt og spændende for eleverne: I værkstedet oplevede de et rum, hvor de kunne agere meget mere frit, sammenlignet med kunstmuseets arbejdsrum og Vadehavsskolens lokaler, hvor der er regler for orden og færdsel. Mange elever nød at have forklæde på, at være i forskellige kreative aktiviteter (med hele kroppen) og at være med i *alle* de processer, der knytter sig til deres kunstværk (fra idé til færdigt værk). Det var for alle samarbejdspersoner givende at erfare, at eleverne havde fokus på teknikker og formlære. Således glemte de at tænke over, hvordan det færdige værk ville og/eller skulle tage sig ud. På den måde opnåede man et særligt kreativt forløb, hvor eleverne viste nye sider af sig selv, fordi de var i "nuet" og fuldstændig inddraget i arbejdsprocesserne.

Begge billedkunstlærerne pointerede, at eleverne var særligt optagede af at arbejde med ler og gips: På det kreative plan var det givtigt afprøve og opøve nye færdigheder i form af den flydende gips samt at få forståelse for, at de processer, der knytter sig til arbejdet og udformningen af et kunstværk, kræver tid, ro og fordybelse.

4. Partnerskabsaftaler

I forbindelse med skabelsen af de 9 forskellige undervisningsforløb blev der etableret nye samarbejder mellem de tre kunstmuseer, folkeskoler og lokale billedskoler. Nogle af disse samarbejder var mundtlige aftaler, mens andre som f.eks. Ribe Kunstmuseum og Vadehavsskolen formaliserede deres samarbejde i form af en partnerskabsaftale, dateret 20. november 2015.

5. National vidensdeling

Sparringsworkshop i Sorø

Ved projektstart var det hensigten at etablere en sparringsgruppe bestående af repræsentanter fra de involverede museer, undervisningsinstitutioner og kulturskolen samt Skoletjenesten. Undervejs i forløbet viste det sig logistisk vanskeligt, at samle de forskellige repræsentanter lokaliseret i tre forskellige dele af landet. I stedet valgte vi at invitere alle de involverede til en sparringsworkshop på Sorø Kunstmuseum 5. december 2016.

Programmet for dagen var følgende:

11.00	Ankomst
11.05	<p>Velkommen og dagens plan v. projektleder Gertrud With Herunder indkredsning af vores undersøgelsesfelt: det særlige ved projektet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det tværprofessionelle trepartssamarbejde mellem skole, billedskole og museum (og mellem skolelærer, billedkunstner og museumsunderviser). - Rammer og muligheder for de små museer, som ikke har egne værksteder. - Æstetisk Læring – billedkunstforløb i tværprofessionelle samarbejder - hvordan bidrager samarbejdet til elevernes læring?
11.15	<p>Oplæg v. Marie Havgry om hvilke udfordringer og udbytte, der er forbundet med samarbejder under åben Skole Maria Havgry har deltaget i Skoletjenestenetværkets udarbejdelse af en national kortlægning af samarbejder og partnerskaber i den Åbne Skole, publiceret 2016.</p>
11.35	<p>Oplæg v. Gry Eising om hvilke potentialer, der ligger i forskellige faglighedens møde om at facilitere læring hos folkeskolens elever. Gry Eising har skrevet speciale om udfordringer og potentialer i alternative læringsforløb under</p>

	Den Åbne Skole. Hun vil i sit oplæg tage udgangspunkt i konkrete eksempler fra specialet.
12.05	Frokost. Sandwich og vand
12.30	Tre praksisrelaterede oplæg á 10 min. Anette Lindbøg Karlsen (museumsinspektør, Ribe Kunstmuseum) Mette Truberg Jensen (formidlingsinspektør, Sorø Kunstmuseum) Pernille Sommerfelt (museumsformidler, Frederiksborgmuseerne)
13.00	Gruppediskussion Deltagerne opdeles i tre grupper med Mette, Anette og Pernille som mødeledere. Tre undersøgelsesspørgsmål skal diskuteres: (15 min. til hvert spørgsmål) 1. Udfordringer og potentialer i trepartssamarbejder? 2. Hvad betyder tilstedeværelsen af forskellige fagpositioner for elevernes æstetiske læring? 3. Hvad er det særlige ved museer og billedskoler som alternative læringsrum?
14.00	Opsamling Mødelederne giver en kort opsummering af diskussionerne i grupperne. Efter hver opsummering en kort åben debat.
14.30	Tak for i dag

Inviterede til Sparringsworkshop i Sorø 5 december 2016

Deltagerliste til sparringsgruppeworkshop i Sorø d. 5. dec. 2016

Navn	Stilling	Institution
Gertrud With	Museumsinspektør	Frederiksborgmuseerne
Gry Eising (oplæg)	Museumsmedarbejder	Frederiksborgmuseerne
Anette Lindbøg Karlsen	Museumsinspektør	Ribe kunstmuseum
Mette Truberg Jensen	Museumsinspektør	Sorø Kunstmuseum
Elisabeth W Bertelsen	Museumsformidler	Sorø Kunstmuseum
Pernille Holmskov Sommerfelt	Museumsformidler	Frederiksborgmuseerne
Signe Heinesen	Billedskolelærer	Billedskolen Frederiksberg
Tina Elf	Billedkunstner / Billedskolelærer	Sorø Musiske Skole
Ole Thøger	Leder af Musikskolen	Musikskolen Frederiksberg
Marianne Hovmand Skov	Koordinator af åben skoleforløbene	Frederiksberg Kommune
Charlotte Fogh	Lektor ved Læreruddannelsen	Læreruddannelsen Metropol
Maria Hedegaard Larsen	Pædagogisk konsulent	Kandidat Aalborg Universitet
Maria Havgry (oplæg)	Projektmedarbejder	Skoletjenestenetværket
Maria Kangas	Projektleder	Skoletjenestenetværket

Henrik Guldager Johnsen	Pædagogisk udviklingsmedarbejder	Skoletjenesten	

Notater fra sparringsworkshopen 5. december 2016

Velkomst ved Gertrud With

Museumsinspektør Gertrud With bød velkommen til sparringsworkshopen. Hun præsenterede projektet. Et tværprofessionelt trepartssamarbejde mellem skoler, billedskoler og museer og dermed mellem skolelærere, billedkunstnere og museumsundervisere. Projektet skal ses som en forlængelse af ideerne om Åben Skole. Hensigten med projektet har dels været at etablere partnerskaber, dels skabe forløb for udskolings elever beregnet til og på mindre museer uden billedskoler. Det har desuden været tanken at projektet skulle være en åben proces hvor de

forskellige aktører (lærere og elever) var medskabende i processen. Sammenfattende har vi ønsket at projektet fremadrettet skulle være bæredygtigt og at resultatet skulle kunne bruges af andre skoler, uden udgifter for de involverede parter.

Udfordringer ved og udbytte af samarbejder under åben skole

ved Marie Havgry og Maria Kangas:

De to foredragsholdere gjorde rede for deres kortlægning af projekter under den Åbne skole. Hensigten med deres undersøgelse havde dels været at komme med en regional sparring og dels udføre en national kortlægning af den åbne skole "for at gøre det nemmere for alle".

Derefter gik de i dybden med to af i alt 6 kortlægninger.

Erfaring med samarbejder og partnerskaber

Forudsætninger:

Motivation/villighed til at indgå i projekterne.

Initiativ, ofte kommuner og kulturinstitutioner (jf. puljer).

PLCs involvering (ej overblik/ikke involveret).

Kommunernes involvering.

Vidensdeling (mange vil gerne understøtte – guides og publikationer til, hvordan man samarbejder. Mange vil gerne have det lykkedes.

Udfordringer:

Tid

Vidensdeling og forankring – ligger ofte som "en ekstra ting" til sidst. Hvor skal vi ligge tingene henne? Institutionerne deler ikke. En svær opgave at gå til, fordi man tænker, at man ikke skal bruge for meget tid på det.

Kulturinstitutionerne

Hvordan kommer de ind på skolerne?

Konkurrerer om skolens tid.

Tovholderfunktion (planlægning/kontakt).

Skoler

Økonomi.

Personaleafhængighed: engagement og formalisering skal harmonere og balancere.

Man indgår kontrakter og er afhængig af samarbejder (sygdom, engagement).

Udbytte:

Større kendskab og forståelse.

Elever:

Tryghed, gentagelse, fordybelse= forudsætninger for læring.

Ejerskab = det er "deres museum" og igen (får en kultur for brug).

Samarbejder giver det, som forældrene ikke kan give = man dyrker noget "helt særligt".

Lærerne:

Arbejdsglæde.

Faglig input.

Variation i arbejdsdag.

Kulturinstitution:

Kendskab til elever/møde med lærer.

Bedre undervisning.

Lærerne får bedre kendskab.

Hvilke potentialer finder man ved inddragelsen af forskellige i fagligheder i mødet om at facilitere læring hos folkeskolens elever af Gry Eising.

Gry Eising redegjorde for sit speciale: *Teatrets rum for læring.*

Hvad sker der i åben Skole? Hvad er det særlige? (en jagt)

Det er godt at komme ud i en anden kontakt/et andet rum_ drivkraft at komme ud af skolen!

Rum: Muligheder/udfordringer.

"Mellemrumssprog" (hvad er det for en størrelse, hvornår kører det, hvad udfordrer det).

Møder i mellemrummet – forskellige fagligheder – det er blevet udviklet logikker på forhånd og disse bliver så sat i spil i mødet.

Udfordringer

Undervisere mimer skolernes arbejdsformer.
Små ting fører til utilsigtede arbejdsformer/undervisning.

Undervisere og lærere misforstår hinanden.
Manglende forventningsafstemning.
Kommunikationsformer – modarbejder hinanden.

Eksempel: Kopiark - kulturinstitution mimer skolen= det fungerer ikke.

Udfordringer fagligheder imellem
Hentes forskellige steder.
Praktiseres på forskellige møder.
"ekspert" på et område.

"Det synes jeg også tit, jeg oplever medlærerne, at de forstyrrer den kunstneriske proces".
(dramatikers udtalelse). Processen der stopper fordi andre griber ind med deres
processer/tanker/idéer/faglighed.

De bedste intentioner om at støtte op = clash mellem verdener.
Processer = didaktiske formål.

Målet med processen bliver ikke tydeliggjort.

Fokus – mål

Mellemrummet – skal have betydning ud over den konkrete læringsituation.
Udnytte læringsrummets muligheder og undervisernes fagligheder i forhold til de
opstillede læringsmål, der kan bidrage til nye læringsmuligheder for eleverne.
Skab en sammenhæng.

Diskussion/sparring

Hvilke roller skal lærerne have: Skal de deltage? Skal de understøtte og give referencer? Skal de
holde orden/adfærdskorrigerere? Hvilke forventninger har vi - Obs forventningsafstemning. Kan
lærerne forstyrre undervisningen, særligt hvis de ikke får en rolle.

BRUGBART Hvad er målet med undervisningen? Hvorfor laver man en aktivitet?

FAGLIGHED – Hvilke kontekster er i spil og hvem står med dem – hvordan og hvorfor? Dem, som
skal udføre den praktiske del (fx på museer) skal uddannes – have færdigheder! En kamp om
færdigheder - vi skal have færdigheder, håndværksmæssige og faglige. Der er langt fra at vide
noget til at flytte noget.

Valg og fravalg
Pas på formidling/læring

Praksisrelaterede forløb - Sorø

Mette Truberg Jensen, Formidlingsinspektør, Sorø Kunstmuseum

Erfaringer på baggrund af de tre forløb i Sorø:

Adskiller ej fagligheder på samme måde som hos os

Kreative forløb/udsmykninger (kreativ opgave)

Tvinger børnene ind i deres egen verden – lyd! Fra lyd til billede

(kunne være interessant at have på Ribe Kunstmuseum også)

Tre forløb

Mønstre.

Kunst som social agent (opbyggelig /nedbrydeligt (collage)).

Læringsmål

Viden om kunstens udtryksformer.

Viden om virkemidler i kunst.

Færdigheder i at udtrykke sig visuelt og /eller auditivt.

At kunne planlægge en kreativ proces fra skitse til produkt.

Potentialer: at være på stedet/Kreativitet kommer ikke nødvendigvis fra målstyring/eleverne gør noget andet end man "ellers" skal eller som "forventet" – understreger det særlige.

Praksisrelaterede forløb Frederiksberg

Pernille Sommerfelt – Museumsformidler Frederiksbergmuseerne.

Udfordringer i forbindelse med fagligheder.

Tre forløb

Billedanalyse og portrættering (valgfrihed) (opgave hjemmefra).

Portrætkunst.

Rum og arkitektur.

Udfordringer: "Tid og "samarbejde" – ingen fornemmelse for elevgruppen. Lavt engagement fra lærernes side (smitter af på eleverne).

Forskellige fagpositioner, hvad betyder det for eleverne: Det gælder bl.a. om at give hinanden plads til at formidle det særlige kompetenceområde.

Praksisrelaterede forsøg Ribe Kunstmuseum

Anette Linbøg Karlsen. Museumsinspektør Ribe Kunstmuseum.

Læring- dannelse og oplevelse

Tre undervisningsforløb startet og udviklet af Esbjerg Kulturskole og Ribe Kunstmuseum med Vadehavsskolen.

Alle forløbene tog udgangspunkt i Ribe Kunstmuseums permanente samling. De blev startet og udviklet i september 2016 i forbindelse med særudstillingen *GIPS og Guld*.

Forløb 1: Draperi og natur.
Dialogbaseret omvisning.
Tegning.
Fokus på skulptur og maleri.

Forløb 2: Natur og iagttagelse.
Dialogbaseret "foredrag".
Akvarel.
Fokus på natur og draperi.

Forløb 3 Form og iagttagelse.
Dialogbaseret omvisning.
Tegning og gipsafstøbning.
Fokus på skulptur.

Evaluerings

Folkeskolen

Ny viden og forståelse af kunst.

Stor grad af fordybelse.

Givtigt at sidde i kunsten/ stå overfor det originale værk.

Eleverne var fordybet i deres egen kreative verden, hvor de blot skulle hengive sig til kunsten.

Inspirerende, udviklende og hyggeligt.

Kulturskolen

Et museum er en anden oplevelse. Fordybelse og dannelse er i centrum.

Eleverne stiller mange spørgsmål.

Man (eleverne) skal ikke sige det samme, som de plejer – kunst handler om en frihed til at tænke og til at udtrykke sig.

Skiftet i rum og undervisningsform må ikke undervurderes.

Kunstmuseet

En stemning af frihed og fordybelse.

Eleverne gav udtryk for at undre sig – og ved mere end de selv tror de ved.

Skabelse af relationer.

Udfordringer og potentialer i trepartssamarbejdet

Udfordringerne

Forberedelse og planlægning.

Indgåelse af aftaler.

Skolestruktur/skoleledelse.

Vikartimer/tid.

Rammer/rum.

Potentialer

Sceneskift /rum.

Faglighed/gæstelærere= inspiration.

Faglighed og kreativitet på samme tid.

Fordybelse og refleksion.

Faste tilbud.

Gruppediskussion

Charlotte

Hvorfor har i valgt den rækkefølge: Læring, dannelse, oplevelse?

Skønne formuleringer i taktilitet, sansning etc. Savnes i tekster.

Kreativitet er gammeldags – brug i stedet for kunstneriske processer/strategier/fagligheder.

Tænk vores egen verden ind. Brug derefter buzz words.

f. Ex oversættelse ind i en anden verden – en æstetisk måde at forstå verden på.

Kunst skal transformeres i et andet sprog, ikke verbalt. Kunsten siger det, som sproget ikke kan. Vi skal ikke fortælle, hvad vi har set.

Følelser må gerne komme ind – engagement og lidenskab (det er kunstens sprog).

Kreativitetsbegrebet er svært, Vi skal være nytænkende og ikke være "gammeldags".

Tine Elf

Hvad der fungerer super godt til en målgruppe, fungerer ikke nødvendigvis til en anden – forskellige tilgange og forskellige elever.

Tid og penge er en stor udfordring.

Forventningsafstemning er vigtig – og der kommer det bedste resultat. Derfor skal det tydeliggøres.

Forløb skal integreres – flow og rammer skal ind tænkes og deles.

Respekt for hinandens fagligheder. Tværprofessionelle grænseoverskridende samarbejder.

Hvordan er den procedure "normalt". Under ligeværdig samarbejde. Magtdiskurser.

Henrik (Skoletjenesten)

Stærke tænkninger om hvad der skal være med i projekter/forløb. Dette har lærerne ikke at arbejde med. Man skal markere sig og have strategier, det skal museerne ikke. Måske kommer man til at stå et sted, som bliver meget strukturelt og det kan blive en udfordring, som man ikke kan adressere. Kulturen er rodfæstet.

Kommunens læringskonsulent er tovholder – givende!

Maria og Marie (åben skole)

Læringens rolle hvem er "ekspert". Lærere som gerne vil have styringen selv.

Hvordan mødes man?

Lærerne skal også være opmærksomme på rammerne og udvælge forløb/skole nøje. – hvad er vigtigst (beliggenhed, profil etc?)

Obs! Skolerne er blevet pålagt at skabe disse samarbejder.

Signe (billede skolelærer, Frederiksberg)

Sjovt og givende at se børn arbejde.

Billedskolen er et uformelt rum.

Hvilke spørgsmål stilles. Vær opmærksom på, hvad de unge mennesker tænker. Ej hvad der kommer ud af det. Det som vi gerne vil have, sker det?

Spørgsmål

Praktisk.

Kunstnerisk.

OBS Demokratiske potentialer/muligheder. Lise Sattrup

Elevkendskab (inklusion)= kan det give noget?

Åben skole som løsning på inklusion.

Artiklen "Når museer, kunstsoler og folkeskoler samarbejder om æstetiske læringsforløb" af Gry Eising Nielsen.

Siden foråret 2016 har Frederiksbergmuseerne, Ribe Kunstmuseum og Sorø Kunstmuseum samarbejdet om projektet *Læring, kunst, og museer – netværk, kompetenceudvikling og læringsteorier*, der dels er en undersøgelse af, hvordan samarbejdet med kunstsoler kan bidrage til en anderledes museumsformidling på små museer og dels er et bud på at skabe partnerskaber under Åben Skole.

Formen på projektet blev i efteråret 2015 udviklet med inspiration fra Kjeld Fredens forståelse af, hvordan der kan arbejdes med det han kalder elevernes æstetiske opdragelse. Han beskriver sansning og refleksion som to alen af samme indlæringsstykke, hvor æstetikken spiller en afgørende rolle:

”Vil man arbejde med det æstetiske, er det vigtigt at skelne mellem to ting, to bevidstheder: Dels personens æstetiske indstilling til tingene, dels den æstetiske oplevelse. I den optimale situation er der en dialog mellem de to: (...) Vi bør stræbe efter en pendulering mellem de to former for bevidsthed. Når vi er æstetisk indstillede, så er vi i den ene form for bevidsthed – når vi reflekterer over tingene, er vi i den anden. Ingen af de to bevidstheder kan undværes, så det ideelle er at pendulere mellem dem”. (Juhl, 2003 s.35).

Konteksten for projektet er Den Åbne Skole, hvor museerne har et ønske om at kvalificere deres undervisning og sikre skolernes medejerskab til museet. Inspireret af Fredens er de tre museer gået sammen om at undersøge udvalgte trepartssamarbejders muligheder for at udvikle undervisningstilbud, der netop kan styrke elevernes kreative og æstetiske læring på tværs af fag og kunstarter med afsæt i det enkelte museums samling og viden. Formålet er jf. projektbeskrivelsen:

1) At udvikle lærende partnerskaber med henblik på at metodeudvikle og facilitere innovative læringsprocesser – herunder at inddrage de kreativt udøvende institutioner og deres eksperter i forhold til museer som læringsrum i den nye skolereform.

2) At inddrage brugerne som medudviklere af museernes undervisningsaktiviteter.

Undervisningsforløbene

Det enkelte museum har fungeret som tovholder for trepartssamarbejderne i deres kommune. Hvert samarbejde har bestået af museet, en lokal billedskole/kulturskole og skiftende deltagere fra de lokale folkeskoler. Det er blevet til tre konkrete undervisningsforløb for hvert museum, der er blevet udviklet, afprøvet, evalueret og justeret i processen:

Ribe Kunstmuseum og Esbjerg Kulturskole i samarbejde med Vadehavs-skolerne:

- 1) Drapering og natur
- 2) Natur og iagttagelse
- 3) Form og iagttagelse

Frederiksborgmuseerne og Frederiksborg Billedskole i samarbejde med lokale folkeskoler på Frederiksborg:

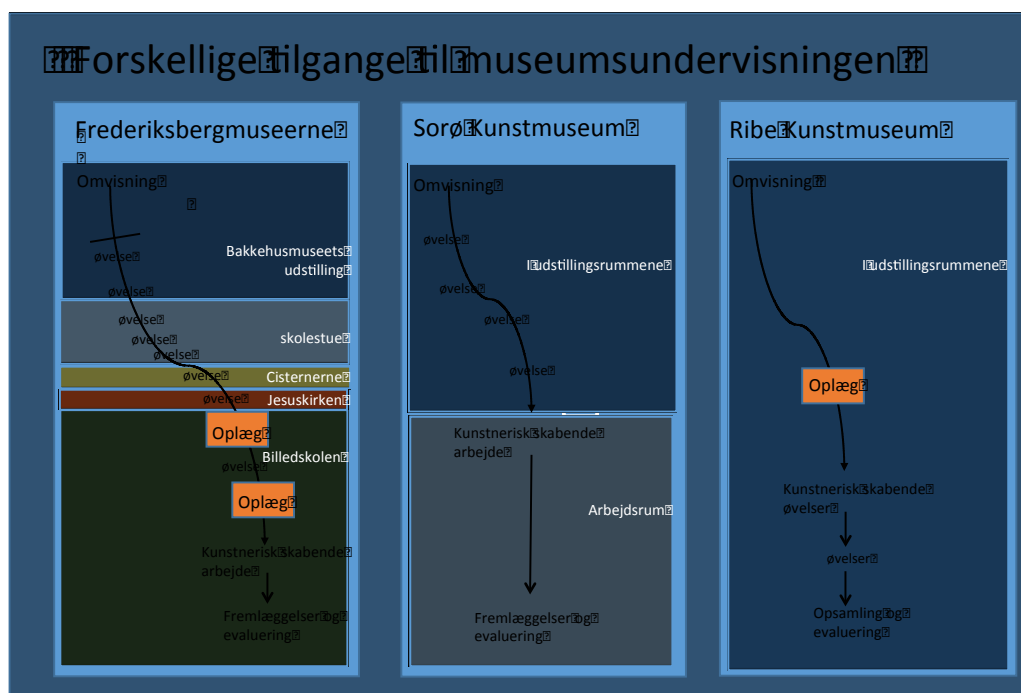
- 1) Billedanalyse og portrættering
- 2) Portrætter
- 3) Rum og arkitektur

Sorø Kunstmuseum og Sorø Musiske Skole i samarbejde med en lokal folkeskole og en lokal privatskole:

- 1) Farver, mønstre og materialer
- 2) Kunsten som social agent
- 3) Samtidskunst

Det har i projektet været interessant at se, hvordan den samme ramme for trepartssamarbejde har medført ret forskellige processer med meget forskellige undervisningsdesign. Selve forløbene er forskellige på flere planer. Både i samarbejdets udformning, i de konkrete didaktiske designs, udnyttelsen af de forskellige fagligheder og i tilgangen til anvendelse af læringsrummene.

Nedenstående model viser et eksempel fra hver af de tre museers forskellige undervisningsforløb i skematisk form:

Modellen viser med den sorte pil den fremadskridende proces i hvert forløb, der undervejs rummer forskellige øvelser, opgaver og oplæg. Hvert forløb starter med en omvisning i museet, men det er forskelligt hvor mange øvelser, der er lagt ind undervejs. Både for Frederiksborg og i Ribe markerer den orange kasse et oplæg af mere foredragsmæssig karakter, hvor museumsinspektøren forelæste med afsæt i en PowerPoint-

præsentation. Baggrundsfarven markerer skifte i de fysiske rum, og det fremgår, at Frederiksborgmuseerne har anvendt væsentligt flere sceneskift undervejs.

De forskellige måder at bygge forløbene op på afspejler forskellige forståelser eller tilgange til den pendulering mellem personens *æstetiske indstilling til tingene og den æstetiske oplevelse* Fredens plæderer for.

Parternes forskellige baggrunde

At samarbejde på tværs af kulturinstitutioner, kunsthøjskoler og skoler med henblik på at metodeudvikle og facilitere læringsprocesser hos folkeskolens elever, indebærer både udfordringer og muligheder. Udfordringerne har i dette projekt særligt været forbundet med de kontraster, der eksisterer mellem institutionernes kulturformer. Kontraster der både relaterer sig til parternes forskellige måder at gøre og forstå deres fagligheder på og til deres forskellige og til tider udtalte forventninger til hinanden og manglende indsigt i det organisatoriske plan i hinandens institutioner. Mulighederne er særligt knyttet til udnyttelsen af de potentialer, de forskellige deltagere kommer med i form af deres fagligheder men også at få sat disse i spil i forhold til de konkrete læringsrum.

Parterne i trepartssamarbejdet deltager med forskellige forudsætninger, da de kommer fra forskellige baggrunde, hvor de har gjort sig egne erfaringer. De er vant til at agere i forskellige handlekontekster med dertilhørende logikker og måder at gøre tingene på. De læringsrum der opstår, når det enkelte museum, kunsthøjskole og lokale folkeskoleklasse indgår samarbejder omkring forskellige undervisningsforløb kan forstås som en ny fælles handlekontekst – hvor den praksis, der finder sted, balancerer imellem skolens læringsmål, museernes formidlingstraditioner og kunsthøjskolens kunstneriske udtryksformer. Begrebet handlekontekst beskrives af Ole Dreier som *"en samfundsmæssigt arrangeret sociomateriel enhed på en særlig lokalitet og for bestemte, mere eller mindre skarpt afgrænsede medlemmers deltagelse i dele af samfundslivet"* (Dreier, 1999, p.79). Dreier anvender videre begrebet deltagerbaner til at beskrive den enkeltes sammenkædning og betydningsdannelse i forhold til deltagelse i forskellige handlekontekster livet igennem. Både museet, skolen og billedskolerne er handlekontekster, hvor de forskellige deltagere på forhånd har gjort sig erfaringer, som de bringer med sig ind i samarbejdet via deres deltagerbaner. Med denne forståelse tages afsæt i en antagelse om, at disse kontekster er med til at definere, hvad de forskellige parter *gør*, og hvordan de deltager i samarbejdet og de alternative læringsrum (Tingleff og Eising, 2015). Da den enkelte samarbejdspartner oplever samarbejdet og den konkrete undervisningspraksis ud fra sit særlige ståsted, kan de forskellige tilgange til praksis medføre kontraster, dilemmaer og modsigelser for den enkelte, hun må forholde sig til. Dette kan både bidrage til udviklingen af nye forståelser og måder at gøre tingene på og en dybere indsigt i både egne og andres kompetencer, men undervejs kan det til tider være udfordrende,

hvilket også har været tilfældet for de konkrete forløb. Særligt samarbejdet med skolerne har budt på udfordringer, der har været vanskelige at gå til, mens det mere interne samarbejde mellem kunstner og museumsformidler har været anderledes berigende i sine kontraster.

De konkrete udfordringer i samarbejdet med skolerne ligner de udfordringer Nationalt Netværk af skoletjenester fremlægger i deres kortlægning af nationale erfaringer fra skoler, kommuner og andre eksterne læringsmiljøers samarbejder og partnerskaber. Ifølge rapporten er én af udfordringerne at få forventningsafstemt de forskellige parter's indsatser, da disse kan afhænge af den tid og de ressourcer, der er sat af til projektet. Derfor er det vigtigt, at afklare rammerne for indsatsen, de planlagte opgaver skal løses indenfor. Tid fremhæves af både lærere og eksterne læringsmiljøer som udfordrende, mens også rollefordeling, kommunikation og logistik særligt fremhæves som en udfordring for de eksterne læringsmiljøer (Nationalt netværk af skoletjenester, 2016)).

I forhold til at få inddraget lærerne i planlægningsfasen har tiden og logistikken været den væsentligste faktor for udfordringerne. I Sorø lod det sig slet ikke gøre at nå at mødes med lærerne inden afviklingen af forløbene, hvorfor de deltagende klassers medindflydelse på udviklingen af forløbene bestod af deres efterfølgende evaluering, samt den evaluering der fandt sted undervejs i form af deres engagement og deltagelse i forløbet. Både i Ribe og Frederiksberg lykkedes det at holde mellem 2-4 forberedende møder med lærerne, der både bidrog til indsigt i hinandens kulturer og forberedte det, der skulle ske i den fælles handlekontekst, undervisningsforløbene udgjorde. Disse møder har dels åbnet op for, at lærerne kunne komme med input til de didaktiske designs, som kulturinstitutionerne har præsenteret. Lærerne har således haft indgående kendskab til formen på forløbene og har kunnet forberede eleverne forinden. Herudover har lærerne på de forberedende møder informeret om faglige og sociale forhold i klasserne, så underviserne fik kendskab til de elevgrupper, de skulle møde.

Til trods for disse møder er der alligevel i nogle tilfælde opstået misforståelser, hvis underviserne og lærerne har lagt noget forskelligt i de aftaler, der var indgået baseret på deres egne faglige logikker – f.eks. oplevede et af museerne, at lærerne efterspurgte bestemte nedslag i kunsthistorien og efterfølgende stillede sig kritiske over for de valgte metoder. Sådanne typer af misforståelser syntes at mindskes i de forløb, hvor der løbende var tid til at evaluere, hvilket var tilfældet for forløbet ”Portrætter” på Frederiksberg, der forløb over flere dage. Her havde undervisere og lærere tid til at tale kort sammen hver dag efter eleverne var gået, og på den måde evaluere dagen og komme med småjusteringer i fællesskab.

[Forskellige billedkunstneriske fagligheder i spil](#)

Både museumsformidlerne, kunstnerne og lærerne i projektet har en faglighed, der knytter sig til det billedkunstneriske felt, der med afsæt i deres forskellige baggrunde udmønter sig på forskellig vis. Med

begrebet faglighed, henvises først og fremmest til måden at *gøre* fag på, hvilket betyder, at de aktiviteter og kommunikationsformer, der knytter sig til faget, udgør en integreret del af det faglige. Således forstås den billedkunstneriske faglighed ud fra forskellige perspektiver, der i denne sammenhæng knytter sig til faget som et kunstnerisk skabende fag, et kunsthistorisk fag og som undervisningsfag. I undervisningsforløbene tingsliggøres⁵ måderne at *gøre* faget i undervisernes valg af omvisnings- og oplægs-former, øvelser, udformningen af øvelserne og i måder at samle op på. De forskellige tilgange kombineres i de konkrete undervisningsforløb på forskellig vis afhængig af rollefordeling, men også afhængig af hvor statisk de samarbejdende parter opfatter professionsskellene (Højholdt, 2016).

■

[Modellen viser de deltagendes funktioner - både i planlægningsfasen og afviklingen af forløbene.](#)

I Ribe var rollefordelingen mellem de to undervisere meget skarp, hvilket de var stolte af og gjorde en dyd ud af, så eleverne kunne skelne deres fagligheder. Det var museumsinspektøren, der stod for de kunsthistoriske input, der fortrinsvis blev formidlet som en dialogisk omvisning. Herefter stod billedkunstneren for de kunstnerisk skabende øvelser med afsæt i omvisningen. På Frederiksberg var skellet tydeligst, når inspektøren fungerede som gæsteforelæser og med PowerPoint-oplæg formidlede kunsthistoriske temaer. Der var det tydeligt, at det var museumsformidleren og billedkunstneren, der havde det tætte samarbejde når de vekslede mellem at stå for kropsligt sansende og tegnetekniske øvelser. Her fandt en form for forhandling sted undervejs, når museumsformidleren ville indlægge fastlagte tidspunkter til

⁵ Begrebet *tingsliggørelse* anvendes ud fra Etienne Wengers forståelse, hvor begrebet dækker over processer, der omfatter det at skabe, benævne og beskrive, men også det at opfatte fortolke og omformulere (Wenger, 2004).

refleksion i form af evalueringer, opsamlinger og elevernes planlægning af eget arbejde, og billedkunstneren var mere elastisk i planlægningen og så kvaliteter i at kunne stå midt i en kaotisk, kreativ proces med eleverne og bare rumme det og hjælpe dem efter behov og se, hvad der skete. Disse forhandlinger skal forstås som potentialer, da de har været med til at skærpe bevidstheden omkring de forskellige fagligheders muligheder og samtidig har åbnet op for refleksioner omkring, hvordan der i et forløb bedst gives plads til flere kommunikationsformer.

I Sorø var de to undervisere endnu mere en helhed, og selv om de på et tidspunkt i en uformel evaluering grinende konstaterede, at de stod for henholdsvis *struktur* og *kaos*, så arbejdede de i forløbene med at forene disse tilgange hele tiden. Det var et tæt parløb, hvor der var plads til at de afbrød hinanden med uddybende kommentarer til de praktiske øvelser eller gav underbyggende eksempler undervejs. Og selv om det primært var museumsformidleren, der med sin kunsthistoriske baggrund perspektiverede til kunsthistorien og det var billedkunstneren, der satte sig ned og arbejdede ved siden af eleverne, så arbejdede de aktivt med at forene deres tilgange så det ikke var to adskilte størrelser.

Afrunding

Ud over at underviserne i løbet af processen har fået større indsigt i hinandens fagligheder og udviklet en bredere forståelse for kvaliteterne i disse fagligheders kommunikationsformer, samt nye bud på hvordan de kan forenes i inspirerende læringsforløb, har projektet også dannet ramme for elevernes læreprocesser, der ikke er blevet berørt særligt i denne artikel. Både lærere og undervisere fremhæver, at det for eleverne har været givtigt at have muligheden for at sidde midt i kunsten og stå over for de originale værker og herefter at kunne inspireret have kunnet fordybe sig i deres egne kunstnerisk skabende arbejder. Eleverne har gjort sig taktile og sanselige erfaringer og er blevet rykket ud af deres 'komfort zone' bl.a. ved blindtegning, visualisering af lyd, og de nye rum og strukturer, som museerne, billedskolerne og underviserne herfra bringer i spil, giver nye muligheder, som de deltagende museer er klar på at udforske endnu mere i fremtiden.

Referencer:

- Dreier, O. (1999). Læring som ændring af personlig deltagelse i sociale kontekster. In K. Nielsen & S. Kvale (Eds.), *Mesterlære - læring som social praksis* (pp. 76-99). København: Hans Reitzels Forlag.
- Eising, G., & Tingleff, S. (2015). Mellemrummet - udfordringer og potentialer i læringsrummet mellem skole og kulturinstitution under Den Åbne Skole (pp. 144). København: Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse.
- Højholdt, Andy (2016). *Tværfprofessionelt samarbejde i teori og praksis*. Hans Reitzels Forlag.
- Juhl, Ole(red.) (2003). *Æstetik Ja Tak*. Dansk Center for Undervisningsmiljø
- Nationalt netværk af skoletjenester (2016). Samarbejder og Partnerskaber. Retrieved 23.november, 2016, from <http://skoletjenestenetvaerk.dk/wp->

content/uploads/2016/01/Samarbejder-og-partnerskaber-SkoletjenesteNetvaerk-2016.pdf

Undervisningsministeriet. (2015). Bekendtgørelse af lov om folkeskolen. Retrieved 28. april, 2016, from <https://http://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=176327>

Wenger, E. (2004). *Praksisfællesskaber. Læring, mening og identitet*. København: Hans Reitzels Forlag.

Udstilling af elevernes værker på Frederiksberg billedskole

Frederiksbergmuseerne afholdt i april 2016 en udstilling på den lokale billedskole af elevernes portrætter udført i to af undervisningsforløbene.

Ander former for vidensdeling

De ni skoleforløb er nu gjort tilgængelig på de respektive museers hjemmesider samt på Skoletjenesternes Hjemmesider. De kan dermed både benyttes af klasser, som ønsker at besøge og samarbejde med ét af de tre involverede museer og være til inspiration for skoler og museer landet over.

6. Konklusion

Projektet *Læring, kunst og museer – netværk, kompetenceudvikling og læringsteorier* har givet de deltagende museer, skoler og billedskoler en række nye erfaringer i at samarbejde om anderledes undervisningsforløb på små museer. Gennem de i alt 9 undervisningsforløb har museerne forsøgt at åbne sig op og samarbejde med skoler og billedskoler om undervisningsforløb, som kan leve op til Den åbnes skoles intentioner om andre læringsrum. Hensigten var at skabe undervisningsforløb, der kunne styrke elevernes kreative og æstetiske læring på tværs af fag og kunstarter med afsæt i det enkelte museums samling og viden. De samme ramme for trepartssamarbejdet har medført ret forskellige processer med meget forskellige undervisningsdesign. Selve forløbene har også været forskellige på flere planer. Både i samarbejdets udformning, i de konkrete didaktisk designs, i udnyttelsen af forskellige fagligheder og i tilgangen til anvendelsen af læringsrummene. Underviserne har i løbet af processen fået større indsigt i hinandens fagligheder og udviklet en bredere forståelse for kvalitetene i disse fagligheder samt nye bud på, hvordan de kan forenes i inspirerende læringsforløb. Samtidig har projektet også dannet ramme for elevernes læreprocesser. Eleverne har haft mulighed for at sidde midt i kunsten og stå over for originale værker for herefter at kunne fordybe sig i deres egne kunstnerisk skabende arbejder. Eleverne har gjort taktile og sanselige erfaringer. Erfaringer

som de tre deltagende museer vil arbejde videre med. Samlet set har projektet resulteret i 9 gode undervisningsforløb, som er tilgængelige for en bred kreds af museumsformidlere, lærere og billedskolelærere over hele landet. De samarbejdende institutioner er desuden på trods af kulturforskelle lykkedes om at skabe nogle gode fælles projekter som i fremtiden vil komme et stort antal børn til gavn og glæde.

Bilag 1.

Sorø Kunstmuseums forløb og evaluering efter GLO metoden

FORLØB 1: FARVER, MØNSTRE OG MATERIALER

Kort beskrivelse af forløbet på museet:

Vi tager på jagt efter farver, mønstre og materialer, hvor kunstens formelle side har fokus. Hvilken betydning har farverne? Hvordan opstår mønstre? Og hvorfor indgår helt almindelige materialer som pap, gulvtæpper og fliser i kunsten? Undersøgelsen er udgangspunkt for elevernes eget kreative arbejde i et evt. værkstedsbesøg med henblik på skabe en idé og et udkast til en udsmykningsopgave fx af et rum på skolen, i byrummet eller af et produkt såsom et møbel.

1-time: omvisning m. øvelser: xx Kr.

3-timer: omvisning m. øvelser og kreativt værksted: xx.kr.

Fag: Billedkunst, Håndværk & design

Klassetrin: 4.-9. klasse

Omfang: 1-3 forberedende lektioner på skolen. 1 eller 3 timers forløb på museet. 1-2 lektioner til efterbearbejdning på skolen

Faglige læringsmål:

At lære om kunstens udtryksformer, herunder billedkomposition, farve og materiale. Viden om farver og materialers betydning. Færdigheder til fremstilling af et visuelt udtryk samt at kunne planlægge en kreativ proces fra skitse til færdigt produkt.

FØR-MATERIALE (PÅ SKOLEN)

I nedenstående materiale er forslag til konkrete øvelser, der er forberedende øvelser til museumsbesøget og elevernes eget kreative arbejde. Øvelserne relaterer sig til de tre temaer:

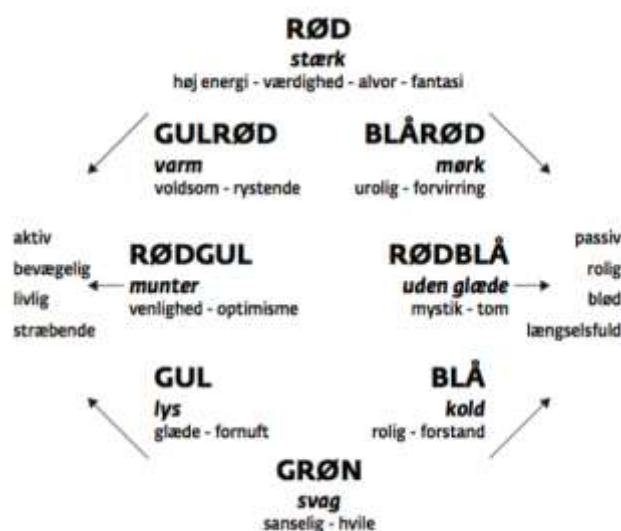
1. Farvelære
2. Mønstre
3. Materialer

Til hvert tema foreslås forskellige øvelser. I kan lave alle øvelserne eller vælge ud.

1. FARVELÆRE: FARVERNES BETYDNING

Verden er fuld af farver; naturlige og kunstige, stærke og svage, triste og glade, varme og kolde. Mange kunstnere har gennem tiden været med til at sætte mere farve på verden gennem deres kunst. Men hvilken betydning har farverne?

I slutningen af 1700-tallet begyndte den tyske forfatter og filosof Johann Wolfgang von Goethe at eksperimentere med farver for at finde ud af hvad de består af, men også hvordan farver påvirker menneskers krop og psyke. Goethe havde fx grønne vægge i sit arbejdsværelse, fordi han mente, at grøn skaber ro og stimulerer tænkning. Han opstillede et skema for, hvordan han mente, at forskellige farver påvirker os.

Goethes farvelære blev meget udbredt, men også danske kunstnere har udviklet teorier om farver og deres betydning. En af dem var Poul Gernes, som især brugte regnbuens spektralfarver i sine malerier, fordi han mente, at disse farver gennem synssansen har en direkte virkning på menneskets følelser; når solen skinner og gør verden "farvestrålende", kommer man i "strålende" humør.

Aktivitet 1: Bland farver

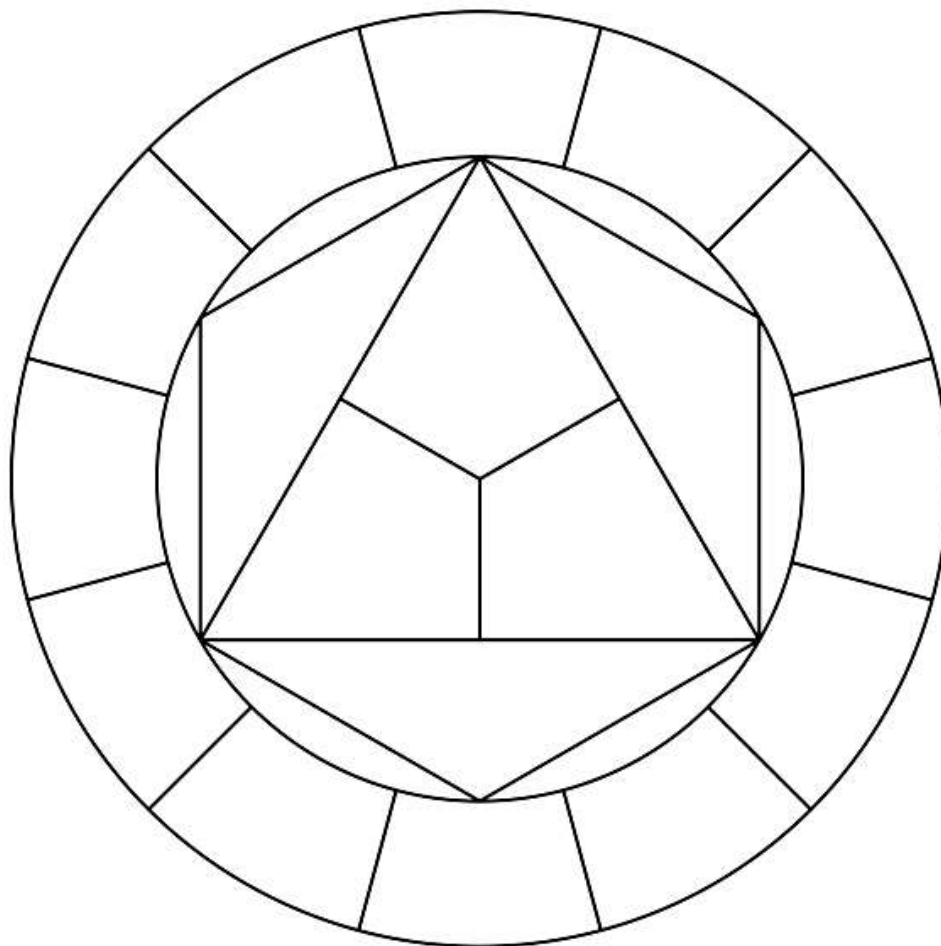
Beskrivelse: I øvelsen arbejder eleverne helt basalt med at blande farver for at blive bekendt med grundfarverne og disses blandingsmuligheder. Den tomme farvecirkel udfyldes med primær-, sekundær- og tertiærfarver.

Tidsforbrug: 1/2 lektion

Forberedelse og materialer: I skal bruge kopier af den tomme farvecirkel, akrylmaling i gul, rød og blå, pensler og farvepaletter. Alternativt kan I bruge oliekridd som skraveres over hinanden eller oliepastel, som kan blandes med fingrene.

Sådan gør I: Start i trekanten i midten med de ublandede primærfarver gul, rød og blå. Herefter udfyldes de tre stumpvinklede trekanter med sekundærfarver ved at blande de to primærfarver, de hver især grænses op til. Primær- og sekundærfarverne overføres til den yderste cirkel, så

farverne fra trekkanterne peger ud i cirklen. De tomme felter udfyldes med tertiærfarver, som blandes af den primærfarve og den sekundærfarve, som feltet ligger imellem.

FAKTA:

Farvecirklen: Viser primærfarver og sekundærfarver og deres blandinger

Primærfarver: Blå, gul og rød. Disse tre farver er de eneste, der ikke er blandet af andre farver

Sekundærfarver: Lilla, orange og grøn. De tre sekundærfarver er blandet af to primærfarver

Tertiærfarver: Blanding af en primærfarve og en sekundærfarve

Komplementærfarver (kontrastfarver): Farver der ligger lige overfor hinanden i farvecirklen. Primær mod sekundær (blå/orange, rød/grøn, gul/lilla)

Spektralfarver: "Regnbuens farver" som opstår, når hvidt sollys brydes i et prisme

Kolde farver: Farverne på den blå/grønne side af farvecirklen

Varme farver: Farverne på den rød/gule side af farvecirklen

Farvesymbolik: Farvernes symbolske betydning. Eksempelvis at rød forbindes med kærlighed, grøn med håb, gul med falskhed, hvid med uskyld osv.

Farvepsykologi: Farvernes indvirkning på psyken. Eksempelvis er mørkeblå en rolig farve, som kan virke afslappende, mens rød virker mere aktiverende.

Aktivitet 2: Bland farver med øjnene

Beskrivelse: I øvelsen skal eleverne eksperimentere med at blande farver optisk ved at male med små prikker i to forskellige farver, som de sætter tæt ved siden af hinanden på en hvid flade. Optisk farveblanding er et fænomen, som sker i øjnene, når to eller flere forskellige lysindtryk ikke kan skelnes fra hinanden og derfor opfattes som én farve. Fænomenet kendes bl.a. fra malestilen pointillisme (prikmaleri).

Tidsforbrug: 1/2-1 lektion

Forberedelse og materialer: Hvidt papir, maling eller tusch i grundfarverne.

Sådan gør I: Eleverne skal sætte to prikker i forskellig grundfarver tæt ved hinanden på en hvid baggrund. Når afstanden til baggrunden øges, vil farverne smelte sammen, og øjet ser nu en ny farve. Eksperimentér med antal af prikker, prikkernes størrelse, tæthed mellem prikker samt hvor stor afstand, der skal være til prikkerne, før de smelter sammen til en ny farve.

Øvelsen kan også laves digitalt fx på undervisningsportalen *Farvelab*:

http://www.farvelab.dk/app.php#/exercise_3_1_task_1. For at prikkerne blander sig optisk, skal eleverne have en vis afstand til skærmen.

Aktivitet 3: Skab stemninger med farver

Beskrivelse: Eleverne arbejder med farver og hvordan de kan skabe bestemte stemninger. Denne øvelse handler om kolde og varme farver, og om hvordan de påvirker os forskelligt.

Når vi taler om at farver er kolde eller varme, er det den umiddelbare opfattelse af farven. Denne

opfattelse kan variere hos mennesker, men det mest almindelige er, at de rød/gule farver i farvecirklen opfattes som varme, mens de blå/grønne virker kolde.

Tidsforbrug: 1 lektion

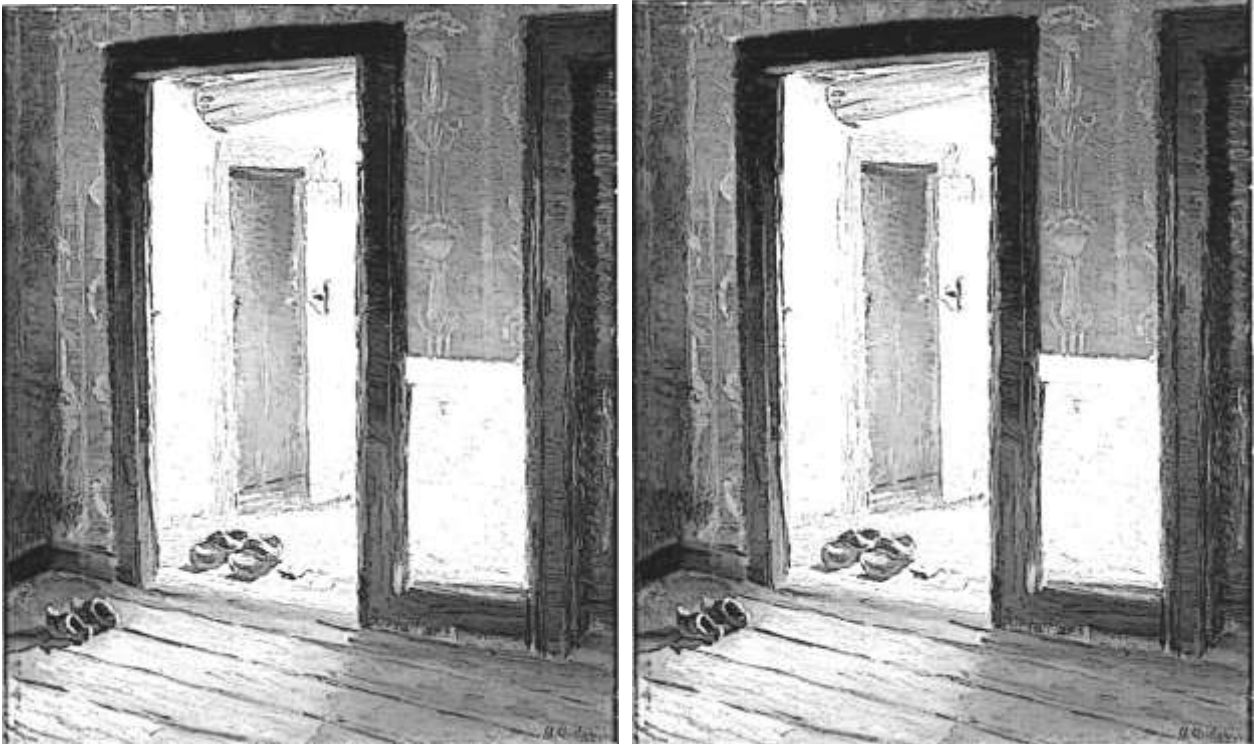
Forberedelse og materialer: Øvelsen kan laves enten fysisk eller digitalt.

- 1) Fysisk øvelse: I skal bruge kopier af de to billeder (nedenfor) og farver i form af farveblyanter, oliekriddt maling eller tusch.
- 2) Digital: Brug tablets eller elevernes egne mobil tlf. m. billedredigeringsfunktion

Sådan gør I:

- 1) Fysisk øvelse: Eleverne farvesætter to billeder ved at male direkte på dem. Det ene farvelægges med kolde farver og det andet med varme farver. Tal derefter om, hvilken betydning farverne har for stemningen i billedet. Sæt ord på hvilke stemninger hhv. de varme og de kolde farver skaber i billedet. Sammenlign også med originalbilledet og tal om farvernes betydning for stemningen i billedet.
- 2) Eleverne fotograferer et sted, som efterfølgende bearbejdes ved at skrue på de varme og kolde farver. Prøv også at sætte forskellige filtre på billedet. Hvad gør det ved billedet? Hvilken stemning opstår?

Variation af øvelsen: I kan også vælge at eksperimentere med andre motiver og andre kontraster end kold vs. varm. Det kan fx være lyse vs. mørke farver, stærke vs. svage, glade vs. triste.

Original:

Anna Ancher, *I middagsstunden*, ca.1914, Sorø Kunstmuseum

2) MØNSTRE

Mange kunstnere bruger farver til at skabe mønstre og systemer i deres værker. Disse mønstre kan være opbygget efter matematiske principper, systematiske regler eller ud fra ren spontanitet.

Omkring 1940 begyndte en række kunstnere at male spontant-abstrakte malerier. Med udgangspunkt i surrealismen ville de male frie og spontane billeder, hvor deres underbevidsthed kunne komme til udtryk. En af disse kunstnere var Asger Jorn, som var med til at danne Cobra-gruppen. En af måderne hvorpå Asger Jorn og andre spontant-abstrakte kunstnere lavede mønstre, var gennem "automattegning". De lukkede øjnene og tegnede uden at tænke på noget. Tegningerne blev fyldt med mønstre og kruseduller, som de efterfølgende fandt figurer og fantasivæsner i.

Aktivitet 1: Automattegning

Beskrivelse: Eleverne arbejder i denne øvelse med spontanitet og "ikke-styrede" mønstre. Hver elev tegner automattegning med blyant eller tusch på papir. Automattegning er en teknik, hvor man "slår hjernen fra" og lader blyanten tegne frit over papiret. Man skal ikke tænke over et motiv, men bare lade blyanten bevæge sig. Man kan gøre det med åbne eller lukkede øjne og uden at løfte blyanten fra papiret. Automattegning danner således spontane mønstre.

Tidsforbrug: 1/2 lektion

Forberedelse og materialer: Papir, blyanter, tuscher eller farveblyanter.

Sådan gør I: Uden at løfte blyanten fra papiret og uden at tænke på noget, tegner eleven frit over papiret indtil der fremkommer en passende mængde mønstre/kruseduller. Herefter farvelægges de felter, som er dannet af krusedullerne. Eleverne kan også prøve at finde genkendelige figurer i deres mønstre. Automattegningen kan med fordel udføres med bind for øjnene, så strengen bliver endnu mindre "styret".

Kunstneren Poul Gernes ønskede også at skabe "frie" mønstre i sine billeder, men det var på en helt anden måde end de spontant-abstrakte kunstnere. Gernes ville lave "afpersonaliserede" billeder, dvs. billeder, som ikke var styret af ham som kunstner, men hvor et fastlagt system eller nogle "spilleregler" skulle styre farver og mønstre. Det kunne fx være et matematisk talsystem, hvor et billede blev inddelt i en række felter, som fik tildelt et tal. Hvert tal svarede til en farve, som så blev malet på felterne med det pågældende tal. Andre gange brugte Poul Gernes mere tilfældige metoder fx ved at trække en farve fra en bunke bag sig.

Aktivitet 2: Farvelægning i systemer

Beskrivelse: Eleverne skal arbejde med forskellige systemer, der skaber forskellige udtryk. Kunstneren Paul Gernes brugte forskellige systemer til farvelægning i sin kunst, bl.a. i sine *Skydeskivebilleder*. Eleverne skal ud fra tre forskellige "systemer" farvelægge de farveløse skydeskivebilleder.

Tidsforbrug: 1 lektion

Forberedelse og materialer: Kopier af skydeskivebilledet (3 pr. elev), farver i form af farveblyanter, tuscher el.lign.

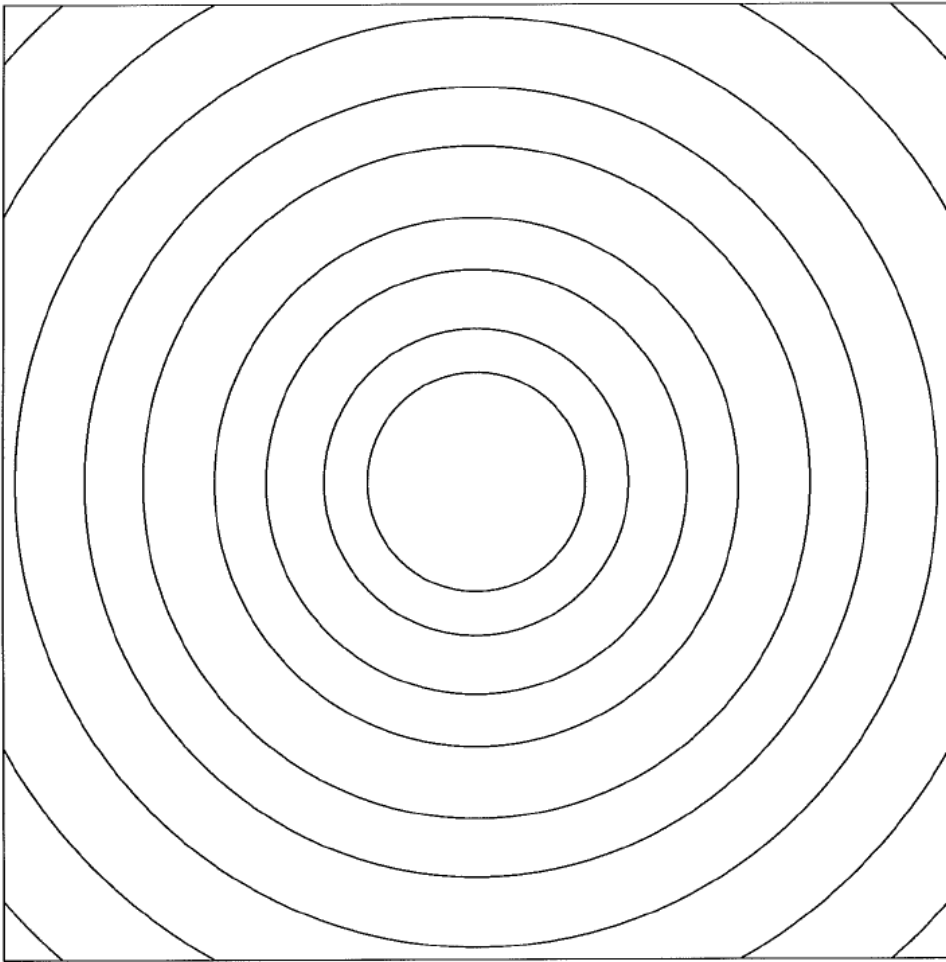
Sådan gør I: Eleverne får udleveret 3 farveløse skydeskiver (et af gangen) og skal nu farvelægge ud fra tre forskellige "systemer", dvs. tre forskellige gange:

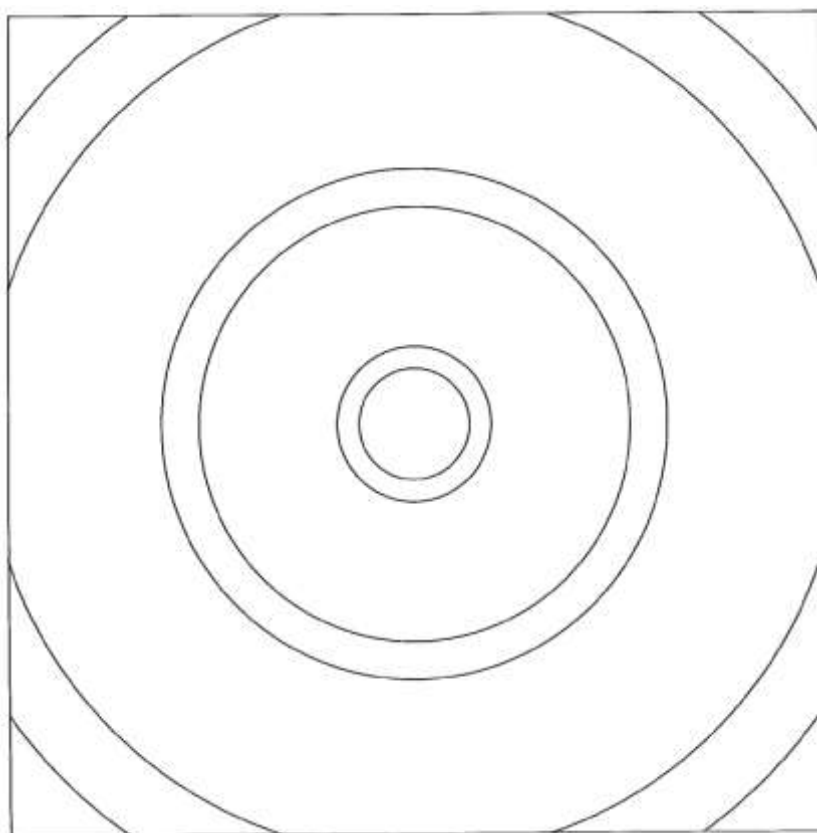
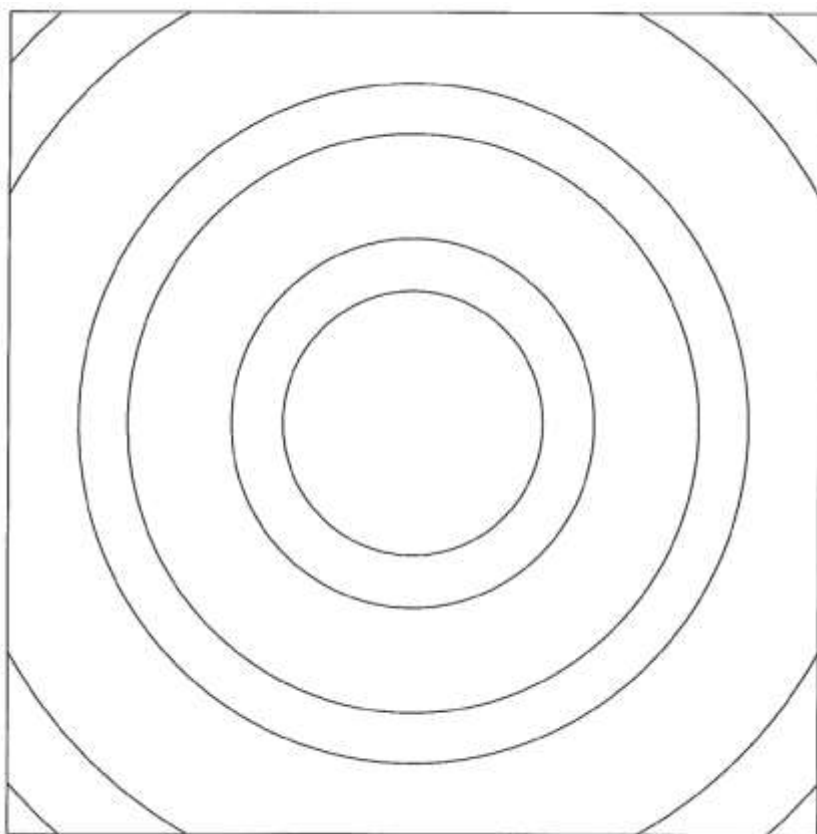
- 1) En, hvor eleven selv vælger farver
- 2) En, hvor der er udvalgt tre farver til eleven
- 3) En, hvor eleven trækker 3-5 tilfældige farver fra en bunke uden at se farverne

Når eleverne har farvelagt de tre skydeskiver, kan I snakke om hvilke forskellige udtryk, der opstår:

- Hvilken forskel er der på de tre skydeskivebilleder? Fx skydeskiven m. det frie valg og det tilfældige (nr. 1 og nr. 3). På det frie farvevalg og det begrænsede? (nr. 1 og nr. 2)
- Hvordan var det at arbejde ud fra de forskellige systemer?
- Hvilket "system" gav det bedste resultat? Ud fra hvilken begrundelse?

Variation af øvelsen: I kan evt. finde på flere systemer, hvor også rækkefølgen af farver i skydeskiven sættes i system.

3) MATERIALER

Ligesom kunstnere bruger forskellige farver i deres værker, hvor nogle skaber mønstre på forskellige måder, bruger flere kunstnere også forskellige materialer, som sættes sammen på mange mulige måder. I den ældre kunst og helt frem til 1900-tallet brugte man primært olie på lærred til malerier og marmor eller bronze til skulpturer. Materialerne opfattedes som særligt fine og de var dyre at anskaffe. Det svarede til tidens opfattelse af kunst som noget særligt fint og værdifuldt, hvor materialerne havde betydning i sig selv.

Op gennem 1900-tallet begynder kunstnere at se værdi i det hverdagslige og bruger hverdagsmaterialer som fx stof, spånplader og plastik i deres værker. De vil vise, at kunsten er forbundet til livet og ikke kun til finkulturen. Især fra 1960'erne og frem eksperimenterer kunstnere med at bruge anderledes og nye materialer i kunsten. Materialerne giver forskellige overflader og strukturer samt tilføjer en taktilitet til værkerne, der kan sætte sanserne i spil. I dag bruges alle slags materialer i kunsten: ødelagte fliser, plasticposer, beton, bivoks, jord osv.

Aktivitet 1: Materialejagt på skolen

Beskrivelse: Den nyere kunst bruger ofte mange forskellige materialer, som skaber forskellige strukturer, overflader og effekter. I denne øvelse skal eleverne på jagt efter forskellige materialer. Øvelsen har til hensigt at skabe opmærksomhed omkring forskellige materials formelle egenskaber, såsom overfladestruktur, visuelt udtryk, taktilitet mv. Eleverne skal finde i alt syv materialer i deres omgivelser med forskellige egenskaber:

- 1) Et blankt materiale
- 2) Et loddent materiale
- 3) Et hårdt materiale
- 4) Et genbrugsmateriale
- 5) Et naturmateriale
- 6) Et materiale som kan formes
- 7) Et billigt materiale

Tidsforbrug: 1 lektion

Forberedelse og materialer: Eleverne opdeles i grupper og registrerer deres fund ved enten at tage billeder med mobiltelefoner eller ved at tage materialerne med tilbage til klassen. Materialejagten kan foregå på skolen, i skolegården eller i nærområdet.

Sådan gør I: Eleverne går på materialejagt og bringer enten billeder eller selve materialet tilbage til klassen. Det kan være en fordel ikke kun at arbejde med foto, da materialernes egenskaber bliver tydeligere i den fysiske form.

Som opsamling kan I diskutere de formelle egenskaber af de fundne materialer:

- Hvordan føles overfladen?
- Hvilken "stemning" har materialet?
- Hvilket visuelt udtryk har overfladen?
- Hvordan ser materialet ud, når det sammensættes med øvrige af de fundne materialer?

EFTER-MATERIALE: Forslag til kreativ bearbejdning af temaet

I det kreative værksted på museet (3 timers forløb) eller tilbage på skolen kan eleverne arbejde med farver, mønstre og materialer i en udsmykningsopgave. På museet arbejder eleverne med et udkast, der peger på, hvordan en færdig udsmykning kunne se ud. I kan med fordel arbejde videre med udkastet, lave nye udkast eller arbejde mod et mere færdigt værk på skolen. Det er også muligt at arbejde med opgaven uden kreativt værksted på museet.

UDSMYKNINGSOPGAVE

Kunstneren Poul Gernes ønskede, at hans farverige kunst skulle nå ud til så mange som muligt, så alle kunne få glæde af de mange farver. Derfor lavede han mange farverige udsmykninger i det offentlige rum, hvor han satte farver på bygninger og vægge rundt omkring i forskellige byer, fx Palads-biografen i København og Herlev Hospital.

Maya Hayuk fra Brooklyn har udsmykket en gavl på Vesterbro i København i et mønster med mange forskellige farver - fra støvede til skarpe neonfarver. De forskelligfarvede, diagonale felter danner et system, som blødes op af gennemsigtigheden i malingen, der løber frit ned ad gavlen.

Man kan også udsmykke andet end bygninger og vægge; fx en bogforside, et badeforhæng eller en stol. Kunstnerne Evren Tekinoktay og Malene Landgreen har udsmykket Arne Jacobsens 7'er-stol.

Aktivitet 1: Udsmykningsopgave

I kan vælge at arbejde med en udsmykningsopgave af:

- 1) en offentlig udsmykning eller
- 2) en produktudsmykning

1) UDSMYKNING I DET OFFENTLIGE RUM

Forberedelse:

Eleverne arbejder i grupper. De går rundt på skolen og finder et specifikt sted til en udsmykning. Det kan være en væg, et gulv eller dele af en bygning. Det kan være udenfor eller inde. Gruppen skal tage et billede af stedet med og medbringe det til det kreative arbejde, hvor der skabes en idé og et udkast til udsmykningsopgaven.

Opgave:

Eleverne skal med udgangspunkt i deres udvalgte sted skabe et udkast til en udsmykning, skal bestå af et mønster, som skabes med forskellige farver og/eller materialer

Øvelsen indledes med følgende:

- 1) Mønster: Overvej forholdet ml. spontane og systematiske elementer i mønsteret. Hvor spontant eller systematisk skal det være?
- 2) Farver: Overvej hvilke farver og hvilket "system", der skal bruges: Frit valg, begrænsning eller tilfældigt valg? Hvilken stemning skal udsmykningen have, og hvordan udtrykkes det gennem farverne?
- 3) Materialer: Overvej hvilke materialer, der skal indgå. Hvilken effekt skal overfladen af

udsmykningen have og hvordan opnås den? Genspejling – blank; Effekt med lys - ru, ruflet etc.

Praktisk: I skal bruge et stort stykke pap (ca. 70x100 cm) pr. gruppe. Maling og forskellige "flade" materialer i forskellige farver (fx stof, farvet papir, "hverdagsmaterialer", ark fra tapetbøger etc.). Pensler, lim, malertape og redskaber til at lave mønstre med (fx lange linealer og skabeloner i geometriske former)

2) UDSMYKNING AF ET PRODUKT

Forberedelse:

Eleverne skal i grupper udvælge et specifikt produkt, som de vil udsmykke. Det kan eksempelvis være et bogomslag, et tekstil, en sko eller et møbel. Eleverne kan medbringe et billede af eller selve produktet til det kreative arbejde.

Opgave:

Eleverne skal med udgangspunkt i det valgte produkt skabe et udkast til en udsmykning. Udkastet til udsmykningen skal bestå af et mønster, som skabes med forskellige farver og/eller materialer. Hvis det udvalgte produkt fx er et møbel, kan eleverne tegne skitser af hvordan deres mønster skal være på møblet.

Øvelsen indledes med følgende overvejelser:

- 1) Hvad er produktets brugsværdi?
- 2) Hvad skal formålet med udsmykningen være? Skal produktet være brugbart efter udsmykningen (design) eller blive skulpturelt, evt. miste sin funktion (kunst)?

Praktisk: I kan lave udsmykningen på det konkrete produkt eller på et stort stykke pap (ca. 70x100 cm). I skal bruge maling og forskellige "flade" materialer i forskellige farver (fx stof, farvet papir, "hverdagsmaterialer", ark fra tapetbøger etc.). Pensler, lim, malertape og redskaber til at lave mønstre med (fx lange linealer og skabeloner i geometriske former).

Evaluering efter GLO metoden

Spørgsmål til forløbet 'Farver, mønstre og materialer'

Sorø Kunstmuseum

Test-forløb 27. oktober, Sorø Privatskole, 7.-9. Klasse, Billedkunst tilvalg – Hold 1

Antal besvarelser: 14

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Viden og forståelse					
Har du lært noget nyt om farvernes betydning i kunst?		11	2	1	
Har du lært noget nyt om materialernes betydning i kunst?	1	8	3	2	
Har du lært noget nyt om mønstre i kunst?	3	7	4		
Færdigheder					
Er du blevet styrket i at arbejde kreativt med farver og materialer?	4	7	3		
Har du lært noget nyt om at sammensætte farver og materialer i mønstre?	2	6	4	2	
Er du blevet bedre til at planlægge en kreativ proces i forskellige faser – fra idé til produkt?	1	10	2	1	
Værdier					
Har du fået ny forståelse for kunsten som inspirationskilde?	3	6	3	1	1
Har du ændret indstilling til den nye kunsts udtryk?	2	5	4	2	1
Har du ændret din indstilling til dit eget kreative udtryk?	3	3	5	3	
Glæde, inspiration og kreativitet					
Var oplægget på museet inspirerende i forhold til at finde et mønster til jeres eget billede?	3	6	3	2	
Fandt du inspiration ved at snakke med dine klassekammerater om opgaven?	6	6	1	1	
Var du glad for at arbejde med jeres mønster?	8	4	1	1	
Adfærd og udvikling					
Synes du, at du er gået til opgaven anderledes, end du plejer?	6	2	4	1	1
Har du oplevet nye egenskaber hos dine klassekammerater?	4	3	3	3	1

Har du opdaget nye egenskaber hos dig selv?	1	7	3	2	1
---	---	---	---	---	---

Tillægsspørgsmål

<p>Har du lært noget, som du ikke vidste eller kunne før?</p> <p>Ikke umiddelbart; nej; ja, noget om struktur og ideer; Ja, om mønstret og farver i billeder; Tror jeg ikke; sammensætning af farver; nej ikke rigtigt</p> <hr/> <hr/>
<p>Hvor eller hvornår fik du den nye viden eller færdighed?</p> <p>I starten; når vi kiggede på malerierne i starten; til sidst; ved jeg ikke; altså syntes ik at jeg lærte nogle færdigheder; oplægge – da hun fortalte om malerierne; Jeg synes det var fedt at vi fik lov til at tegne malerierne da vi var rundt og se dem; Har ikke fået den i dag</p> <hr/>
<p>Har du fået en personlig forståelse eller erkendelse undervejs?</p> <p>Ikke; ikke rigtigt; egentlig ikke; nej; i nogen grad; ja</p> <hr/> <hr/>
<p>Hvor eller hvornår fik du den nye forståelse eller erkendelse?</p> <p>Da vi skulle lave ting selv; nok da vi skulle lave noget selv</p> <hr/> <hr/>
<p>Har du lært noget, som du kan bruge i andre sammenhænge?</p> <p>I en hvis grad; ja; ja – det har jeg; ja noget; ved ikke; ik rigtigt, måske at man skal bruge farver noget mere; ja – det med sammensætningen; jeg har lært at kunst kan være mange ting, og kombineres både med farver og materialer; kan bruge det i brugskunst på skolen; ved ikke</p> <hr/>
<p>Hvordan var det at blive undervist af både en museumsunderviser og en kunstner?</p> <p>Super god kombination; fint og sjovt; rigtig fint; en god oplevelse; man kunne ikke mærke forskel; Det var godt. De havde hver deres syn på kunst; det var da fint; det var godt, de supplerede hinanden godt; Det var godt, at de begge havde forskellige ideer og forskellige ting at sige; Tina er pisse sjov!! Hende den anden er fin nok; fint; Nok sjovest at kunstneren Tina er godt nok sjov</p> <hr/>

Forløb 2. Workshop: Kunsten som social agent

Forløbsbeskrivelse:

Kunsten taler et særligt sprog. Den har potentiale for at optræde som "social agent"; at gribe ind i og skabe forandring i samfundet. I forløbet fokuserer vi på, hvordan kunsten gennem tiden har kæmpet for forskellige sager, gjort opmærksom på kriser og sat problemer til debat. Vi taler, om der er mulighed for at skabe forandring gennem kunst, og hvilke sager man gennem kunsten kan sætte fokus på og kæmpe for. Forløbet har det "opbyggelige og nedbrydelige" som en gennemgående tråd, hvor eleverne i et evt. værkstedsbesøg selv arbejder kreativt med at udtrykke en sag og et budskab visuelt.

Læringsmål:

At kunne analysere billeders og kunstværkers form og indhold samt opnå viden om kunst, der kommunikerer et budskab. Viden om udtryksformer og virkemidler i kunst. Færdigheder inden for billedfremstilling og planlægning af en kreativ proces.

FORLØBSBESKRIVELSE AF TEST-FORLØB, TORSDAG D. 3. nov. 2016, kl. 11-14

m. elever fra Sorø Privatskole, Billedkunst tilvalg (7.-9. Klasse). Lærer: Pia Hornskov

1. Intro i VÆRKSTEDET

Velkomst og intro til dagens forløb i museets værksted. Museumsunderviser Elisabet Bertelsen og billedkunstner Tina Elf byder velkommen, fortæller om, hvem de er og introducerer dagens tema og program. Det præciseres, at dagens fokus er kunsten som "social agent", dvs. kunstens mulighed for at sætte fokus på samfundsmæssige problemstillinger. Der rettes både fokus på

værkernes indhold og specifikke udtryk / formelle karakter. At værker både i form og indhold kan fx tale for eller imod en sag.

ØVELSE 1 (opvarmning), mundtligt: Hvis du var kunstner i dag – hvad ville du kæmpe for at forandre? Hvad er din sag?

Øvelsen foregår som fælles brainstorm omkring hvilke sager, man kan tage op i kunsten. Museumsunderviser skriver stikord fra brainstormen på flipboard undervejs. Fælles snak om de sager, eleverne peger på.

2. OMVISNING PÅ MUSEET: fokus på Det Moderne Gennembrud

Omvisningen starter i Det Moderne Gennembrud, som bruges som kunsthistorisk rammesætning for forløbet: Peger på forandringer i samfundet og L.A. Ring som "social aktør". Omvisningen har dialogisk form og stiller også uddybende spørgsmål til værket: Hvilke problematikker berøres i billedet? Hvordan peger billedet på disse? etc.

L.A. Ring, *Maduddeling på Frederiksberg*, 1887

3. OMVISNING PÅ MUSEET: fokus på samtidskunst

Dialogen med eleverne fra den indledende øvelse i værkstedet fortsætter nu med afsæt i Finn Reinbothes værk, *Udkast til ny verden*. Hvad ser eleverne i værket? Hvad er det bygget op af? Hvad handler det om? – dialog om temaerne og forandring af verden - hvordan kunsten laver udkast til "nye verdener" og nye begyndelser.

Finn Reinbothe, *Udkast til ny verden*, 1993

Museumsunderviser og billedkunstner taler med eleverne om territorier og krig ud fra billedets udtryk: Papskydeskiver (destruktivt – der er skudt hul i dem). Hullerne danner konturer til landegrænser eller øer – grænser skabt ved vold og skydevåben. *Udkast til ny verden* fokuserer på nye verdener (landegrænser), der er skabt gennem krig og vold. Er det godt eller skidt? Eleverne bliver spurgt til argumenter for krig. Er forandring til noget bedre? Argumenter imod? Forandring til værre? Er det opbyggelig eller nedbrydende? Gør krig verden bedre eller værre?

Herefter introduceres Per Bak Jensens fotografier, hans særlige æstetik og "det antydende" i værkerne, hvor naturen er en vigtig rolle og rammesætning. Ud fra værket *Plastik* skabes dialog med eleverne om "klima og miljø" og menneskets forandring af verden. Hvad er nødvendigt at ændre eller forandre? Hvordan kan vi opbygge miljøet i stedet for at nedbryde? Forholdet ml. kultur og natur, den kultiverede natur, når vi fx dyrker jorden etc. Værker, der direkte bruger naturen inddrages også i diskussionen fx Torben Ebbesens, *Jordskive*, 1986, hvor muldjord er placeret i en stor metalskive.

Per Bak Jensen, *Plastik*, 2005

4. OMVISNING PÅ MUSEET - fortsat

Fokusskifte: Fra indhold til primær fokus på udtryk (det formelle)

Den dialogiske omvisning tager nu et "fokusskifte": Hvor diskussionen med eleverne primært har været rettet mod indholdet rettes nu et specifikt fokus på værkernes mere formelle karakter. Hvordan formen helt konkret kan understøtte indholdet med særlig fokus på "det opbyggelige" vs. "det nedbrydende", dvs. hvordan en kunstner formelt kan arbejde "opbyggende" eller "nedbrydende". Dette som optakt til elevernes efterfølgende arbejde med at udtrykke sig.

Torben Ebbesen, *Begyndelsen til en ny engel*, 1986

Torben Ebbesens *Begyndelsen til en ny engel* fremhæves. Den abstrakte "engel" som motiv og "begyndelsen", dvs. noget nyt vises i selve værk-konstruktionen - noget der bygger op og kan fortsætte i det uendelige; dvs. en opbyggelig figur, der samtidigt indeholder nedbrydende elementer. Museumsunderviser går i dialog med eleverne om værket som et eksempel på en abstraktion over et emne, hvor noget helt formelt bygges op og noget brydes ned.

Herefter sættes en skitse-øvelse i gang. Eleverne er på forhånd blevet inddelt i fire grupper. Billedkunstner, Tina Elf introducerer øvelsen, hvorefter eleverne gruppevis bliver placeret omkring *Begyndelsen til en ny engel*.

ØVELSE 2: (forøvelse til værkstedsproduktion): Skitsering af "konstruktion/destruktion" i værket

Eleverne får udpeget en helt specifik synsvinkel på skulpturen - i gulvhøjde, så de kommer på niveau med selve værket. Ud fra denne vinkel skal de lave deres skitser. De sidder i grupper, men skitserer individuelt – flere hurtige skitser.

Skitserne tegnes med kul på A5-papir på et skriveunderlag. Skitserne skal metodemæssigt tegnes "konstruktivt" eller "destruktivt", således at der kun tegnes i hhv. opadgående eller nedadgående streger. Tina Elf illustrerer. Efterfølgende taler eleverne gruppevis med hinanden om, hvor på

deres skitser og på udsnittet af skulpturen, der bygges op (konstruktion) og hvor der brydes ned (destruktion).

5. VÆRKSTED: Praktisk / kreativ del

OPGAVE: Lav en collage, der både i form og indhold udtrykker en bestemt sag og et bestemt standpunkt

I værkstedet går eleverne i deres grupper. Hver gruppe får tildelt en "sag" og "position": Der ligger en kuvert på hvert gruppebord med en lap papir m. en sag og en position (fx TEMA: KRIG – POSITION: IMOD).

I test-forløbet er udstukket to temaer: Krig og klima, hvor grupperne hhv. skal udtrykke standpunkter for eller imod, dvs. de fire grupper arbejder med hhv.:

1. TEMA: KRIG - POSITION: FOR

2. TEMA: KRIG - POSITION: IMOD

3. TEMA: KLIMA - POSITION: FOR

4. TEMA: KLIMA - POSITION: IMOD

Eleverne skal gennem en collage udtrykke, at de vil bygge op (fx tror på en løsning for klimaet) eller nedbryde (tror verden bliver ødelagt/går under). Fokus for øvelsen er især, at eleverne skal få *budskabet* frem i deres collage i både *form* og *indhold*, dvs. fokus på det opbyggelige eller det nedbrydende i relation til temaet.

Introduktion af opgaven:

Museumsunderviser viser eksempler på kunst på værkstedets TV skærm, som udtrykker et standpunkt i forbindelse m. temaerne krig og klima:

Krig:

Klima:

Elev-opgaven:

Gruppen har altså nu et tema og en position, som de skal udtrykke igennem en collage lavet af ugeblade, papir, "flade" materialer, mm. Tina Elf introducerer til collage-formatet og giver eksempler på metoder fx at kradse i overfladen som en destruktiv metode. Som et andet destruktivt element kan eleverne smadre noget - i dette tilfælde paraplyer, som de efterfølgende kan benytte som materiale i deres collage. Eleverne skal i det hele taget tænke over om det formelle/metoden er opbyggelig eller nedbrydelig i relation til deres standpunkt.

PRAKTISK:

Hver gruppe laver én collage på et stykke maskinpap (ca. A3) ud fra gruppens tema og standpunkt. Der står fire arbejdsborde (et til hver gruppe), hvorpå der er lagt et stykke pap, nogle prints af motiver, som knytter sig til deres tema, for at de har noget at arbejde ud fra. Derudover er der ét stort materialebord, hvor der også ligger billeder fra Sorø, som de kan arbejde ind i deres collage.

EVALUERENDE BETRAGTNINGER:

Generelt var "Kunsten som social agent" det mest helstøbte forløb af de tre undervisningsforløb, der blev testet på Sorø Kunstmuseum. Både lærer og elever var meget positive.

ØVELSE 1: Det fungerede godt at få elevernes egne refleksioner omkring vigtige samfundsrelaterede emner, som de synes er vigtige at kæmpe for, som indledning til forløbet. Der var god dialog med eleverne her.

ØVELSE 2: Ordene "konstruktion" og "destruktion" blev brugt i forbindelse med skitseøvelsen i relation til det "at bygge" og "bryde ned". Ordene viste sig for svære for eleverne at forstå og det kan med fordel undlades at bruge disse ord – i stedet blot tale om det, der bygger op og det, der bryder ned.

VÆRKSTED: Det viste sig umiddelbart svært at forstå de tildelte temaer og positioner fx hvad vil det præcis sige at få "TEMA: KLIMA - POSITION: FOR". Der kan med fordel præciseres mere på de sedler, eleverne får udleveret fx "TEMA: KLIMA; POSITION: FOR (tror på en grøn løsning)".

Derudover var der meget positive tilbagemeldinger på introduktionen af opgaven bl.a. med billedeksemplerne på skærmen, som viste, hvordan forskellige kunstnere har arbejdet med forskellige standpunkter i forhold til at udtrykke deres budskaber i relation til "klima".

EVALUERING EFTER GLO METODEN

Spørgsmål til forløbet 'Kunsten som social agent'

Sorø Kunstmuseum

Testforløb 03.11.2016, Sorø Privatskole, 7.-9. Kl. Billedkunst tilvalg – Hold 2

Antal besvarelser: 16

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Viden og forståelse					
Har du lært noget om kunst, der sætter emner til debat?	6	10			
Har du lært noget om materialernes betydning for kunsten?	5	7	4		
Har du lært noget om forskellen mellem konstruktion (bygge op) og dekonstruktion (bryde ned)?	5	8	3		
Færdigheder					
Er du blevet bedre til at se sammenhængen mellem kunstens udtryk og indhold?	5	9	2		
Har du lært nye måder at udtrykke dig på via billeder?	4	8	3		1
Er du blevet bedre til at udtrykke dig visuelt omkring et bestemt indhold (en bestemt sag)?	6	6	2		2
Værdier					
Har du ændret dit indtryk af nyere kunstudtryk?	4	5	5	1	1
Har du ændret din indstilling til dit eget kreative udtryk?	3	9	4		
Har du ændret indstilling til kunstens potentiale som talerør for en bestemt sag?	2	7	5		2
Glæde, inspiration og kreativitet					
Var oplægget på museet inspirerende i forhold til at finde motivet til jeres gruppe-billede?	2	8	3	1	2
Fandt du inspiration ved at snakke med dine klassekammerater om opgaven?	9	3	1	2	1
Var du glad for at arbejde med collagen?	10	5	1		
Adfærd og udvikling					
Synes du, at du er gået til opgaven anderledes, end du plejer?	6	6	3	1	
Har du oplevet nye egenskaber hos dine klassekammerater?	6	8		1	1
Har du opdaget nye egenskaber hos dig selv?	6	3	3	3	1

Tillægsspørgsmål

Har du lært noget, som du ikke vidste eller kunne før?
Ja, at udtrykke debatter på billeder; jeg har lært at lim gør en forskel; i bund og grund tror jeg bare jeg vidste/ har lært det meste af det der er her før; ja tror jeg; vidste ik så meget om kunst men at der sagtens kan være mere om billedet bag det; ja; ja det har jeg; jo men kun med malerierne; bruge hovedet anderledes; analysere billeder; udtrykke mig bedre; nej
Hvor eller hvornår fik du den nye viden eller færdighed?
Efter vi var færdige med at lave collage. Der så vi forskellige måder at udtrykke sig på; som jeg sagde før vidste jeg de fleste ting i forvejen; igennem hele programmet; rundt og se på billederne; ved at analysere billederne; da vi lavede collagen; da vi gik rundt; collage; da vi snakkede om billederne; nogen grad
Har du fået en personlig forståelse eller erkendelse undervejs?
Ikke rigtigt; jeg tænker lidt mere over kunst; måske...ikke sådan af hvad jeg selv forstår; måske lidt; ja; det ved jeg ikke; jeg har lært at arbejde sammen med nogen der vil noget anderledes end mig og at være kreativ; forståelsen for hvad det handler om; jo en lille smule; ja; ja lidt; da vi skulle arbejde selv; nej
Hvor eller hvornår fik du den nye forståelse eller erkendelse?
Det ved jeg ikke; i dag på kunstmuseet; billederne; da vi så udstillingerne; at arbejde med collagen; da vi gik rundt; under hele forløbet; collagen
Har du lært noget, som du kan bruge i andre sammenhænge?
At til opgaver i historie for så kan man se malerens udtryk; at lim gør gode ting ved kreative ting; jeg har fået nogle nye ideer; ja det tror jeg; nej; ja, tænker mere over ting; ja; historie; projekt (kreativitet); nej
Hvordan var det at blive undervist af både en museumsunderviser og en kunstner?
Fedt, man fik to forskellige indblik; rigtig sjovt og man kommer bedre ind til kunsten; bund og grund var det ret interessant; det er forskelligt / anderledes men godt; fint; det var okay...de var gode; det var fint; Det var meget sjovt; det var sjovt, man får en bedre forståelse; det var spændende fordi jeg selv elsker at være kreativ; meget godt, det gav noget godt; godt det var en blanding; det var spændende

3 FORLØB: SAMTIDSKUNST

Forløbsbeskrivelse:

Samtidskunsten er skabt i, forholder sig til og går i dialog med vores samtid. I forløbet fokuserer vi på samtidskunstens mange udtryksformer: video, lyd, fotografi, installation o.a. Vi undersøger, hvordan nye betydninger opstår, når kunsten inddrager nye medier og materialer, og hvordan dette bryder med tidligere tiders kunstformer og opfattelse af kunst. Med dette afsæt arbejder eleverne kreativt evt. i et værkstedsbesøg med at omsætte et ældre værk fra samlingen til en ny udtryksform.

Læringsmål:

At lære om samtidskunstens udtryk og funktion i samfundet. At opnå viden om samtidskunstens forskellige medier og materialer samt disses betydninger og udtryksmuligheder. Evne til at udtrykke sig kreativt gennem nye medier og forskellige materialer.

FORLØBSBESKRIVELSE AF TEST-FORLØB, TORSDAG D. 10. NOV. 2016 KL. 12-15

m. elever fra Sorø Borgerskole, Billedkunst tilvalg (7.-9. kl.), lærer: Mogens Schelde

1 VÆRKSTED

Velkomst og intro til dagens forløb i museets værksted. Museumsunderviser og billedkunstner Tina Elf byder velkommen, fortæller om, hvem de er og introducerer dagens tema og program. Dialog med elever og lærer om, hvad de har arbejdet med på skolen før besøget. Det præciseres, at dagens fokus er samtidskunstens udtryk, herunder særligt lyd i kunsten.

2. OMVISNING PÅ MUSEET: fokus på samtidskunsten

Martin Erik Andersen: *3 hjørner (alle lige veje leder hjem)*, 2006

Eleverne samles ved værket, siddende på måtter på gulvet. Først præsenterer museumsformidler værket, og eleverne får udleveret første øvelse:

ØVELSE 1: "Lydens udtryk – lytte- og associationsøvelse"

Eleverne får uddelt A5 skriveunderlag med øvelsen og blyanter. De skal nu lytte til lyden fra pladespilleren og udfylde arket, dvs. give lyden en: årstid, stemning, smag, farve, form og oplevelse.

LYDENS UDTRYK

- Lytte- og associationsøvelse

Lyt til værket og giv det en årstid, stemning osv.

Årstid:

Stemning:

Smag:

Farve:

Form:.....

Oplevelse:

Der følges op på elevernes svar. Umiddelbart herefter introducerer billedkunstner, Tina Elf næste øvelse.

ØVELSE 2: "Seismograf: Visualisering af lydbølger"

Eleverne får udleveret tuscher i forskellige farver samt et folde-ud-ark. De skal igen lytte opmærksomt til værkets lyd og nu tegne lydens bølger på arket, dvs. som en menneskelig seismograf visualisere lyden. De skal tegne lydbølger i 2-4 forskellige farver med samme startpunkt, så forskellige lyde visualiseres sideløbende.

Opsamling handler om elevernes oplevelse af øvelsen. Begge øvelser har til hensigt at arbejde med en billedliggørelse af lyden, dvs. omsætte en udtryksform til en anden.

Efterfølgende skal eleverne videre ind i udstillingen af kunstværker fra 1970'erne til i dag. Inden de går derind præsenteres eleverne for næste øvelse, som omhandler registrering af medier og materialer i værkerne. Eleverne skal gå rundt for sig selv. De får udleveret ørepropper, der skal gøre dem opmærksomme på fraværet af lyd i oplevelsen af kunstværkerne.

ØVELSE 3: "Registrering af medier og materialer (lydløst)"

Eleverne har netop lyttet og snakket om kunst som lyd. Nu skal de fratages deres høresans og opleve, hvad det betyder for deres oplevelse af kunst. Eleverne får uddelt ørepropper, et nyt kopiark m. skriveunderlag og blyant. De skal nu gå rundt uden at tale med hinanden og registrere medier og materialer i værkerne. Øvelsen har til hensigt at sætte fokus på værkernes formelle karakter og den formelle analyse, som danner baggrund for fortolkning og vurdering. Eleverne forsøges fastholdt i deres umiddelbare observationer gennem registreringsøvelsen.

Eleverne går rundt for sig selv i stilhed i 5-7 min. De udvælger selv 1-3 værker, som de registrerer på arket.

MEDIER OG MATERIALER

Gå rundt i rummet uden at tale med andre. Udvalg 1-3 værker og skriv hvilke medier og materialer, der er anvendt i værkerne.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Opsamling foregår tilbage ved indgangen til udstillingen: Hvordan var øvelsen og hvad fandt de? Nye opdagelser? Hvilke medier/materialer var de mest overraskede over? Hvad gjorde stilheden ved oplevelsen af værket?

3. OMVISNING PÅ MUSEET: Perspektivering til et ældre værk, 1700-tallet

Hendrik Krock, *Pan og Syrinx*, 1722

Eleverne skal nu se et eksempel på et historiemaleri fra den ældre samling, hvor motivet referer til en bestemt fortælling fra Ovids metamorfoser. Præsentation af værket foregår ved, at eleverne ser, hvor langt de selv kan komme med værkets fortælling uden forhåndsviden. Gennem formel billedanalyse skal de se, om de kan afkode værkets handling og budskab alene ud fra værkets titel og det, de ser.

Efter elevernes afkodning af værket og museumsformidlerens fortælling omkring værket og den fulde historie, introduceres eleverne for næste øvelse, der handler om at "træde ind i værket" og mærke stedets stemning. Øvelsen er optakt til elevernes eget kreative arbejde i værkstedet.

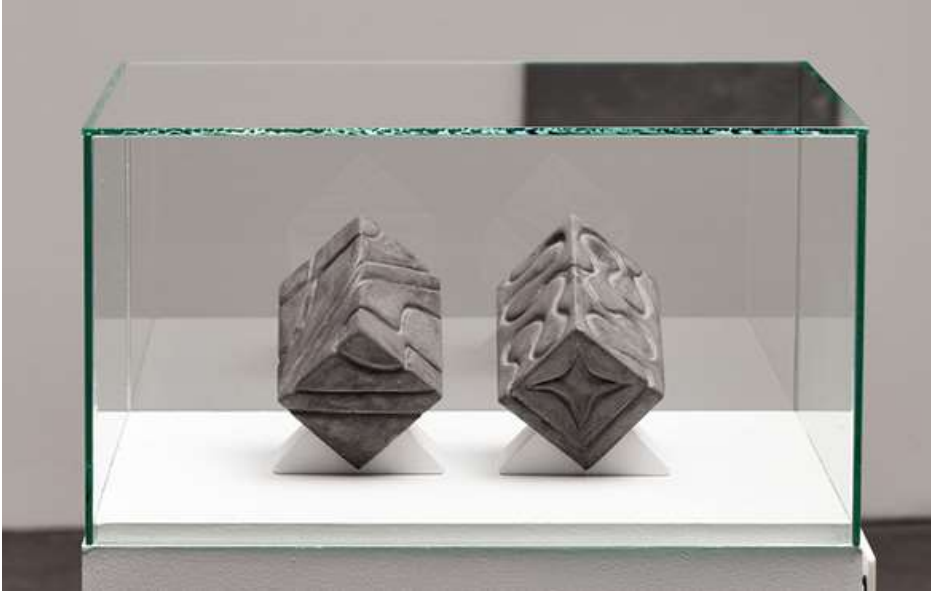
ØVELSE 4: "Træd ind i værket – hvilken stemning?"

Eleverne får udleveret et ark papir og blyant. De skal nu se grundigt på værket i 1-2 min uden at tale med hinanden. Eleverne gives følgende instruks: "Forestil dig, at du står midt i værket: Hvordan føles det i din krop? Hvilken stemning fornemmer du? Hvilke ord beskriver bedst stemningen i værket? – Skriv stikord til de følelser og stemninger, som du oplever i værket.

Kort opsamling på deres oplevelse og arkene med stikord gemmes til arbejdet i værkstedet.

4. OMVISNING PÅ MUSEET: fokus på samtidskunsten – fortsat

Ursula Nistrup, *Vaults of secret music + Potential Unease*, 2014

Det sidste værk, som eleverne præsenteres for, arbejder med visualisering af lyd, helt præcist museets grundtone visualiseret i mønstre og støbt i beton. Med dette afsæt går eleverne til pause for efterfølgende at tage fat på den kreative udfoldelse i museets værksted.

5. VÆRKSTED: Praktisk / kreativ del

OPGAVE: Hvordan kan Pan og Syrinx fra 1722 omsættes til et samtidskunstværk? I dette tilfælde et lydkunst.

Eleverne arbejder i fire grupper. Lærer står for gruppeinddelingen. Hver gruppe får en arbejdsstation med hver sin "lyd-kuffert":

Udover kufferten får hver gruppe hhv. en sømkasse, en kande vand m. glas, en kagedåse og et følebræt. Det er op til eleverne selv at finde mulige lyde fra de elementer, der er udleveret.

Introduktion af opgaven:

Billedkunstner, Tina Elf præsenterer indledningsvis et lydbillede gennem afspilning af en af hendes egne lydoptagelser. Ovenpå denne lyd laver hun analoge reallyde, dvs. "live-mikser" eller performer lydene analogt med en optaget "grundtone" som afsæt for lydbilledet.

Elev-opgaven:

Eleverne arbejder ud fra et partitur, dvs. en grafisk afbildning af det lydværk, de vil optræde med - altså en plan m. skitse over, hvordan Pan & Syrinx kan lydliggøres. Om eleverne vælger en lineær eller mere symbolsk fortælleform er op til den enkelte gruppe, dvs. grupperne må selv vælge, hvordan de vil omsætte værket til lyd: Ud fra stemninger, følelser, tema, fortællingen eller udtryk, dvs. den konkrete afbildning.

1: Planlægning:

I grupper skal de indledningsvist diskutere:

- Hvordan vil de omsætte Pan og Syrinx - ud fra hvilke parametre? fx temaet (ulykkelig kærlighed/forvandlinger), følelser (jalousi, forelskelse, vrede, afsky, frygt), historien (flugt, siv, panfløjte) eller udtryk (kroppe, gedebukkeben, flod, natur mv.)
- Hvilken grundstemning, dvs. grundtone eller "grundlyd", skal deres lydbillede have? Her skal eleverne knytte an til de ord, de skrev ned under øvelse 4: "Træd ind i værket"

2: Udførelse:

- Eleverne skal nu optage en grundtone/grundlyd. De må gå uden for lokalet og også udenfor i museets nærhed. De har max. 10 min. Lyden optages på mobiltelefon og må være 1-2 min lang.
- Ud fra elementerne i lydskufferten lægger de lyde ovenpå deres grundlyd, dvs. live-mikser analogt lyden på baggrund af en nøje plan for hele lydbilledet / lydfortællingen. Værket har samme længde som lydoptagelsen og må være 1-2 min.

3: Opførelse:

- Eleverne skal nu opføre deres værk for hindanden. Den optagede grundlyd afspilles på højttaler. Eleverne laver et analogt live-lyd-mix ovenpå afspilningen og fremfører deres planlagte lydbillede.

EVALUERENDE BETRAGTNINGER:

ØVELSE 1: stammer fra museets "bank" af øvelser, metoder og greb, som bruges i undervisningen. I denne sammenhæng bidrog den ikke særligt til en åbning af værket og den er efterfølgende taget ud af programmet.

ØVELSE 2: Ophavet til øvelsen kommer fra billedkunstner, Tina Elf, der i sit eget virke arbejder meget med lyd. Øvelsen med at omsætte en udtryksform (lyd) til en anden (billede/visualisering) fungerede som en god optakt til øvelsen i værkstedet, der tager er den modsatte proces: fra ældre maleri (visuelt) til nyt udtryk: Lydkunst

ØVELSE 3: Ideen med ørepropper og det at opleve værker med lyden fjernet kommer fra kunstner, Tina Elf. At fjerne lyd skaber en stor opmærksomhed på lyd. Både elever og lærer gav i evalueringen udtryk for, at dette var særdeles effektivt og effektivt. En for dem meget ny måde at gå til kunsten, som gav den enkelte mulighed for at fordybe sig i værkerne. Uden mulighed for – eller forventninger om at skulle italesætte værkerne blev oplevelsen af dem mere intens. Der kan med fordel bruges høreværn frem for ørepropper fremadrettet, da sådanne kan genbruges.

Selve registreringsøvelsen stammer fra museets register af øvelser, som bruges til at åbne værker op. Særligt den formelle tilgang til museets samling af eksperimenterende samtidskunst er frugtbar i forhold til at lade eleverne opleve på et konkret plan: Hvad ser de? – forud for en vurdering: Hvad synes de om det? Almindeligvis springer eleverne til en hurtig vurdering af værket – er det godt eller dårligt? Grimt eller pænt lavet? Øvelsen i registrering handler om at gå gennem den nøje observation for derigennem at opdage idéer bag fx sammensætning af hverdagsmaterialer, betydningsdannelser etc.

Kombinationen af materialeregistreringen og fratagelsen af høresansen fungerede virkelig godt og var en øjenåbner for både elever og lærer. Mindre godt fungerede differentieringen mellem medier og materialer, som skabte forvirring. Hvornår taler vi om mediet og hvornår er det et materiale? Sondringen i sig selv er måske ikke afgørende, hvor en ren enten medie eller materialeregistrering er mere hensigtsmæssig. Opsamlingen i forrummet til udstillingen frem for ved værkerne er heller ikke så hensigtsmæssig, idé man kommer til at tale om noget, som måske ikke alle har set. Fremadrettet vil der derfor opsamles ved de pågældende værker, som der tales om.

ØVELSE 4: Forøvelsen til værkstedsdelen virkede rigtig godt. At sætte ord på billedets stemning var første skridt på vejen til at finde den ”grundstemning”, som lydværket skulle tage udgangspunkt i.

VÆRKSTEDET: Eleverne var generelt meget optagede af at finde på lyde ud fra de materialer, som var i lydskufferten og der blev eksperimenteret i stor stil. Et enkelt hold gik helt døde i opgaven, hvilket primært skyldtes en enkelt elev, der generelt satte en dæmper på hele gruppen. I forhold til opførelsen af værker ville det være en fordel fremadrettet at arbejde med forstærkning af de analoge lyde (mikrofon), da de sarte lyde drukner lidt i det fulde lydbillede.

GENERELT:

Værkerne på Sorø Kunstmuseums flyttes rundt og byttes ud med høj frekvens, hvorfor alle undervisningstilbud udvikles med mulighed for mere eller mindre radikale ændringer. Således vil forløbet i samtidskunst og den omsætning af et værk til et nyt udtryk eller syntese mellem to værkers form og indhold variere alt ophængning og udstillinger. Lyd som udtryk vil derfor ikke nødvendigvis altid være omdrejningspunktet.

BETYDNING AF AT INDDRAGE BILLEDSKOLEN I UDVIKLING AF TILBUD

Det er tydeligt, at det tætte samarbejdet med billedkunstner, Tina Elf i udviklingen af uv-forløbene har været særdeles frugtbart. Elf kan med sin baggrund som billedkunstner bibringe aspekter i tilgangen til kunsten, som er markant anderledes end museumsformidlerens. Kombinationen af indspark fra både museumsformidler og kunstner har givet en dynamisk udviklingsproces, der har flyttet forløbene i en mere billedkunstnær fagpraksis end museet har mulighed for at udvikle egenhændigt. Det har givet nye aspekter til de muligheder, som ligger lige for på museet og som faglærerne i billedkunst på både Sorø Privatskole og Sorø Borgerskole har anerkendt som særdeles relevant i forhold til deres undervisning i billedkunst.

Evaluering efter GLO metoden

Spørgsmål til forløbet 'Samtidskunst'

Sorø Kunstmuseum

Testforløb 10.11.2016, Sorø Borgerskole, 7.-9. Kl. Billedkunst tilvalg

Antal besvarede: 13

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Viden og forståelse					
Har du lært noget nyt om samtidskunstens udtryksformer?	1	10	2		
Har du lært noget om samtidskunstens brug af medier?	3	10			
Har du lært noget om samtidskunstens brug af materialer?	4	8	1		

Færdigheder					
Er du blevet bedre til at planlægge en kreativ proces - fra idé til produkt?	2	6	2		3
Har du lært nye måder at udtrykke dig på gennem lyd?	3	7	3		
Har du lært at omsætte en udtryksform (billede) til en anden (lyd)?	3	7	1	2	
Værdier					
Har du ændret dit syn på samtidskunst?	1	6	3	3	
Har du ændret din indstilling til dit eget kreative udtryk?	1	1	6	3	2
Har det betydning for dig at kunne udtrykke dig kreativt?	3	4	4	2	
Glæde, inspiration og kreativitet					
Var oplægget på museet inspirerende i forhold til at skabe jeres eget lydværk?	1	6	5	1	
Fandt du inspiration ved at snakke med dine klassekammerater om opgaven?	2	3	4	3	1
Var du glad for at arbejde med lydværket?	1	5	5	1	1
Adfærd og udvikling					
Synes du, at du er gået til opgaven anderledes, end du plejer?	1	5	3	3	1
Har du oplevet nye egenskaber hos dine klassekammerater?		3	4	4	2
Har du opdaget nye egenskaber hos dig selv?		4	4	5	

Tillægsspørgsmål

Har du lært noget, som du ikke vidste eller kunne før?
Nej; ja, om samtidskunst; ja; tror jeg ikke; ved ikke; ja jeg har lært noget om fortællinger gennem kunst, medier og materialer...; jeg vidste ikke at der er så stor en historie var et enkelt billede; jeg har lært at omsætte en udtryksform til noget andet og jeg har lært mere om samtidskunst; jeg har lært mere om samtidskunst og hvad det indeholder; jeg har lært noget om medier inden for samtidskunst
Hvor eller hvornår fik du den nye viden eller færdighed?
Ved det ikke; ved værkerne; ved oplægget; øverste etage; gennem alt tiden; det gjorde jeg ikke; da vi arbejdede med lyd; nok da vi blev vist rundt? (på øverste etage); i løbet af dagen; da vi lavede lyde; da vi skulle vælge 1-3 værker

<hr/>
Har du fået en personlig forståelse eller erkendelse undervejs?
Nej; i hele processen; næh; nej ikke rigtig; ja; næ; jeg har fundet ud af at jeg faktisk godt kan lide at kigge på kunst; <hr/> <hr/>
Hvor eller hvornår fik du den nye forståelse eller erkendelse?
Ved heller ik; gennem alt; ved ikke; da vi kiggede på kunsten med ørepropper i; da vi skulle omsætte billede til lyd; da vi var i kælderen; <hr/>
Har du lært noget, som du kan bruge i andre sammenhænge?
Ved ik; det tror jeg; pas; jeg lærte noget om at bruge lyd; nej; tjo; ja billedkunst; nej ikke rigtig; jeg tror ikke jeg kan bruge noget af det jeg har lært; ja f.eks. hvis vi skal analysere i skolen; sammenhold i en gruppe; <hr/>
Hvordan var det at blive undervist af både en museumsunderviser og en kunstner?
Ved ik; det var sjovt og ret interessant; det var sjovt og spændende; fint; det føltes lidt som en rundvisning; de gjorde det godt og var gode til at forklare sig; fint nok; nice nok; fint, det var noget nyt; jamen fint nok, det lagde jeg egentlig ikke mærke til; det var godt; det var fint de var gode; Jeg synes begge to har meget viden inden for emnet. Så det var fint; <hr/>

Bilag 2.

Frederiksborgmuseernes undervisningsforløb og evaluering efter GLO metoden.

Forløb 1: BILLEDANALYSE OG PORTRÆTTERING

Titel:

Billedanalyse og portrættering – et undervisningsforløb med Billedskolen som partner

Kort beskrivelse af emnet:

I danskfaget indgår billedanalyse på flere klassetrin. I dette forløb skærpes elevernes evne til at se og bruge begreber og virkemidler såsom komposition, farvesammensætning, lys og skygge, symmetri og asymmetri, planer og linjer, perspektiv, symbolik og budskab i billeder gennem egen produktion af portrætter.

Forløbet er opdelt i fire faser. Først en introduktion til billedanalyse hjemme på skolen, så en introduktion til portrætgenren gennem besøg på to museer, dernæst selvstændigt arbejde med formgivning på Billedskolen og sluttelig elevpræsentation og opsamling på forløbet.

Fag: Dansk

Klassetrin: 6. klasse

Omfang: 15 lektioner (gerne fordelt over 2 uger)

Faglige læringsmål:

Den enkelte elev lærer og erfarer følgende gennem forløbet:

- Viden om, hvad forskellen er på at udtrykke sig i ord og i billeder.

- Viden om, hvad der menes med komposition, billedets linjer og planer, balance og perspektiv, det gyldne snit og hvordan, der skabes ro og uro i et billede.
- Kendskab til betydningen af farver samt lys og skygge for tolkningen af et billedes motiv.
- Evne til at analysere og fortolke et billede ved at indkredse dets virkemidler.
- Kan demonstrere forståelse for de forskellige virkemidler ved at lave sit eget billede.

Fælles Mål:

Kompetenceområde: Fortolkning – Oplevelse og indlevelse

Færdighedsmål: Eleven kan udtrykke en æstetisk teksts stemning

Vidensmål: Eleven har viden om måder at udtrykke teksters stemning på

Kompetenceområde: Fortolkning – Fortolkning

Færdighedsmål: Eleven kan sammenfatte sin fortolkning

Vidensmål: Eleven har viden om motiv og tema

Aktivitet 1:

Beskrivelse:

Hjemme i klassen forbereder eleverne sig på forløbet ved at gennemgå forskellige virkemidler indenfor billedkunsten.

Der kan eventuelt arbejdes med billedanalyse ud fra bogen ”Læs genre med CL – Billedbøger” af Trine May eller ud fra læringsportalen Clionline, hvor der under danskfaget.dk/mellemtrin er et forløb, der arbejder med billedkomposition og et andet forløb der fokuserer på kunsthistorie, altså analysen i forhold til forskellige perioder.

Sørg for at samstemme mellem skole og museum, hvilke overordnede begreber og virkemidler, der tages fat på, sådan at der er sammenhæng mellem det, eleverne arbejder med hjemme på skolen og det, de bliver præsenteret for på museerne.

Tidsforbrug:

2 - 4 lektioner

Forberedelse og materialer:

Evt. bogen ”Læs genre med CL – Billedbøger” af Trine May eller læringsportalen Clionline.

Sådan gør I:

I den indledende fase introduceres klassen til begreber og virkemidler såsom komposition, farvesammensætning, lys og skygge, symmetri og asymmetri, planer og linjer, perspektiv, symbolik og budskab. Farvecirklen gennemgås. Læreren planlægger selv de første lektioner. Eleverne skal afslutningsvis tænke over, hvordan de vil arbejde med deres portræt med udgangspunkt i spørgsmålsarket herunder.

Indledende øvelse til planlægning af det individuelle portræt:

Plan for mit portræt

1. Titel:
2. Materiale (Tegning, maleri, collage):
3. Stilart (karikatur, fotografisk gengivelse, romantisk, realistisk etc.):

4. Portrættets historie og baggrund. Hvad vil jeg fortælle med det?:
5. Kompositionen
(det gyldne snit, linjer, forgrund, mellemgrund, baggrund, bevægelse, symmetri):
6. Farvevalg – og hvorfor disse farver:
7. Symbolik:
8. Perspektiv (Fugl, frø, normal):

Aktivitet 2:

Beskrivelse:

Ekskursion til Storm P. Museet og Bakkehusmuseet.

På henholdsvis Storm P. Museet og Bakkehusmuseet præsenteres eleverne for forskellige typer af originale portrætter, herunder karikaturtegninger, ekspressionistiske malerier, romantiske malerier og tegninger og litterære tekster. På Storm P. Museet skal eleverne arbejde med en analyseopgave i grupper, og på Bakkehusmuseet skal de sammenligne kvalitetene i et tekstligt portræt med dem i et billedkunstnerisk.

Tidsforbrug:

Beregn 2 lektioner til hvert museumsbesøg

Forberedelse og materialer:

Museumsunderviseren sørger for print af gruppeopgave til løsning på museet samt blyanter. Eventuelt sørger læreren for at inddele eleverne i grupper af 3 før besøget.

Sådan gør I:

På Storm P. Museet præsenteres eleverne for eksempler på Storm P.s karikaturtegninger og ekspressionistiske portrætter. I karikaturen arbejder Storm P. med overdrevne og typiske træk, hvorimod han i det ekspressionistiske maleri forsøger at krænge indersiden ud og fremvise en sindstilstand. Det er to meget kontrasterende udtryksformer med hver deres genre- og stiltræk. I plenum snakker vi os igennem værkernes form og indhold og eventuelle budskab.

Omvisningen vil kort blive suppleret med fremvisning af en række portrætter med forskellige genretræk gennem nedslag i kunsthistorien.

Afslutningsvis skal eleverne løse en opgave i grupper, hvor de ud fra deres egne oplevelser af udvalgte værker i udstillingen skal finde frem til de anvendte virkemidler. Til slut fremlægger grupperne deres analyse og vurdering foran det udvalgte værk. Se opgaveformulering herunder.

På Bakkehusmuseet præsenteres eleverne for et udvalg af forfatterportrætter og introduceres til romantikken som periode. De vil undervejs skulle sammenligne karaktertræk i portrætter af Adam Oehlenschläger med karakteriseringen af Danmark i hans litterære tekst "Der er et yndigt land". Ved at sammenligne portrætter på tværs af medieformer, vil portrættets egenskab af noget, der fremhæver karaktertræk, tydeliggøres.

Gruppeopgave til løsning på Storm P. Museet:

SPØRGSMÅL TIL PORTRÆTTET

I skal svare på 2 spørgsmål, som skal fremlægges for klassen:

1. Hvad er jeres umiddelbare indtryk af portrættet?

2. Hvorfor tror I, at I har fået dette indtryk?

Til at svare på de to spørgsmål har I her nogle hjælpespørgsmål, som I kan gøre brug af, hvis I har lyst:

- Hvilke farver er brugt? Hvordan er de sat sammen?
- Hvordan er konturerne tegnet? Er omridset tegnet op?
- Hvordan er baggrunden? Hvad viser baggrunden om personen?
- Hvad gør personen i billedet?
- Hvordan er posituren? Gestus? Blikretning? Mimik?
- Hvordan er påklædningen?
- Er der symboler i billedet? Særlige attributter og genstande?
- Er det en idealiseret gengivelse?

Sammenligning af to forskellige portrættetyper

Der er et yndigt land

Tekst: A. Oehlenschläger Musik: H. E. Krøyer
Arr.: Klaus Brinch, 1995

S
 mf Der er et yn - digt land, det står med løv - de

A
 mf Der er et yn - digt land, det står med løv - de

T
 mf Der er et yn - digt land, det står med løv - de

B
 mf

cresc.

tu - ge nær søl - ten ø - ster - strand, nær søl - ten

tu - ge nær søl - ten ø - ster - strand, nær søl - ten

tu - ge nær søl - ten ø - ster - strand, nær søl - ten

cresc.

Aktivitet 3:

Beskrivelse:

På Billedskolen skal eleverne arbejde kreativt med det todimensionale portræt gennem maleri, tegning eller collage. Billedskolelæreren vil præsentere de materialetyper, som eleverne kan vælge at arbejde med og derefter lægge ud med en gennemgang af ansigtets generelle proportioner i en skitseøvelse. Eleverne vil skulle arbejde selvstændigt og individuelt med portrætopgaven. Idet de allerede hjemme på skolen har arbejdet med at udvikle en ide til et portræt, tager de udgangspunkt heri, men med mulighed for at afvige fra planen.

Tidsforbrug:

Minimum 3 x 2 lektioner, gerne mere.

Forberedelse og materialer:

Akrylmaling, pensler, paletter, lærreder, kul, kridt, papir, lim, kulørte magasiner, pap, forklæder.

Sådan gør I:

Eleverne skal vælge, hvilke af de tre typer materiale, de vil arbejde i. De skal finde sig et sted i lokalet, hvor de kan arbejde mest koncentreret med deres værk. Den sociale situation omkring værkstedsarbejdet er vigtig, da det især er gennem dialogen med sine klassekammerater, at eleverne finder betydning i deres egne værker. Billedkunstlæreren vejleder de enkelte elever på skift omkring udformning og udtryk.

Aktivitet 4:

Beskrivelse:

Forberedelse og præsentation af portrætter.

Før en eventuel udstilling skal eleverne arbejde to og to med at forberede en præsentation af deres portræt. Selve fremlæggelsen vil foregå foran deres værker. Hver elev har op til fire minutter til rådighed. Man kan arrangere præsentationen som en fernisering med saftvand og åbningstale.

Tidsforbrug:

2 lektioner

Forberedelse og materialer:

Evt. saftvand til udstillingsferniseringen. Print af spørgsmålsark.

Sådan gør I:

Ved elevernes fremlæggelse får de fire minutter hver til at forklare udformning, idé, materiale, inspiration og proces. Benyt evt. nedenstående spørgsmål til forberedelsen.

De tilhørende elever giver feedback og peger på de eksempler på virkemidler, som de kan observere i de enkelte portrætter. Eventuelt kan der også arbejdes med skriftlige anmeldelser af kammeraternes værker. Ideen med anmeldelser er at anspore eleverne til mere dybdegående at gøre brug af begreber fra billedanalysen.

Spørgsmål til forberedelse af værk-præsentationen

SPØRGSMÅL TIL PRÆSENTATION

1. Beskriv dit portræt og dets udformning:

2. Beskriv din idé med portrættet, hvad du ville med det:

3. Forklar dit materialevalg:

4. Forklar om der er noget, der har inspireret dig:

5. Kan du referere til andre værker, som minder om dit?

6. Hvordan er udtrykket lykkedes i forhold til din oprindelige idé?

Eksempler på elevværker

2.forløb Portrætkunst

Titel: Portrætkunst – et undervisningsforløb med Billedskolen som partner

Kort beskrivelse af emnet:

Portrætkunsten er en alsidig genre, som på samme tid giver mulighed for at trække på anknytninger til kunsthistorien, reflektere over samtidsfortolkninger og arbejde med personlig identifikation og intentionalitet i udtrykket.

Ved at beskæftige sig kreativt med portrættet kan man arbejde direkte med at omsætte indtryk til udtryk. Processen kan sætte gang i en refleksionsproces, hvor man på samme tid kan blive mere bevidst om sin måde at opfatte verden på og om midlerne til at udtrykke en bestemt opfattelse. Kunstens kommunikative egenskaber bliver tydelige, og eleverne erfarer, hvordan man kan arbejde med forskellige strategier for udsigelse.

Forløbet er et billedkunstnerisk forløb, hvor eleverne skal arbejde selvstændigt med produktion af egne portrætter. Som introduktion til emnet starter forløbet med et besøg på Bakkehusmuseet, hvor eleverne bliver præsenteret for forskellige typer af portrætter, dels i museets udstilling og dels i en visuel præsentation af forskellige kunsthistoriske genrer indenfor portrætkunsten. Desuden får de enkelte tegneøvelser, der lærer dem om ansigtets proportioner, og de øves i at se og gengive fysiske karaktertræk hos hinanden.

Som afsæt for det kreative arbejde skal eleverne finde motivation ved at tage udgangspunkt i deres egne inspirationskilder, dvs. de skal hver for sig finde ud af, hvem de kunne tænke sig at portrættere. Valget er frit, men det skal være en nulevende eller afdød person. Undervejs i forløbet skal eleverne skrive logbog, som dokumenterer deres arbejde og deres refleksioner omkring processen. Afslutningsvis skal eleverne finde en titel og udforme en kort værkbeskrivelse til deres portræt, som fremvises på en udstilling.

Fag: Billedkunst som valgfag

Klassetrin: 7.-10. klasse

Omfang: Tre ugers forløb, 15 lektioner

Faglige læringsmål:

Formålet er at give indblik i portrættets mangfoldighed og arbejde kunstnerisk og kreativt med eget udtryk, intention og udsigelse. Forløbet vil øge elevernes genrekendskab og kunsthistoriske viden samt evne til at anskue et portræt i forhold til sin historiske samtid. De vil øves i at tolke og analysere portrætter, få øget materialekendskab og få indsigt i den kreative proces som en vekselvirkning mellem det skabende og det fortolkende.

Eleverne lærer og erfarer følgende gennem forløbet:

- At skabe et kunstnerisk udtryk i relation til en politisk eller kulturel kontekst /samtid
- At tilegne sig viden om portrætkunsten og dens udtryksformer i kunsthistorisk perspektiv, herunder den varierende betoning af forskellige menneskelige kvaliteter
- At materialisere sit indtryk til et udtryk
- At tilegne sig viden om ansigtets generelle proportioner
- At tegne efter og lære at se, hvordan tingene ser ud m.h.t. farver og proportioner
- At eksperimentere med sit udtryk og dets udsagn
- At få erfaring med materialerne akrylmaling og kul
- (At anvende logbog til at dokumentere processen)

Fælles Mål:

Kompetenceområde: Billedkommunikation - Billedfremstilling

Færdighedsmål: Eleven kan kommunikere betydning i stillede opgaver med selvvalgte udtryksformer

Vidensmål: Eleven har viden om virkemidler inden for billedfremstilling

Kompetenceområde: Billedanalyse – Billedgenrer

Færdighedsmål: Eleven kan analysere billedgenrer i den visuelle kultur

Vidensmål: Eleven har viden om de visuelle kulturers billedgenrer

Aktivitet 1:

Beskrivelse: Aktivisering af elevernes forforståelse samt øvelse i at tegne ansigtets generelle proportioner.

Tidsforbrug:

2 lektioner

Forberedelse og materialer:

Blyanter, vandfarve, kul, kridt, papir i flere størrelser.

Sådan gør I:

Hjemme på skolen og inden eleverne overhovedet er blevet præsenteret for emnet, skal de udarbejde et portræt, helt spontant og ud fra deres erfaringer og forforståelse. På den måde inddrages elevernes egne referencer, og deres egne umiddelbare og interessebårne tilgang til emnet imødekommes. Øvelsen vil i sidste ende kunne tydeliggøre for eleverne, hvad de har lært og på hvilken måde, det har forandret deres tilgang til genren.

Øvelse 1: Fri improvisation: "det spontane portræt"

Eleverne skal ud fra forhåndenværende materialer vælge medieform: vandfarve, kul, kridt, foto el. a.

Vælg motiv: kendt/ ukendt person

Indkredse et udsagn: hvad vil jeg sige?

Tænke i kontekst: Hvor og hvordan vil jeg udstille det?

Ellers ingen begrænsninger.

Øvelsen varer 40 min.

Øvelse 2: Kort gennemgang af ansigtets generelle proportioner, som eleverne gennem instrukser øver sig på i skitseform.

Øvelsen varer 15 min.

Øvelse 3: Øvelse i portrættegning efter levende model. Eleverne sætter sig overfor hinanden to og to og forsøger på skift at tegne hinandens ansigter og de særlige kendetegn, som de observerer hos hinanden.

Øvelsen varer i alt 30 min.

Øvelse 4: Kort snak om fremhævelsen af særlige kendetegn i de enkelte portrætfremstillinger. Elevernes tegninger hænges op på tavlen, så de kan studeres i fællesskab.

Hvad er et portræt?

Ordet portræt kommer af fransk portrait, afledt af oldfransk portraire 'afbilde', af pro- og latin trahere 'trække', dvs. 'trække frem', hvor forledet pro- kommer af gr. og lat. pro 'for, foran, frem, fremad, før'.

Et portræt er en gengivelse af en (levende eller en afdød) person. Det er en fremstilling af personens individuelle egenskaber og karaktertræk, som kan være af enten kunstnerisk eller dokumentarisk format. Også selvportrætter hører under betegnelsen.

Som der ligger i ordets latinske oprindelse, så vil et portræt altid "trække frem" nogle karakteristika frem for andre. Skaberen af portrættet må derfor overveje, hvad portrættet skal fortælle om personen, og hvad formålet med portrættet er. Skal der være en fotografisk lighed eller skal det være en tydelig kunstnerisk fremstilling?

Aktivitet 2:**Beskrivelse:**

Ekskursion til det kulturhistoriske museum Bakkehusmuseet og præsentation af karakteristiske portrætter indenfor forskellige stilarter i kunsthistorien.

Tidsforbrug:

3 lektioner

Forberedelse og materialer:

Blyant, papir. Spørgsmål til refleksion. Spørgsmål til idébeskrivelse.

Sådan gør I:

Formålet med en ekskursion er at præsentere eleverne for forskellige typer portrætter gennem kunsthistorien. På Bakkehusmuseet udstilles portrætter af Adam Oehlschläger o. a., som er skabt i den tid, som museet repræsenterer – guldalderen, oplysningstiden og romantikken. De stilmæssige udtryk, som man kan se af portræterne, genfindes i husets indretning.

Ekskursionen indledes med en rundvisning på museet med fokus på sammenhængen mellem datidens livsholdning og kunstens udtryksformer. Efter rundvisningen præsenteres fire forskellige portrætter af Oehlschläger med undersøgelse af materialernes betydning for det samlede udtryk. Efter rundvisningen et oplæg i form af en visuel præsentation med eksempler på portrætter fra kunsthistorien, hvor der spørges til forholdet mellem de formelle virkemidler og intention. (Eksempelvis: Rembrandt – *claire obscura*, fokus på lys og skygge og lyskilder; Matisse – fokus på komplementærfarver; det fotografiske portræt – fokus på manipulation.)

Øvelse 1: Refleksion over eget spontane portræt.

Eleverne får udleveret et papir med spørgsmål, som kan hjælpe dem til at reflektere over udtryk og virkemidler i deres eget spontane portræt. Et spørgsmål retter sig mod, hvad materialet har betydet for det samlede udtryk (udlevér refleksionspapir).

Øvelsen varer 10 min.

Øvelse 2: Udvikling af idé til portræt.

Eleverne får udleveret et papir med spørgsmål, som kan hjælpe dem til at indkredse, hvem de gerne vil lave et portræt af samt hvilke virkemidler og materialer, de gerne vil arbejde med. De kan vælge at udvikle en ny idé eller arbejde videre på den første. De skal nedskrive deres tanker og lave en skitsetegning af deres idé på papir (udlevér spørgsmål til idébeskrivelse og skitsepapir). Såfremt eleverne ikke synes, at de finder en god idé til et portræt, får de til hjemmeopgave at finde en person, de har interesse i at fremstille. De skal til næste undervisningsgang medbringe ét eller flere billeder af den valgte person. Øvelsen varer 45 min.

Den romantiske stilretning er kendetegnet ved det åndelige og følsomme udtryk. Kærligheden til naturen og til fædrelandet, blev dyrket sammen med drømme og længsler. Individuel frihed og originalitet blev set som gode kvaliteter.

Portrætbusten her viser disse særlige stiltræk ved at fremstille Adam Oehlenschläger med et drømmeagtigt, svævende blik, der antyder tilstedeværelsen af en anden virkelighed, fantasiens og drømmens verden. Den høje pande og den åbne krave viser åbenhed og følsomhed. Materialet gips fremhæver karakterens bløde runde former gennem sin porøse kvalitet.

Buste af Adam Oehlenschläger, ukendt kunstner, udstillet på Bakkehusemuseet

Aktivitet 3:

Beskrivelse:

Værkstedsarbejde. Eleverne arbejder selvstændigt og kreativt med eget portræt med assistance fra billedkunstner og lærer. Der skrives logbog efter hver mødegang som redskab til refleksion.

Tidsforbrug:

De kommende 3-4 mødegange, gerne 8 lektioner

Forberedelse og materialer:

Blyant, kul, gipsgaze, papmaché, collage, akrylmaling, akvarel, digitale værktøjer. Logbog.

Sådan gør I:

Under elevernes selvstændige arbejde kan de hente individuel sparring hos billedskolelæreren og deres egen lærer. Men en fri udveksling eleverne imellem, hvor de kan komme med ideer og drøfte hinandens udtryk, er særdeles frugtbart i værkstedsarbejdet.

Om logbog:

Anvendelse af logbøger kræver, at eleverne er trænet i metoden. For at logbøger skal kunne fungere, skal der udarbejdes helt konkrete spørgsmål til hver mødegang, som eleverne skal svare på efter endt undervisning. Logbogen kan også have form af en videooptagelse og behøver ikke at være skriftlig. Det kan foregå på den måde, at eleverne interviewer hinanden og uploader optagelsen i klassens intranet eller i en blog. Logbogen kan også indtales som en lydoptagelse.

Fordelen ved en logbog er, at den kan fremme en refleksion. I dette tilfælde omkring hvordan ide og hensigt kommer til udtryk gennem arbejdet med de formelle aspekter som farve, form og komposition.

Eleverne vil kunne anspores til at sætte ord på et øjeblikksindtryk af deres arbejde på forskellige tidspunkter i processen og derudfra vurdere, hvad de skal arbejde videre med for at frembringe et bestemt udtryk. Eleverne vil kunne følge deres egen proces som en vekselvirkning mellem den kreative/stoflige bearbejdning og den begrebslige forståelse.

Aktivitet 4:

Beskrivelse:

Forberedelse af mundtlig præsentation af værkerne samt udstilling og præsentation.

Tidsforbrug:

2 lektioner

Forberedelse og materialer:

Blyant, papir, skabelon til værktekst, spørgsmål til mundtlig præsentation af værket.

Sådan gør I:

Ved at bede eleverne om at præsentere deres værker mundtligt, opfordres de til at reflektere over betydninger i portrættets form og udtryk, og over hvad de har gjort for at kommunikere eller fremme en bestemt oplevelse hos beskueren. De øves i at sammenholde de formelle virkemidler med værkets intention.

Øvelse 1: Eleverne arbejder sammen to og to med at forberede en mundtlig præsentation af deres portræt. Det vigtigste er, at de fortæller om deres tanker i processen. Som en hjælp kan de tage udgangspunkt i de seks nedenstående spørgsmål. Undervejs kan eleverne som et arbejdsredskab optage hinanden på deres egne telefoner, sådan at de får mulighed for at vurdere og forfine deres præsentationer. Disse kan eventuelt munde ud i en digital udstilling på klassens blog el. a. Såfremt der er et ulige antal af elever, må en elev arbejde alene eller sammen med læreren. Beregn 30 min. i alt.

Spørgsmål til dit portræt:

Beskriv dit portræt og dets udformning

Beskriv din idé med portrættet, hvad du ville med det

Forklar dit materialevalg

Forklar om der er noget, der har inspireret dig

Kan du referere til andre værker, som minder om dit?

Hvordan er udtrykket lykkedes i forhold til skitsen?

Øvelse 2: Eleverne udfylder en værktekst, sådan at deres portræt er klar til udstilling.

Følgende punkter skal beskrives: Titel • Navn • Materiale • Idé

Beregn 15 min.

Øvelse 3: Elevpræsentation af de enkelte værker.

Vi vandrer rundt mellem værker og hører om tilblivelse, ide og proces og ser det færdige udtryk. Feedback: Konstruktiv feedback gives fra de andre elever ud fra princippet om, at ros altid gives før ris. Ris gives ikke som kritik, men som forslag til forbedringer.

Spørgsmål til beskuerne: Hvilket indtryk får I af den portrætterede person? Hvad giver jer dette indtryk? Er der andre eller nye betydninger, der træder frem?

Beregn 30-45 min.

Evaluering efter GLO Metoden

Spørgsmål til forløb med Billedskolen

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Viden og forståelse					
Har du fået ny viden?	1	6	1	3	
Har du lært noget om tidligere tiders billedkunst?		4	5	2	
Har du lært noget om nutidens måde at fremstille billeder?			4	3	4
Færdigheder					
Synes du, at du er blevet bedre til at se et ansigts former?	2	5		2	2
Har du lært nye måder at udtrykke dig på via billeder?		3	3	3	2

Har du lært nye teknikker?	1	5	2	1	2
Værdier					
Har du ændret dit indtryk af tidligere tiders kunstudtryk?		2	4	3	2
Har du ændret din indstilling til dit eget billedkunstlige udtryk?	1	1	1	4	4
Har du ændret indstilling til, hvor mange betydninger, der kan ligge i et billede?	1	1	1	4	4
Glæde, inspiration og kreativitet					
Var oplægget på museet inspirerende for dig i forhold til at finde motiv til dit eget billede?		3	4	1	3
Fandt du inspiration ved at snakke med dine klassekammerater om opgaven?	1	3	2	4	1
Var du glad for at arbejde med dit billede?	4	3	2	1	1
Adfærd og udvikling					
Synes du, at du er gået til opgaven anderledes, end du plejer?	1	4	2	3	1
Har du oplevet nye egenskaber hos dine klassekammerater?	2	3	2	2	2
Har du opdaget nye egenskaber hos dig selv?	1	2	2	4	2

Samlet besvarelse for eleverne på Tre Falke Skolen 17. maj - i alt 11 elever afleverede besvarelserne

Her er elevernes besvarelser samlet i ét dokument. Det giver ikke et billede af den enkelte elev, men siger kun noget samlet om klassens oplevelse med forløbet. Især erhvervelse af viden og færdigheder samt glæde ved eget arbejde har fået point, mens det med at ændre indstilling ikke tæller.

To af besvarelserne var ret intetsigende, idet den ene udelukkende havde krydset af ved "slet ikke" og den anden havde krydset af ved "ved ikke" med undtagelse af tre spørgsmål (hvoraf de to havde fået "slet ikke"). Begge disse besvarelser havde på side to kun svaret med "nej" eller "ved ikke". Så dem ser jeg mere som en protest imod spørgeskemaet, end en egentlig tilkendegivelse af oplevelsen af forløbet.

Der er enkelte besvarelser på side to, men de fleste har kun udfyldt en enkelt linje eller slet ingen.

Tillægsspørgsmål

Har du lært noget, som du ikke vidste eller kunne før?

Hvor eller hvornår fik du den nye viden eller færdighed?

Har du fået en personlig forståelse eller erkendelse undervejs?

Hvor eller hvornår fik du den nye forståelse eller erkendelse?

Har du lært noget, som du kan bruge i andre sammenhænge?

Hvordan var det at blive undervist af en kunstner?

Rum og arkitektur

Titel: Rum og arkitektur – et undervisningsforløb med Billedskolen som partner

Kort beskrivelse af emnet:

Med fire dages fordybelse i emnet rum og arkitektur skal eleverne opleve og sanse rum og arkitektur i lokalmiljøet, hente viden og inspiration i oplæg om udvalgte historiske stilretninger og udfolde sig kreativt og innovativt ved at skabe en egen model af et hus med assistance og vejledning fra en billedkunstner. Forløbet sigter mod at øge elevernes forståelse for sammenhænge mellem form, æstetik og funktion i arkitekturen. De skal spørge sig selv, hvordan forskellige rums kvaliteter og udformninger kan påvirke den individuelle og sociale adfærd. I den indledende oplevelsesfase skal eleverne gennem øvelser gøre sig bevidste om deres individuelle sansninger. Gennem øvelser i skitsetegning og arbejdstegning får eleverne til opgave at designe et hus til nogen, som herefter skal udformes i en model af pap. Deskriptive tegninger og planlægning af arbejdet indgår som forudsætning for samarbejdsprocessen. Ved konsekvent at tænke i anvendelse og modtagergrupper øges forståelsen for, hvordan organiseringen og udformningen af rum kan påvirke menneskers sociale adfærd.

Fag: Håndværk og design

Klassetrin: 7. klasse

Omfang: Fire dages projekt, hvor alle timer inddrages. I alt 24 lektioner. Det kan med fordel afvikles som et temaforløb over en uge.

Faglige læringsmål:

Den enkelte elev lærer og erfarer følgende gennem forløbet:

- At anvende skitsetegning og arbejdstegning til at visualisere en ide.
- At italesætte oplevelsesdimensionen ved forskellig arkitektur. Beskrive, hvad form, funktion og æstetik gør ved én.
- At få øjnene op for dele af den materielle kulturarv, som omgiver os.
- At få viden om og indblik i stilhistorien indenfor arkitekturen.
- At skabe sig en ide om, på hvilken måde rum har betydning for social adfærd og forholdet mellem mennesker.
- At planlægge, beskrive og udføre arbejdsprocesser.
- At øge sin receptionsæstetiske bevidsthed gennem forskellige måder at beskrive/udtrykke den æstetiske oplevelse i form af ord, kropslige skulpturer, tegning.

Fælles Mål:

Kompetenceområde: Håndværk – forarbejdning (Teknikker)

Færdighedsmål: Eleven kan navngive og anvende grundlæggende teknikker til forarbejdning af bløde og hårde materialer

Vidensmål: Eleven har viden om grundlæggende teknikker til forarbejdning af bløde og hårde materialer

Kompetenceområde: Håndværk – materialer (Materialeforarbejdning)

Færdighedsmål: Eleven kan forarbejde bløde og hårde materialer efter instruktion

Vidensmål: Eleven har viden om enkel materiale-forarbejdning

Kompetenceområde: Design (Produktrealisering)

Færdighedsmål: Eleven kan fremstille produkter efter egne ideer

Vidensmål: Eleven har viden om funktion i relation til udførelsen af produktet

Aktivitet 1:

Beskrivelse:

Ekskursion til særprægede arkitektoniske eller funktionelle rum i lokalområdet (eksempelvis Cisternerne, Bakkehusmuseet eller Jesuskirken) med vægt på elevernes sanselige oplevelse.

Tidsforbrug:

6 lektioner, brug gerne en hel dag til at besøge særlige bygninger og rum i lokalmiljøet.

Forberedelse og materialer:

Blyanter, papir. Øvelser eller spørgsmål til uddeling, se forslag herunder.
(Eventuelt plantegninger over de bygninger, klassen besøger.)

Sådan gør I:

For at rette elevernes opmærksomhed mod deres individuelle sansning og øge deres receptionsæstetiske bevidsthed indlægges forskellige øvelser. Øvelserne herunder kan moduleres, så de forholder sig til de lokaliteter, som klassen besøger.

Øvelse 1: Lad eleverne gå rundt på egen hånd på besøgsstedet og giv dem til opgave at finde et sted, de særligt godt kan lide. Derefter får de udleveret blyant og papir, hvorpå de skal beskrive

stemningen/atmosfæren i fem ord og/eller tegne en skitse af de vigtigste elementer i deres oplevelse. Det er en øvelse, der retter opmærksomheden mod sansningen, og hjælper til at kunne adskille et samlet indtryk i forskellige delelementer. Øvelsen kan senere genopfriskes som et erfaringsgrundlag, når eleverne i designprocessen skal indkredse en intention med husets oplevelsesmæssige/stemmingsmæssige værdi.

Øvelse 2: Eleverne får parvist til opgave at udvælge og efterligne rummets former og figurer i (tre) kropslige skulpturer, som de herefter fotograferer med deres mobiler eller alternativt fremviser for klassen, som skal gætte hvilket sted/udsnit, der er tale om. Billederne kan eventuelt indgå i et arkiv på klassens blog. I denne øvelse rettes elevernes opmærksomhed især på det rent formmæssige omkring stedets linjer og buer, ornamentik, symmetri, størrelsesforhold m.m.

Øvelse 3: Som et yderligere aktivitetsforslag til at skærpe sanserne kan eleverne få til opgave enkeltvis at kigge nærmere på et bestemt element (såsom fugtighed, lys, lyd, temperatur, luft, form, materialer), og hvad dette element betyder for helhedsoplevelsen. Deres konklusioner kan de efter et aftalt tidsinterval dele med en makker (eventuelt på turen mellem to destinationer) eller med skiftende makker i en CL-øvelse, hvor man går rundt mellem hinanden. Medbring gerne små sedler med elementerne skrevet på, så de er nemmere at fordele.

Ekstra.: Ud fra samme formål kan man udforme en quiz omkring stedets/bygningens historie, til når eleverne ankommer til den lokale billedskole den følgende dag. Quizzen kan udformes som en tipskupon med 13 spørgsmål med hver tre svarmuligheder. Spørgsmålene kan være alt fra, hvornår bygningen er opført til hvor mange vinduer eller trappetrin, der er i bygningen, hvad den har været brugt til tidligere, og hvad der mon findes på loftet. På forløbets sidste dag kan man afsløre vinderen/ne, som kan få lov at klippe snoren over til model-udstillingen (husk det røde bånd).

Hvis der på ekskursionen enkelte steder indgår en omvisning i bygningens/stedets historie og brug, må man sørge for at bede omviseren om at lægge vægt på sammenhængen mellem form, æstetik og funktion, herunder forklaringer på, hvorfor eksempelvis indretning eller organiseringen af rum ser ud, som den gør.

Æstetik og sansning

Ordet æstetik kommer af tysk Ästhetik, i 1700-t. dannet af græsk aisthetikos 'som angår det at fornemme', af aisthanesthai 'føle, fornemme'. (Kilde: Den Store Danske)

Æstetiske udtryk og sansning hænger sammen. Det er ved hjælp af vores sanser, at vi kan opleve og erkende betydninger i kunst og (om)verden. Og det er på baggrund af indtryk at vores kunstneriske udtryk kan tage form. Traditionelt har man anskuet mennesket til at have fem sanser, som består af lugtesans, smagssans, synssans, høresans, følesans, men nogen mener at vi har mange flere. De fem sanser kan underopdeles og følesansen implicerer blandt andet også den kinæstetiske sans, som angår opfattelsen af kroppens og kropsdelenes bevægelse og placering i rum.

Aktivitet 2:

Beskrivelse:

Gennem forskellige øvelser i skitsetegning øves den indre billeddannelse: at kunne se et motiv for sig, inden man tegner det på papir (med særlig vægt på proportionaliteten).

Som træning i at anvende tegning til at visualisere en ide, fungerer øvelserne også som for øvelser

til arbejdet med elevernes eget design.

Tidsforbrug:

1 lektion, som eventuelt lægges ud undervejs eller indgår som øvelser på ekskursionsdagen.

Forberedelse og materialer:

Blyanter, papir, eventuelt underlag, hvis ikke aktiviteten foregår ved borde. (undlad viskelæder)
Eventuelt 14 billeder af forskellige fantasifigurer til opgave 4 om modtagergrupper.

Sådan gør I:

Ved at give eleverne meget kort tid til en skitsetegning, gerne få minutter, trænes forbindelsen fra indre billede til ydre udtryk. Samtidigt giver det mulighed for at forbigå den selvkritiske holdning, som nogle elever måtte have i forhold til tegning.

Øvelse 1: Tegn et vilkårligt hus. Brug de indre billeder, du har af et hus (din begrebsforståelse). Du får syv minutter.

Øvelsen er uden særlig introduktion, men vil sætte gang i elevernes forforståelse og give dem mulighed for til slut at sammenligne udgangspunkt med det, de har lært.

Øvelse 2: Skitsetegning: Ud fra hukommelsen skal du tegne en skitse af et rum, du opholdt dig i - enten under ekskursionen eller tidligere på dagen. Du skal tegne rummet forfra, fra siden og ovenfra. Du får kun to minutter til hver tegning.

Øvelse 3: Skitsetegning: Du skal nu tegne en kirke, set udefra - eller et rum til at finde fred (set indefra), sådan som du synes, det skal se ud. Du får kun fem minutter. Man kan også vælge en anden funktion, svarende til et af de ekskursionsmål, man har fundet.

Øvelse 4: Øvelse i visualisering: Eleverne bliver inddelt i grupper af to, og får udleveret et billede af en fantasifigur. Grupperne skal nu opdigte et rum eller en bygning, som disse figurer kan leve i, og beskrive det særlige ved dette rum. Når grupperne er nået til enighed, får de tre minutter til hver især at tegne en skitse af det sted, som de fantasierer. Efterfølgende fremlægger grupperne deres ide for en anden gruppe og vice versa.

Allerede på førstedagen eller eventuelt før ekskursionen, er det vigtigt for forståelsen af sammenhængen mellem form og funktion at introducere til begrebet modtagergrupper. Hvem er det, der skal benytte sig af et rum eller en bygning og hvordan? Øvelsen her er en måde at åbne for denne refleksion. (Som råd til læreren, så er figurer fra spilverdenen eller fra billedkunsten gode til at sætte fantasien i gang)

Øvelse 5: Perspektivtegning: Simple opgaver, hvor der arbejdes med forsvindingspunktet. Start med at tegne en horisontlinje og foran et hus fra siden, hvor linjerne mødes i forsvindingspunktet. (Bed eventuelt matematiklæreren om at repetere perspektivtegning som optakt til forløbet.)

Skitsetegning

Ordet skitse kommer fra italiensk schizzo, afledt af et latinsk adjektiv schedius, som betyder 'flygtigt, hurtigt lavet'. (Kilde: Den danske ordbog).

Ved at lære eleverne at udtrykke sig gennem hurtige konturstreger vil de kunne opnå en større tilgang til egne kreative impulser. En skitsetegning skal beskrive de overordnede linjer, tegne omridset eller vigtigste funktioner. Den skal ikke gå i detaljer og ikke være flot eller perfekt. Ved at anvende skitsetegning kan man tilsidesætte elevernes kritiske holdning til egen formåen. Skitsetegningen kan ydermere fungere som forundersøgelse for udarbejdelsen af et produkt.

Aktivitet 3:

Beskrivelse:

Oplæg. Her foreslået som læreroplæg, men ved projektsamarbejde med andre fag, kan oplæg også være forberedte elevoplæg, hvor eleverne vælger en arkitekt at arbejde med.

Eleverne præsenteres for enkelte karakteristiske tidsperioder i arkitekturen med eksempler på forskellige typer af bygninger. Det kan være:

- Funkis-villa
- Klassicistisk byggestil (Domkirken)
- Bindingsværkshus

For at indbyde eleverne til at tænke ud af boksen, præsenteres de desuden for anderledes huse af eksempelvis Antoni Gaudi og Friedensreich Hundertwasser, inden de går i gang med deres egen model.

Tidsforbrug:

2-3 lektioner

Forberedelse og materialer:

Blyanter, farvekridt, papir.

Forberede oplæg med billedmateriale om forskellige tidsperioder i arkitekturen.

Sådan gør I:

Under præsentationen får eleverne udstukket forskellige små tegneopgaver el. a., sådan at de aktiveres og får prøvet sig selv og deres egne impulser af indenfor forskellige stilretninger. Gerne små øvelser, hvor de kun får et halvt minut til at tegne en skitse. Det kunne være en skitse, der beskriver en tilbygning, som ikke ses på et af de fremviste billeder, eller en indretning indenfor en bestemt stil, en farvelægning el. a. Det er vigtigt, at eleverne gennem skitsetegning får afprøvet forskellige ideer, inden de går i gang med den endelige opgave. De kan også efter et oplæg blive bedt om at tegne det, som de husker bedst, for at indkredse deres individuelle inspiration.

Efter oplæg om Gaudi og Hundertwasser kan eleverne blive bedt om at tegne deres eget organiske hus med naturen som inspirator. De kan tænke huset som et kunstværk uden tanke på, om det er realistisk eller ej.

Lidt om funkisvilla, klassicistisk byggestil, bindingsværks- og ildebrændshuse:

Funkisvillaen er et rendyrket funktionalistisk hus uden overflødig pynt, bygget i 1920'erne eller 1930'erne. Huset er ofte hvidpudset med klare linjer og har fladt tag samt asymmetrisk placerede vinduer.

Klassicismen var den dominerende kunstneriske stilperiode i Europa i perioden 1760-1840, hvor den i Danmark var dominerende i perioden 1754-1856. Ifølge klassicismens skønhedsideal, der stammer fra antikkens Grækenland, skulle en bygning fremstå som en sluttet, harmonisk

enhed og facaden afspejle den enkelte, klare bygningskonstruktion.

De ældste bindingsværksbygninger i Danmark er fra 1500-tallet, men hovedparten af de stående bindingsværkshuse i by og på land er fra 1700 – og 1800-tallet. Der er mange ligheder men også afgørende forskelle mellem byhusenes og landhusenes bindingsværk.

Ildebrændshuse opførtes i København, efter at bindingsfacader i nye huse blev forbudt efter bybranden i 1795, men konstruktionsmåden forblev tilladt i bagfacader og baghuse. Brækkede hjørner på husene var bare en af de mange regler, som man opstillede for boligbyggeri i perioden.

I provinsbyerne fulgte man med nogen forskydning dette mønster. Omkring 1850 vandt de grundmurede huse også frem bl.a. reguleret i Københavns byggelov fra 1856 og 1859.

Lidt om Gaudi og Hundertwasser:

Antoni Gaudí (1852 - 1926) var en original catalansk arkitekt, der er kendt for hans meget højornamenterede og ekstravagante byggestil. Periodevis er han påvirket af såvel arabisk arkitektur som gotik og klassicisme, men repræsenterer den kunstneriske stilretning catalansk modernisme.

Den østrigske arkitekt og maler Friedensreich Hundertwasser (1928-2000) havde fokus på det organiske. Bygninger skulle opføres i harmoni med naturen, både den ydre natur omkring os og den indeni os – vores sjæl, vores følelser og tanker. Hundertwasser var fascineret af spiraler og kaldte lige linjer for gudsløse og umoralske og ønskede, at arkitekturen skulle opløfte mennesker, ikke undertrykke eller nedværdige dem.

Aktivitet 4:

Beskrivelse:

Designopgave, hvor eleverne skal fremstille en model til et hus ud af pap.

I opgaveløsningen skal indgå en definition af en modtager af huset (eksempelvis trolde, elvere, tre-øjede Kykloper, nygifte robotter). De skal finde på noget til "nogen". Der kan defineres nogle modtager-kategorier på forhånd, men eleverne har også mulighed for selv at finde på en modtager. Herved medtænkes den del af faget, der handler om at designe og foretage nogle bevidste og begrundede valg i idéudviklingsfasen.

Tidsforbrug:

Gerne to en halv dag, i alt 15 lektioner.

Forberedelse og materialer:

Papkasser i alle størrelser og former, gerne skotøjsæsker, toiletruller, æggebakker. Bed gerne eleverne om at samle ind nogle uger i forvejen.

Derudover bølgepap, limpistoler, sakse, hobbyknive, linealer maling, pensler, tekstiler, ispinde, tændstikker, piberensere til eventuelle figurer, malertape, plakater, større stykker pap til underlag.

Sådan gør I:

På Billedskolen præsenteres eleverne for materialerne, som består dels af papkasser, dels af tekstil, træ, maling, evt. krydsfinér, samt redskaber til bearbejdning. Alt kan skabes ud af en papkasse.

Elevopgaven løses i samarbejde, gerne med tre elever i hver gruppe.

Øvelse 1: Ideudvikling af det hus, som de skal i gang med at bygge. (beregnet en halv time.)

Gruppen skal diskutere følgende:

1. Målgruppe: Hvem er huset til?
Hvordan lever eller agerer husets beboere /brugere – hvad har de behov for? Hvem er de?
2. Ord: Vælg tre ord, som I gerne vil have skal kunne beskrive huset.
3. Funktion: Hvad skal huset bruges til og hvordan?
4. Form: Hvordan skal det udformes og hvorfor?
5. Æstetik: Har huset en særlig udsmykning eller kunstnerisk form? Er det lavet af særlige materialer med bestemte egenskaber?

Eleverne opfordres til at bruge tegning til at forklare deres ideer for hinanden.

Øvelse 2: Arbejdstegninger. (beregnet en halv time.)

De tre elever i gruppen tegner henholdsvis:

- huset set fra oven,
- huset set forfra,
- huset set fra siden.

Tænk på, at det skal laves som model. Husets udformning skal på tegningerne svare overens med modellen.

Når tegningerne er færdige, diskuteres målestoksforhold. Hvor lange skal de enkelte flader være på modeller i cm? Dette påføres tegningerne så vidt muligt. Der indtegnes en eller flere minifigurer af målgruppen passende til modellens størrelse.

Øvelse 3: Arbejdsbeskrivelse. (beregnet femten minutter.)

Planlægning af dagens arbejde. Hvem gør hvad? (Ark udleveres til at skrive ned på.)

Har de enkelte elever ansvar for udformningen af en del af huset eller hvordan?

Rækkefølgen af arbejdsopgaver? Først fundament?

Hvilken teknik skal bruges? (skære, lime, modellere?)

<i>Eksempel</i>	Først	Så	Så
Erna	Skære fundament	Lave stisystem	Alle samler huset
Gunnar	Form rund bakke	Lave sten til dige	
Victoria	Lave tre indgange	Skære vinduer	

Øvelse 4: Værksted.

Hver gruppe vælger de papkasser, de skal bruge og går i gang med det formgivende arbejde. Arbejdstegningerne skal fungere som rettesnor, men nye ideer er velkomne. Billedkunstlæreren fungerer som hjælper i processen.

Øvelse 5: Fremlæggelse.

Grupperne opstiller deres model og gør klar til fremvisning.

Der laves aftaler om, hvem der fremlægger hvad:

- Tegninger
- Model
- Sammenhæng mellem form og funktion

- Æstetik og materialer
- Eventuelle ideer til videre arbejde

Grupperne fremlægger i plenum de forskellige huse. (beregnet otte minutter til hver gruppe.)
 Organiser gerne fremlæggelsen som en udstillingsåbning med åbningstale og saftvand.
 De øvrige grupper kan give feedback, evt. i form af spørgsmål omkring, hvordan huset reagerer på fiktive trusler, der passer ind i det univers, som husets beboere lever i.

Materialet pap.

Pap kan forarbejdes på mange måder. Det vigtigste er at sørge for et godt solidt fundament at arbejde på.

Herunder en borg og et heksehus af billedkunstner Rikke Jensen:

God fornøjelse!

Evaluering efter GLO Metoden

Spørgsmål til forløbet Arkitektur og Rum

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Viden og forståelse					
Ved du noget om, hvordan rum og arkitektur påvirker mennesker?	2	10	2	3	2
Har du lært noget om forskellige typer af arkitektur?	10	7	2		
Har du lært noget om, hvordan man kan planlægge funktion og brug af et rum ved at bestemme form og æstetik?	4	9	4	1	1
Færdigheder					
Kan du designe bygninger til forskellige typer af modtagergrupper?	9	6	4		
Kan du udforme en ide til en bygning gennem tegning og model?	6	11		1	1
Har du lært at bruge pap som materiale?	15	2	1		1
Værdier					
Har du ændret dit indtryk af (og smag for) bestemte typer af arkitektur?	3	5	5	4	2
Har du ændret indstilling til, hvordan du synes, nogle bygninger og rum i dit eget miljø er designet?		6	5	4	3
Har du ændret din oplevelse af at være i nogle af de rum, du færdes i til hverdag?	5		3	8	2
Glæde, inspiration og kreativitet					
Blev du inspireret af at være i rummene på Bakkehuset, Cisternerne og Jesuskirken?	1	5	4	8	1
Blev du inspireret af at få vist eksempler på forskellige typer af arkitektur og måder at arbejde med pap?	8	6	4	1	
Var samarbejdet med dine klassekammerater inspirerende for arbejdet med opgaven?	7	6	4		2
Var du glad for at arbejde med jeres ide og model?	16	2		1	
Adfærd og udvikling					
Synes du, at du er gået til opgaven anderledes, end du plejer?	4	6	3	4	2
Har du oplevet nye egenskaber hos dine klassekammerater?	5	3	1	6	4
Har du opdaget nye egenskaber hos dig selv?	5	3	1	9	1

Evaluering med 7.z. fra Søndermarksskolen onsdag d. 26. okt. 2016 kl.14.00-15.00.

Evalueringen var firdelt og forløb over 60 min:

- Modellér din oplevelse af forløbet (15 min.)

- Uddeling af post-its til besvarelse af tre forskellige spørgsmål. (15 min.)
- Klassediskussion på tavlen med udgangspunkt i de tre spørgsmål (noter herunder) (20 min.)
- Besvarelse af individuelle spørgeskemaer (10 min.)

Hvad har du lært?	Nysgerrighed – hvis man skulle lave en to'er?	Ideer til forbedringer – for en anden klasse?
At tænke ud af boksen	Møbeldesign	Mulighed for at vælge at arbejde individuelt
Fået kendskab til forskellige typer af arkitektur	Indretning	Opsplit PowerPoint, så der er større variation
Fået kendskab til arkitekter	Mad til målgruppen	Hav kortere PowerPoints
At pap er sjovt at arbejde i	Dessert	Start hurtigere på elevopgaven, gerne dag 1
At pap er svært at arbejde i	Vestegnen – arkitekturen i et bestemt område	Start hurtigere på modellen
At bruge fantasien	Udfolde pap som materiale, hvad kan man	Have opgaver med at eftertegne virkeligheden
	Lave modeller af allerede eksisterende huse	Flere pauser
	Lave modeller af kendte arkitektoniske værker	Det kreative er det sjove

Spørgsmål til post-it sedlerne:

- Hvad har du lært? (om design og metode, oplevelse og rum, viden, færdigheder...)
- Hvis der skulle være et nyt forløb og Arkitektur og Rum, hvad kunne du så tænke dig at lære om? Hvor ligger din nysgerrighed i forhold til emnet?
- Hvis vi skulle lave forløbet med en anden klasse, har du så forslag til forbedringer?

Bilag 3. Ribe Kunstmuseums undervisningsforløb og evaluering efter Glo metoden

EVALUERING. Observationer, refleksioner og udlægninger i forbindelse med partnerskabssamarbejdet mellem Esbjerg Kulturskole, Vadehavsskolen og Ribe Kunstmuseum

Partnerskab: Esbjerg Kulturskole, Vadehavsskolen og Ribe Kunstmuseum

Fag: Billedkunst

Fokus: Dansk guldalder i Ribe Kunstmuseums samling

Målgruppe: 7.-9. klasse (udskoling)

Nøgleord: Æstetik, dialog, færdigheder, iagttagelse, forestilling, fantasi og frie udtryk

"Kunsten og kunstmuseet som noget/et sted, der kan noget særligt"

Her følger en række observationer, refleksioner og udlægninger gjort på baggrund af partnerskabssamarbejdet mellem Esbjerg Kulturskole, Vadehavsskolen og Ribe Kunstmuseum.

De tre institutioner – og de dertil knyttede personer – udviklede og afviklede foråret og sensommeren 2016 tre læringsforløb i forbindelse med projektet *Læring, kunst og museer – netværk, kompetenceudvikling og læringsteorier*¹. Ribe Kunstmuseum var hovedansvarlig for samarbejdet og for planlægningen af læringsforløbene, hvilke dog skete i tæt samarbejde med Kulturskolen og Vadehavsskolen. Alle parter var til stede under alle møder (indledende, forberedende og evaluerende) samt under afviklingen af alle tre læringsforløb, der hvert havde en varighed på tre timer og som blev afprøvet sammen med tre forskellige klasser på tre forskellige klassetrin i udskoling.

Følgende evaluering er foretaget i fællesskab – løbende såvel som tilbageskuende – dog med Ribe Kunstmuseum som ansvarlig for udarbejdelse af denne sammenfatning.

Partnerskabssamarbejde

I henhold til partnerskabssamarbejdets indhold og omfang står der i den indgåede aftale fra 2015: *Partnerskabet er rettet mod faget Billedkunst i den åbne skole og sigter på læring gennem kunst på museet, i et partnerskab baseret på netværk, kompetenceudvikling og fastholdelse af forskellige faglige tilgange.*

I forbindelse med indledende møder, udvikling og afvikling af læringsforløbene samt den løbende justering og afsluttende evaluering har aftalens indhold og omfang været i partnersamarbejdets fokus.

Faget Billedkunst og Den åbne skole

De tre læringsforløb er blevet udviklet i tæt samarbejde mellem kunstmuseum, kulturskole og folkeskole. Således blev en kobling af tre faglige tilgange til faget *billedkunst* opnået, dvs. en kunsthistorisk-/teoretisk tilgang, en kunstnerisk/procesorienteret tilgang og en pædagogisk tilgang.

Håbet for samarbejdet har for alle parter været at skabe gunstige forhold, der kan understøtte elevernes læring, trivsel og kendskab til deres (lokal)samfund og omverden. Ligeledes har der været håb om at aktivere, udfordre og styrke elevernes motivation og engagement i forskellige former for læringsprocesser, at

åbne op for nogle af de potentialer, der ligger i brugen af eksterne læringsrum samt at skabe aktiviteter, der knytter sig til flere forståelser af og for læring.

De tre læringsforløb er blevet tilrettelagt således, at de tager udgangspunkt i folkeskolens fælles mål og flere af billedkunstfagets færdigheds- og vidensmål. Og de er blevet skabt ud fra tanker om at kunne understøtte anden undervisning i folkeskolen. I udviklingen af alle tre læringsforløb har man tilstræbt sig på at inddrage de i afviklingsprocessen deltagende elever mest muligt for på den måde at opnå elevernes oplevelse af ejerskab og medansvarlighed i lærings/undervisnings øjemed.

Læring gennem kunst på museet

Der var fra begyndelsen enighed om, at de tre læringsforløb skulle have fokus på kunst/værker i samlingen på Ribe Kunstmuseum, hvilken beror på dansk kunst i perioden 1750-1940. En vigtig faktor herfor var, at læringsforløbene skulle kunne bruges og/eller videreudvikles efter projektets afslutning. Det var derfor ikke muligt at sætte et andet fokus i læringsforløbene udover ét, der til alle tider kunne kobles til kunstmuseets samling og permanente udstilling.

Det var vigtigt for alle parter, at eleverne fik mulighed for at besøge kunstmuseet, hvor de ville se og arbejde med/ud fra originale kunstværker (og ej "blot" reproduktioner). Det var ligeledes vigtigt, at eleverne skulle disponeres for en række *oplevelser*: Der skulle være oplevelser af æstetisk karakter, hvor elevernes følelser og sanser blev aktiveret gennem forskellige aktiviteter. Der skulle også være oplevelser af *in situ*-karakter, hvor eleverne oplever, hvad det vil sige at være i et eksternt læringsrum udenfor folkeskolens trygge, faste rammer. Der var derfor ønsket om, at kunstmuseet (udstillingssale og arbejdsrum) skulle bruges som det primære læringsrum i de tre læringsforløb. Kulturskolen skulle bruges som det sekundære eksterne læringsrum, hvor de kunstneriske aktiviteter skulle foregå².

Undervisningen på Ribe Kunstmuseum er altid dialogbaseret og tager udgangspunkt i at gøre elever fortrolige med dansk kunst fra 1750-1940, både hvad angår stilistisk udvikling, udtryksformer og temaer. Der rettes et særligt fokus på brugen af forskellige læringsstile, der alle stiler efter at engagere, overraske og udfordre den enkelte elev. Museets formidlere lægger derfor vægt på metoder, der fordrer aktiv elevdeltagelse, blandt andet ved at lade samtale, analyse, diskussion og refleksion være omdrejningspunkter for al læring på museet. Det var derfor et ønske fra Ribe Kunstmuseum, at denne form for læring blev tilstræbt i de tre forløb. Det skulle undervisningsformen på Esbjerg Kulturskole også. Her er undervisningen i billedkunst tilrettelagt som en vekselvirkning mellem stillede opgaver og eksperimenteren med egne, frie udtryk. Elever får indblik i, hvordan man udtrykker sig kunstnerisk og de får kendskab til forskellige materialer og teknikker. Kulturskolen lægger desuden vægt på, at elever bliver fortrolige med forskellige formidlingsformer foruden præsentation af deres kunstværker, f.eks. på udstillinger.

I henhold til projektbeskrivelsen var det også vigtigt for alle tre parter at rette fokus på den "æstetiske opdragelse", som Kjeld Fredens arbejder med. Her er bl.a. sansning og refleksion vigtige omdrejningspunkter i hans tanker, om hvordan elevs læringsmæssige kompetencer kan stimuleres. Hos Fredens er ligeledes vigtigt at åbne op for de muligheder, der ligger i tage eksterne læringsrum i brug – som formelle såvel som uformelle rammer for læring.

Netværk, kompetenceudvikling og fastholdelse af forskellige faglige tilgange

I partnerskabssamarbejdet var kombinationen af folkeskolens billedkunstlærere, kulturskolens billedkunstnere/formidlere og museets fagperson/museumsinspektør vigtig at forstå, acceptere og bruge konstruktivt, særligt i samarbejdets indledende faser: Nogle kendte på forhånd hinanden, andre gjorde ikke. Nogle havde tidligere arbejdet sammen, andre var helt nye i et samarbejde af denne art. Derfor krævede opstartsfasen en vis åbenhed og nysgerrighed. Der blev afholdt tre indledende møder, hvor relationer blev opbygget og styrket. På møderne blev der fremlagt idéer og tanker om forløbene, og de dertilhørende udfordringer, muligheder og forventninger blev afstemt og klarlagt i fællesskab.

De faglige tilgange har således været tredelt, således at Kulturskolen har stået for de kunstneriske aktiviteter (kreative processer i arbejdsrum og værksted), Ribe Kunstmuseum har stået for de kunsthistoriske aktiviteter (analyse og teori i udstillingssale og arbejdsrum) og Vadehavsskolen for de pædagogiske processer, bl.a. opretholdelse af læringsmål og kompetence-/vidensmål.

Fra begyndelsen var de forskellige samarbejdspersoner gode til at kommunikere med hinanden. De havde en interesse foruden respekt for hver fagligheds viden og ballast. Der var desuden et særligt engagement og motivation at hente hos alle – både i kraft af projektbeskrivelsens indhold og omfang, men også fordi læringsforløbene kom til at rumme en række tiltag og potentialer, som var givtige på flere planer for personerne/faglighederne såvel som for de institutioner, de hver især kom fra.

Der var på intet tidspunkt ønsket om, at nogen skulle gå på kompromis eller bøje sig for de andre. Alle skulle mødes ”på midten” så godt som omstændighederne tillod. Man skulle være lydhor overfor hinandens idéer og tanker (såvel som elevernes), hvorved det bedste og mest frugtbare samarbejde kunne opbygges. Således blev læringsforløbene udviklet og afviklet – og projektet fuldført – med stor tilfredshed hos alle parter, hvis samarbejde i dag fortsætter efter projektets afslutning.

Tre forløb om dansk guldalder på Ribe Kunstmuseum

Ribe Kunstmuseum og Esbjerg Kulturskole har i samarbejde med tre klasser og deres billedkunst-lærere fra Vadehavsskolen skabt tre læringsforløb³, der alle tager udgangspunkt i museets permanente samling af dansk guldalder. Grundlaget for disse forløb er særudstillingen *GIPS & GULD – Dansk kunst i 1800-tallet*, som var museets store 125-års jubilæumsudstilling i perioden 18. juni – 2. oktober 2016⁴.

At læringsforløbene skulle tage udgangspunkt i dansk guldalder blev vedtaget på et partnerskabs-møde i marts 2016, hvor man i fællesskab diskuterede, hvordan forløbene kunne udvikles og hvad de skulle indbefatte i henhold til projektbeskrivelsen, folkeskolens læringsmål samt lærer- og skoleplaner for udskolingen: Ribe Kunstmuseums samling sætter fokus på dansk kunst i tiden 1750-1940. En af museets museale og faglige styrker er guldalderen og det var derfor både givtigt og interessant at sætte fokus på netop denne periode. Desuden er guldalderen et centralt tema i skolens undervisning på de deltagende klassetrin (7.-9. klasse) – ikke blot i billedkunst, men også dansk, historie og samfundsfag. Læringsforløbenes fokus blev rettet mod skulpturer, malerier og værker på papir, hvilke indgik i den aktuelle særudstilling. Som omdrejningspunkt skulle det være motiver, som kredsede om landskab og natur samt portræt og figurkomposition, hvor kroppen (og beklædning) var i centrum. Vigtigt var det at få eleverne gjort bevidste om *formlære* og *kunstneriske teknikker* samt vigtigheden i at *se på* eller *iagttag* kunst(værker).

Der var et fælles ønske hos de tre parter om at inddrage forskellige læringsstile i forløbene for derved at skærpe elevernes kunstneriske, analytiske, refleksive og følelsesmæssige kompetencer. Det var vigtigt, at forløbene var dialogbaserede og at de tog udgangspunkt i læringsmetoder, der kunne give eleverne mulighed for at blive fortrolige med nogle af guldalderkunstens tematikker og udtryk. Derfor blev man enige om, at forskellige teknikker, udtryksformer og materialer skulle afprøves i en række aktiviteter, der således skulle være kernen i læringsforløbene.

Målet med læringsforløbene var at skabe en udvidet forståelse af den danske guldalder, både hvad angår (kunst)historisk og kreativ udvikling, kunstneriske eksperimenter, refleksionsprocesser, æstetik og kritisk (kunst)debat. Ligeledes var der et håb om at give inspiration til videre og/eller kommende projekt-/temaarbejde på skolen. Derfor vægtedes det blandt andet, at de tre læringsforløb skulle have en fælles tematisk ramme (altså guldalderen) for på den måde både at kunne fungere sammen som et tredelt forløb (på længere sigt) eller ”blot” som et enkeltstående forløb.

Læringsforløb 1. Drapering og natur – Dansk guldalder på Ribe Kunstmuseum

Læringsforløbet tog udgangspunkt i dansk guldalder med fokus på tegningen, skitsen og/eller studiet, hvilke alle var vigtige for kunsten i 1800-tallets begyndelse. Både teori og praksis blev vægtet i en række aktiviteter; dels gennem (kunst)historiefortælling, (billede/skulptur) analyse, fortolkning og diskussion, dels

med kreative øvelser med blyant og vokspastel på papir. Omdrejningspunktet for forløbet var nøgleordene *drapering* og *natur*, idet disse var centrale faktorer i guldalderens formlære i malerens såvel som i billedhuggerens arbejde, når det angik *landskabs-* og *portrætkunst*.⁵

Læringsforløbet blev afviklet d. 1. september 2016 (8. klasse), 2. september 2016 (9. klasse) og 14. september 2016 (7. klasse) og foregik i udstillingsale såvel som arbejdsrum på Ribe Kunstmuseum.

En vigtig ambition i forløbet var at aktivere elevernes sanseapparater og gøre dem bevidste om, hvad det vil se *at se* på kunst. Ved at beskrive og analysere skulpturer og malerier fra museets samling blev elevernes iagttagelsesevne og oplevelse af kunst skærpet. Her lærte de, at nogle kunstværker *er* dét, de viser: At de forsøger at fastholde virkeligheden og/eller en sandhed om, hvordan virkeligheden er. Her kan den mindste detalje indeholde vigtige informationer foruden at være en del af en større mening.

Elevernes møde med museumsinspektøren og billedkunstneren/formidleren var givtigt: De mødte to typer fagligheder, som havde en anderledes tilgang til billedkunst, sammenlignet med deres billedkunstlærer. Der var fra begyndelsen en god stemning i udstillingsale og arbejdsrum, hvilken indbød til fordybelse og koncentration foruden interesse og aktiv deltagelse fra spørgelystne elever. Dette var givtigt og særligt billedkunstlæreren bemærkede, at den samme fordybelse og ro ofte ikke er at finde i lokalerne på Vadehavsskolen.

Sceneskiftet (fra skole til kunstmuseum) syntes nyt og spændende for eleverne: På Ribe Kunstmuseum oplevede de, hvordan man i et andet, åbent og frit rum kan mødes på nye og/eller anderledes måder, sammenlignet med skolens rum. På kunstmuseet var styringen af tanker, idéer og følelser op til den enkelte elev; her havde ingen "eksperthatte" på og her var der ingen rigtige eller forkerte svar, resultater eller gøremål. Der var en selvstændighed, spontanitet og umiddelbarhed knyttet til ens sansning og der var plads til individuelle processer samt refleksioner over kunst og æstetik.

Alle samarbejdspersoner påpegede, at eleverne var særligt optagede af at iagttage skulpturerne og afstøbningerne. Det var en oplevelse at se så mange og at de var samlet ét sted, konstaterede billedkunstlærerne⁶. Derfor kan de være en helt særlig oplevelse at se på/stå foran originale kunstværker.

Museumsinspektøren og billedkunstneren/formidleren tog eleverne (og deres tanker og idéer) seriøst og hjalp dem med at holde fast i det umiddelbare i de teoretiske såvel som kunstneriske aktiviteter, hvor det handlede om guldalderens tradition for at arbejde med blyant og vokspastel i flere farver. Mange elever havde øje for detaljen, men på forskellig vis, hvilket de frie såvel som planlagte øvelser beviste. Det var givtigt i den videre udvikling af læringsforløbet.

Læringsforløb 2. Natur og iagttagelse – Dansk guldalder på Ribe Kunstmuseum

Læringsforløbet tog udgangspunkt i dansk guldalder med fokus på maleriet tegningen, skitsen og/eller studiet, hvilke alle var vigtige for kunsten i 1800-tallets begyndelse. Både teori og praksis blev vægtet i en række aktiviteter; dels gennem (kunst)historiefortælling, (billede)analyse, fortolkning og diskussion, dels med forskellige kreative øvelser med akvarel på papir. Omdrejningspunktet for forløbet var nøgleordene *natur* og *iagttagelse*, idet disse var centrale faktorer i guldalderens form- og farvelære i malerens arbejde, når det angik motiverne *landskabs-* og *portrætkunst*.⁷

Læringsforløbet blev afviklet d. 8. september 2016 (8. klasse), 9. september 2016 (9. klasse) og 14. september 2016 (7. klasse) og foregik i udstillingsale såvel som arbejdsrum på Ribe Kunstmuseum.

En vigtig ambition i forløbet var at få rettet elevernes opmærksomhed mod deres oplevelser af og tanker om kunst foruden at gøre dem bevidste om, hvad det vil se *at se på* eller *iagttage* kunst. Ved at foretage analyser og reflektere over begrebet *æstetik*, erfarede eleverne, at når man "arbejder" med kunst handler det om at bruge sine sanser og krop foruden at være bevidst om sine tanker og idéer – altså, man skal møde kunsten med sit sanseapparat. Ligeledes blev eleverne opmærksomme på, at kunst kan opleves

forskelligt alt efter, hvordan man angriber den samt hvorfra og i hvilken tid, det sker i. Kunst kan nemlig have en helt særlig funktion og/eller betydning, både for den enkelte og for masserne.

Under læringsforløbet var det vigtigt for museumsinspektøren at understrege over for eleverne, at kunsten "*siger det, som sproget ikke kan*" og at man i kunstens verden taler om at "*forstå verden på en æstetisk måde*". Det blev dels gjort med billedanalyser og (kunst)historiefortælling, dels under et kort foredrag, hvor begrebet *æstetik* blev fremlagt og diskuteret. Begrebet var ukendt for størstedelen af eleverne. Til trods for, at *æstetik* til tider være svært at forklare, vakte det forundring hos mange elever. Flere tog det til sig og reflekterede på et højt plan over forskellige handlinger og situationer, hvor man kan tale om *æstetik*. Det var til stor glæde for alle samarbejdspersoner, der ofte kan have berøringsangst for at introducere og bruge "svære" ord/begreber aktivt i læringsøjemed.

På det kreative plan var det givtigt afprøve forskellige tegne- og maleteknikker og opøve nye færdigheder i form af at arbejde med drapering. For formidlere og billedkunstlærere var det interessant at bevidne elevernes forskellige måder at iagttage og håndtere draperingerne på; nogle fangede straks måden at overføre det sette til tegning, andre havde fornemmelse for lys- og skyggeforhold. Desuden havde mange elever et godt øje for detaljer, der ved brug af akvarel ikke ses så tydeligt – det gør til gengæld den overordnede komposition, som nogle elever også fandt spændende at arbejde mere indgående med.

Læringsforløb 3. Form og iagttagelse – Dansk guldalder på Ribe Kunstmuseum

Læringsforløbet tog udgangspunkt i dansk guldalder med fokus på tegning, skulptur og afstøbning, hvilke alle var vigtige for kunsten i 1800-tallets begyndelse. I læringsforløbet blev både teori og praksis vægtet i en række aktiviteter; dels gennem (kunst)historiefortælling, (billede/skulptur) analyse, fortolkning og diskussion, dels med kreative øvelser med ler og gips. Omdrejningspunktet for forløbet var nøgleordene *form* og *iagttagelse*, idet disse var centrale faktorer i guldalderens formlære, der knyttede sig til billedhuggerens arbejde med skulpturen og/eller afstøbningen.⁸

Forløbet blev afviklet d. 22. september 2016 (8. klasse), 23. september 2016 (9. klasse) og 28. september 2016 (7. klasse) på Ribe Kunstmuseum og på Kulturskolen.

En vigtig ambition i forløbet var at gøre eleverne bevidste om skulpturelle udtryk – særligt dem, der knytter sig til *kroppen* eller som sætter fokus på *kropslighed*. Sådanne udtryk kan i guldalderkunsten være i fokus som f.eks. en detalje eller fikspunkt i en større komposition. Også her erfarede eleverne, at man skal iagttage kunstværker nøje, fordi selv den mindste detalje kan være vigtig for helheden – både oplevelsen såvel som forståelsen af et værk eller en periodes/generations måde at tænke på.

Elevernes møde med formidleren/billedkunstneren i værkstedet på Kulturskolen var givtigt: for mange var denne type faglighed inspirerende at lytte til og arbejde sammen med. I værkstedet blev der i fællesskab lagt vægt på idérighed, selvstændighed og frie tanker, hvilke knyttede sig til, hvordan elevernes egne kunstværker skulle udformes og skabes. Det var dog også lidt udfordrende for mange; det var næsten for åbent et kunstnerisk rum og flere elever gav udtryk for, at det var svært at arbejde frit, når man var vant til at arbejde ud fra klare regel-/norm-/tankesæt. Men der var en god stemning i værkstedet og flere elever overskred deres egne grænser – med smil og grin. Mange var nysgerrige på, hvad andre havde fundet på at foretage afstøbninger af, hvordan de arbejdede med leret og i selve processen med den flydende gipsmasse.

Sceneskiftet (fra skole til kunstmuseum og kulturskole) var sjovt og spændende for eleverne: I værkstedet oplevede de et rum, hvor de kunne agere meget mere frit, sammenlignet med kunstmuseets arbejdsrum og Vadehavsskolens lokaler, hvor der er regler for orden og færdsel. Mange elever nød at have forklæde på, at være i forskellige kreative aktiviteter (med hele kroppen) og at være med i *alle* de processer, der knytter sig til deres kunstværk (fra idé til færdigt værk). Det var for alle samarbejdspersoner givende at erfare, at eleverne havde fokus på teknikker og formlære. Således glemte de at tænke over, hvordan det færdige værk ville og/eller skulle tage sig ud. På den måde opnåede man et

særligt kreativt forløb, hvor eleverne viste nye sider af sig selv, fordi de var i "nuet" og fuldstændig inddraget i arbejdsprocesserne.

Begge billedkunstlærerne pointerede, at eleverne var særligt optagede af at arbejde med ler og gips: På det kreative plan var det givtigt afprøve og opøve nye færdigheder i form af den flydende gips samt at få forståelse for, at de processer, der knytter sig til arbejdet og udformningen af et kunstværk, kræver tid, ro og fordybelse.

De tre læringsforløb havde følgende faglige læringsmål for øje:

- At lære om den danske guldalders kunsts udtryk og betydning for derigennem at blive i stand til at iagttage, analysere og reflektere over kunstneriske betydninger og udtryksmuligheder.
- At opnå viden om billeders og skulpturers visuelle koder og udsagn.
- At opnå færdigheder til at udtrykke sig kreativt gennem forskellige genrer, medier og materialer.
- At opnå viden om betydningen af billedkunstens formfærdigheder og komposition, bl.a. linjer, lys- og skyggevirkninger, farver, tekstur og udtryk i form af motiv og detaljer.
- At få og/eller have lyst til at udtrykke sig visuelt.
- Evne til at reflektere over visuelle udtryks- og kommunikationsformer foruden kreative processer og æstetisk dannelse.
- Evne til at reflektere over kunstens funktion og potentiale i fortiden såvel som i dag.
- At se og forstå kunsten, som en værdi i sig selv foruden dens betydning for personlig og kulturel udvikling.

De tre læringsforløb havde følgende fælles mål for øje:

Kompetenceområde: Billedfremstilling

Færdigheds mål: Eleven kan kommunikere betydning i stillede opgaver med selvvalgte udtryksformer

Vidensmål: Eleven har viden om virkemidler inden for billedfremstilling

Kompetenceområde: Billedfremstilling

Færdigheds mål: Eleven kan udtrykke sig i forskelligartede materialer og digitale medier

Vidensmål: Eleven har viden om materialer og digitale mediers udtryksmuligheder

Kompetenceområde: Billedfremstilling

Færdigheds mål: Eleven kan planlægge en kommunikativ billedproces fra skitse til færdigt produkt

Vidensmål: Eleven har viden om afsender og modtagerforhold i billeder

Kompetenceområde: Billedanalyse

Færdigheds mål: Eleven kan analysere billedgenrer i den visuelle kultur

Vidensmål: Eleven har viden om de visuelle kulturers billedgenrer

Implementering

Læringsforløbene er præsenteret på museets hjemmeside, hvor de er en del af museets læringsrum, der retter fokus mod mellemtrin og udskoling. Forløbene er også at finde i museets lærernetværk samt på diverse undervisnings-/læringsportaler, bl.a. EMU og Skoletjenesten. Her er håbet, at de kan være til inspiration for skoler, læringsanstalter og -institutioner.

Der arbejdes på, at alle læringsforløb kan udbydes som faste forløb på Ribe Kunstmuseum. Der er også ønsket om, at flere aktiviteter fra forløbene kan blive (om)formet og integreret i andre (lignende) læringsforløb, der sætter fokus på formfærdigheder og billedkomposition samt Det Moderne Gennembrud.

Læringsforløb 1. og 2. har givet inspiration til andre aktiviteter/forløb på Ribe Kunstmuseum, bl.a. i forbindelse med skoleferieaktiviteter samt aktiviteter på Billedkunstens Dag i marts 2017.

Elevevaluering

Fra projektets start har Ribe Kunstmuseum arbejdet med Generic Learning Outcome (GLO), som evalueringsmodel. Modellen og teorien herom har ligeledes været til inspiration i forbindelse med udviklingen af de tre læringsforløb. Efter forløbsafviklingerne fik alle deltagende elever udleveret spørgeskemaer, hvis spørgsmål tog udgangspunkt i centrale punkter/aspekter fra GLO⁹.

- Sammenfattet har 7. klasse fra Vadehavsskolen haft et godt udbytte af de tre læringsforløb, særligt hvad angår viden og forståelse: Mange nævner, at de har lært noget nyt om guldalderen såvel som det at arbejde med kunst. Værdi har også rykket sig, hvorimod glæde/inspiration/kreativitet, færdigheder samt adfærd og udvikling er mere ligeligt/jævnt.
- Sammenfattet har 8. klasse fra Vadehavsskolen fået noget ud af glæde/inspiration/kreativitet: Undervisningen på et kunstmuseum har været givende, gået anderledes til opgaverne end de plejer samt oplevet inspiration ved at se på de originale værker på museet. Teknikkerne har ikke været så inspirerende, og værdier og udvikling fordeler sig jævnt hos eleverne.
- Sammenfattet har 9. klasse fra Vadehavsskolen haft stort udbytte af viden og forståelse foruden glæde/inspiration/kreativitet: Mange har lært noget nyt om, både hvad det vil sige at se på, og arbejde med kunst. Et stort antal har været glade for at få undervisning på et kunstmuseum og været glade for at der kreative arbejde med billeder, tegninger og skulptur.

Ud fra spørgeskemaerne har elever fra 9. klasse haft størst udbytte af forløbene, der derfor overordnet set bedst har levet op til forventningerne på dette klassetrin. Derfor vil der fremadrettet blive sat fokus på at tilstræbe et større udbytte for 7. og 8. klasse, særligt med fokus på de kreative aktiviteter.

Afrundende evaluering

De involverede fagligheder i partnerskabsgruppen samt museumsdirektør Dagmar Warming afholdt et afrundende evalueringsmøde på Ribe Kunstmuseum d. 4. oktober 2016. Her blev der rettet fokus mod særligt udfordringer og potentialer ved partnerskabet samt det videre samarbejde.

Projektet *Læring, kunst og museer – netværk, kompetenceudvikling og læringsteorier* har på flere måder været udfordrende for Ribe Kunstmuseum, idet museumsinspektør Bente Bramming, som var en vigtig del, foruden initiativtager i projektet, stoppede sin ansættelse ved museet i januar 2016. I februar 2016 overtog den dengang nyansatte museumsinspektør Anette Lindbøg Karlsen projektet. Til trods for, at projektfasens tids- og kommunikationsplan var blevet overskredet, at få aftaler var blevet indgået og at ingen læringsforløb var blevet udviklet, var der et håb om at få sat skub i partnerskabs-samarbejdet foruden en tro på at få planlagt og afviklet forløbene inden juli 2016.

De parter og de dertil knyttede samarbejdspersoner (museumsinspektør, billedkunstnere/formidlere og billedkunstlærere) erfarede, at alle gik ind i projektet med åbne arme og var i stand til at berige hinanden på planlægnings- og sparringsmøder ved at inspirere og motivere hinanden i udviklingen af de tre læringsforløb. Alle var gode til at planlægge aktiviteter, uddelegere og påtage sig opgaver (f.eks. indkøb af materialer), skabe overblik over hvilke ressourcer, der var og skulle være til rådighed samt at klarlægge skemaer, undervisningsplaner og kalendere, så alle kunne deltage mest og bedst muligt.

Desværre lykkedes det først at få afviklet læringsforløbene i september 2016 – og ikke inden juli 2016, som ellers planlagt (og skemalagt hos alle): Det var frustrerende for alle parter at være vidne til, hvordan tre ellers velforberejdede og velplanlagte forløb blev rullet ind i alle mulige processer, som ikke havde noget med projektet at gøre. Interne strukturer på skolerne – hvilke kan knyttes til ledelse (politik), rammer (sted), undervisning (vikartimer) og forberedelse (tid) – kom til at kaste skygge over samarbejdet og læringsforløbene. Det resulterede bl.a. i, at forløbene blev kortere end håbet, at samarbejdspersonerne måtte bruge yderligere tid til at omplanlægge forløbene (særlige afviklingen) og at

en af billedkunstlærerne (Brian Skov) måtte overlade projektet til en kollega (Mette Ahlquist), fordi hans skema/arbejdstimer ikke kunne tilpasses den nye plan for afvikling af forløbene.

På et efterfølgende møde mellem alle skoler og museer i Esbjerg Kommune foruden skole- og kulturforvaltninger på ledelsesniveau, er udfordringerne blevet italesat, og man vil i fremtiden være opmærksom på at løse lignende udfordringer.

Trods udfordringerne har læringsforløb overordnet set været til meget stor tilfredshed for de tre samarbejdspartner. Tre ord/begreber har været i fokus – både før, under og efter samarbejdet: *Læring, dannelse og oplevelse*. De har dannet grobund for et fælles fagligt grundlag for parterne. Ligeledes har de ført til tanker om, at disse tre ord skal være omdrejningspunkter for fremtidige samarbejder af forskellig art.

Projektet har været givtigt i flere henseender og styrket tanker om:

- At kunst er en vigtig faktor for dialog, refleksion og inspiration.
- At kunsten er en del af verden, der påvirker os gennem det vi ser, tænker, siger og gør.
- At ekspertviden er vigtig i undervisningssammenhæng.
- At samarbejde mellem forskellige fagligheder kan medføre, at vi blive stærke til at udvikle læringsammenhænge og -muligheder for elever i folkeskolen.
- At kunsten og museet er et sted, der kan noget særligt.

Vadehavsskolen blevet mere opmærksom på muligheden for at bruge Ribe Kunstmuseum som eksternt læringsrum – både i forbindelse med omvisninger, undervisnings-/læringsforløb såvel som ”på egen hånd”. Der er blevet talt om muligheden for at bruge kunstmuseet udenfor lukketid samt om potentialer for at indgå nye samarbejder¹⁰.

På Ribe Kunstmuseum vil man arbejde på, at udvikle flere læringsforløb som dem i projektet, at indgå flere samarbejder/partnerskaber og skabe forskellige former for læringstiltag, der med tiden kan udbydes som ”faste tilbud”. En af udfordringerne for kunstmuseet er at få skolernes ledelse til at forstå og se muligheder i, at kunstmuseer i provinsen kan bruges som eksterne undervisnings-/læringsrum og at de som samarbejdspartner kan komme med indspark til de fælles mål foruden at præsentere en anden type faglighed i den, som man oplever i folkeskolen. Som oplevet i projektet her kan kunstmuseer inspirere og vække elevernes interesse på ganske særlige måder.

For billedkunstnerne/formidlerne på Kulturskolen var det vigtigt at sætte fokus på, at et besøg på et museum fordrer andet end oplevelser. Det har medført, at man foruden kreative, stillede opgaver og eksperimenteren med udtryk og teknikker, vil afprøve og forsøge at italesætte teori og begrebet, som f.eks. *æstetik*, i højere grad end før.

Alle parter følte stor værdi i scenskift, både i rum såvel som i undervisning/læringsstile og ønsker at fortsætte med at sætte fokus på at lade forskellige fagligheder komme i spil i deres vante rum. Alle finder dog også interesse for, at faglighederne bliver inviteret ud af *deres* rum, således at museumsinspektøren besøger folkeskolen og at billedkunstnerne/formidlerne fra Kulturskolen besøger kunstmuseet.

Uddrag til rapport i forbindelse med Æstetisk Læring. Sendt til Gertrud With d. 17. maj 2017.
Vedhæftet er sammenfatning af spørgeskemaer samt diverse fotos fra forløbene på Ribe Kunstmuseum.

Sammenfatning af spørgeskemaer i forbindelse med *Læring, kunst og museer – netværk, kompetenceudvikling og læringsteorier* på Ribe Kunstmuseum og Kulturskolen, september 2016.

Spørgeskemaer udleveret til de tre testklasser fra Vadehavsskolen i forbindelse med afvikling af tre læringsforløb. Besvarelser fra i alt 57 elever.

7. klasse fra Simon Hansensvej (SHV). I alt 17 elever

	Meget	Ja	Lidt	Nej	Slet ikke
Viden og forståelse					
Har du lært noget nyt i løbet af de tre undervisningsgange?	3	9	5		
Har du lært noget om guldalderen og dansk 1800-tals billedkunst?	3	7	5	2	
Har du lært noget nyt om, hvad det vil sige <i>at se</i> på kunst?	5	3	7	1	1
Har du lært noget nyt om <i>at arbejde</i> med kunst?	3	8	3	2	1
Færdigheder					
Synes du, at du er blevet bedre til at se på naturens former og registrere detaljer?	1	8	5	3	
Har du lært nye teknikker?	1	6	6	4	
Har du lært nye måder at udtrykke dig på via de materialer, du har arbejdet med?	1	5	6	5	
Værdier					
Har du ændret dine tanker om tidligere tiders kunst og kunstneriske udtryk?	1	3	8	5	
Har du ændret din indstilling til dit eget kunstudtryk?		2	11	3	1
Har du ændret indstilling til, hvor mange betydninger, der kan ligge i et billede/tegning/skulptur?	2	9	6		
Glæde, inspiration og kreativitet					
Har det været godt at få undervisning på et kunstmuseum?	3	6	5	2	1
Var oplæggene på museet inspirerende for dig i forhold til at se på kunst og til dit kreative arbejde?	1	5	6	4	1
Fandt du inspiration ved at snakke med dine klassekammerater om de kreative opgaver?	3	3	5	6	

Var du glad for at arbejde med dine billeder/tegninger/skulptur?	3	6	6	2	
Adfærd og udvikling					
Synes du, at du er gået til opgaverne anderledes, end du plejer?	1	8	7	1	
Har du oplevet nye egenskaber hos dine klassekammerater?		5	6	6	
Har du opdaget nye egenskaber hos dig selv?	1	1	5	9	1

8. klasse fra Haulundsvej, valghold (HV). I alt 18 elever

	Meget	Ja	Lidt	Nej	Slet ikke
Viden og forståelse					
Har du lært noget nyt i løbet af de tre undervisningsgange?	1	7	9	1	
Har du lært noget om guldalderen og dansk 1800-tals billedkunst?		8	3	6	1
Har du lært noget nyt om, hvad det vil sige <i>at se</i> på kunst?	1	5	9	3	
Har du lært noget nyt om <i>at arbejde</i> med kunst?	1	6	7	4	
Færdigheder					
Synes du, at du er blevet bedre til at se på naturens former og registrere detaljer?	1	4	6	7	
Har du lært nye teknikker?		6	9	3	
Har du lært nye måder at udtrykke dig på via de materialer, du har arbejdet med?		1	6	11	
Værdier					
Har du ændret dine tanker om tidligere tiders kunst og kunstneriske udtryk?	1	3	7	7	
Har du ændret din indstilling til dit eget kunststudtryk?	3	3	4	7	1
Har du ændret indstilling til, hvor mange betydninger, der kan ligge i et billede/tegning/skulptur?	1	3	8	6	
Glæde, inspiration og kreativitet					
Har det været godt at få undervisning på et kunstmuseum?	3	12	3		
Var oplæggene på museet inspirerende for dig i forhold til at se på kunst og til dit kreative arbejde?	1	2	12	2	1
Fandt du inspiration ved at snakke med dine klassekammerater om de kreative opgaver?		3	6	7	2

Var du glad for at arbejde med dine billeder/tegninger/skulptur?	2	5	8	2	1
Adfærd og udvikling					
Synes du, at du er gået til opgaverne anderledes, end du plejer?		7	8	4	
Har du oplevet nye egenskaber hos dine klassekammerater?		4	9	5	
Har du opdaget nye egenskaber hos dig selv?		4	6	7	1

9. klasse fra Haulundsvej (HV). I alt 22 elever

	Meget	Ja	Lidt	Nej	Slet ikke
Viden og forståelse					
Har du lært noget nyt i løbet af de tre undervisningsgange?	5	12	5		
Har du lært noget om guldalderen og dansk 1800-tals billedkunst?	4	8	10		
Har du lært noget nyt om, hvad det vil sige <i>at se</i> på kunst?	5	13	3		1
Har du lært noget nyt om <i>at arbejde</i> med kunst?	6	10	5		1
Færdigheder					
Synes du, at du er blevet bedre til at se på naturens former og registrere detaljer?	6	4	8	3	1
Har du lært nye teknikker?	5	10	6	1	
Har du lært nye måder at udtrykke dig på via de materialer, du har arbejdet med?	5	4	8	4	1
Værdier					
Har du ændret dine tanker om tidligere tiders kunst og kunstneriske udtryk?	3	5	10	3	1
Har du ændret din indstilling til dit eget kunstudtryk?	1	6	10	3	2
Har du ændret indstilling til, hvor mange betydninger, der kan ligge i et billede/tegning/skulptur?	6	9	5	1	1
Glæde, inspiration og kreativitet					
Har det været godt at få undervisning på et kunstmuseum?	9	10	2		1
Var oplæggene på museet inspirerende for dig i forhold til at se på kunst og til dit kreative arbejde?	6	8	7		1
Fandt du inspiration ved at snakke med dine klassekammerater om de kreative opgaver?	3	7	8	4	

Var du glad for at arbejde med dine billeder/tegninger/skulptur?	8	10	2	1	1
Adfærd og udvikling					
Synes du, at du er gået til opgaverne anderledes, end du plejer?	7	7	4	3	1
Har du oplevet nye egenskaber hos dine klassekammerater?	2	8	9	2	1
Har du opdaget nye egenskaber hos dig selv?	4	7	6	3	2

TILLÆGSSPØRGSMÅL - udpluk af udtalelser fra eleverne

Hvad har du lært, som du ikke vidste noget om før?

- Hvad guldalder er og at kigge anderledes på billeder (SHV)
- At kunne finde nærmest en hel i historie i bare et billede (SHV)
- Jeg har lært om æstetik og kunsten i guldladeren, hvilket jeg ikke vidste noget om før. (HV)

Hvad har du lært, som du ikke kunne før?

- Guldalderen og hvordan/hvordan de malede (SHV)
- At arbejde med gips (HV)

Hvor og/eller hvornår lærte du noget nyt? (giv gerne flere eksempler)

- Især når vi sad ned og Anette fortalte. Selvom det var lidt kedeligt, var det det, jeg lærte mest ved (SHV)
- Jeg lærte ikke noget nyt, men jeg lærte på nye måder. F.eks. komme nye steder hen, nye mennesker, ander måder at arbejde på. Det var vildt sjovt. (HV)
- Da vi arbejdede med folder i stoffet på malerierne. Har aldrig sådan rigtigt tænkt over hvor mange flotte folder der er i sådan et maleri. (HV)

Har du lært noget nyt om dig selv undervejs? (fx hvordan du arbejder eller hvordan du tænker)

- Jeg har fundet ud af, at jeg bruger lang tid på at tegne/male noget. (HV)
- Jeg har lært, at jeg foretrækker at have god tid til at fordybe mig i noget, hvilket overhovedet ikke kommer som nogen overraskelser for mig. (HV)
- Jeg var overrasket over, hvor meget jeg nød det. (HV)
- Jeg tænker helt klart anderledes om værker nu end førhen. (HV)

Har du lært noget, som du kan bruge i andre sammenhænge? (i skolen, ude eller hjemme)?

- Hjemme, jeg slapper af når jeg tegner (SHV)

- Hvis jeg kommer på et museum i ferien, så kan jeg vel sætte mig lidt mere ind i malerierne eller skulpturerne. (HV)
- Jeg er blevet bedre til at analysere billeder, som vi kan bruge i skolen. (HV)

Hvordan var det at møde og blive undervist af en kunstner?

- Fedt, man kunne godt mærke at hun vidste meget om emnerne (SHV)
- Man kunne mærke det var en kunstner (HV)
- Meget sjovt og professionelt. Det var meget spændende at blive undervist af nogle rigtig dygtige kunstnere, som uden tvivl ved, hvad de laver! (HV)

Hvordan var det at møde og lytte til en kunsthistoriker?

1. Det var ret spændende at høre historien bag (SHV)
2. Mega spændende (SHV)
3. Lidt kedeligt (HV)
4. Rigtig godt. Jeg kunne godt lide, at der var en blanding af praksis og teori. (HV)

Hvordan var det at være på et kunstmuseum?

- Mere interessant end i billedkunstlokalet (SHV)
- Det var rigtig godt at komme ud (HV)
- Meget spændende. Jeg havde ikke været der før og vi blev taget rigtig godt imod. Alle er rigtig søde! (HV)

Hvordan var det at se "ægte" kunstværker?

- Det var underligt at få at vide, at de ikke bare var kopier af de rigtige (SHV)
- Lidt mærkeligt, for de fleste kunne godt lide nogle ting, vi havde lavet. (HV)

Kunne du godt tænke dig at blive undervist på en lignende måde en anden gang?

- Ja (SHV)
- Ja, meget gerne (SHV)
- Ja, men ikke hele tiden (SHV)
- Ja for man lever sig mere ind i det (HV)

